

Ч. 3-4 (168-169) 83 Р. XXXVII

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОТ М/О МОЛОДІ

»АВАНГАРД« Ч. 3-4 (168-169) ТРАВЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1983

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD - bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE - bimestriel

Revue de jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

«AVANGARDE»
72 Bd Charlemagne
1040 Bruxelles
tel. 230.85.49

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія

KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-Trent,
Derby's

Австралія

Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribymong 3032,
Vic.

Аргентина

W. Zastavnyj
Soler 5039
Buenos-Aires

Бразилія

Ivan Kuchar
Rua Baía Grande, 146
V. Bela, São Paulo - SP

ЗСА

Mrs. M. Piatka
% SUMA
PO BOX 21 1
New York NY 10276

Канада

KU SUM
83, Christie str.
Toronto, Ont.
«Buduchnist»
acc. 6331

Редагує колегія. Головний Редактор — Роман Зварич.

Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський

Редакційне листування й матеріяли

надсилати на адресу Редакції:

«AVANTGARDE» 136 2nd Ave. New York NY. USA 10003

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1983 РІК

КРАЇНИ:

ОДНЕ ЧИСЛО:

РІЧНО:

в передплаті:
до 31.3.83

в післяплаті:

ЗСА	дол.	3.00	15.00	дол.	16.50
КАНАДА	дол.	3.50	16.00	дол.	17.50
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	1.20	6.00	ф.ст.	6.60
АВСТРАЛІЯ	дол.	2.75	13.50	австр.дол.	15.-
БЕЛЬГІЯ	бфр.	90.00	450.00	бфр.	500.-
ФРАНЦІЯ	ффр.	12.00	60.00	ффр.	70
НІМЕЧЧИНА	н.м.	6.00	30.00	н.м.	33.-
АРГЕНТИНА	пезо	1.50	14.00	пезо	15.00
БРАЗІЛІЯ	круз	350.00	1600.00	круз.	1750.

ПІД СВІТОВИЙ СУД РОСІЮ ЗА НАРОДОВБИВЧИЙ ГОЛОД В УКРАЇНІ

(Зі звернення Проводу ОУН)

В цілій історії змагання Росії знищити українську націю, найжорстокішим періодом були 1932-1933 роки. На наказ російських імперіялістів був добре підготований і проведений в завойованій ними Україні всенародний штучний голод, в часі якого загинуло приблизно вісім мільйонів українського населення.

Цей страшний злочин прийшов після завоювання і знищення російською державою української національної держави, що постала й оформилася Актами 22 січня 1918 р., 1 листопада 1918 р. і 22 січня 1919 р. Впродовж трьох років українська держава боронилася перед агресією комуністичної Росії, антикомуністичних армій Денікіна і польських імперіялістів. Аж переважаючі ворожі сили заволоділи Україною. Однак негайно продовжувалася в Україні збройна і політична визвольна боротьба проти займанців, що проходила весь час впродовж 20-их і 30-их років. Її очолювали: Братство Української Державности, з еміграції — Українська Народна Республіка під керівництвом сл. пам. головного отамана і президента Симона Петлюри, Українська Військова Організація та від 1929 р. Організація Українських Націоналістів очолені полк. Євгеном Коновальцем, Спілка Визволення України очолена проф. Сергієм Єфремовим та Спілка Української Молоді керована Миколою Павлушковим. Ризьким договором із 18 березня 1921 р., Російська СФСР і Польща розподілили між собою українські землі та замирилися в спільній боротьбі проти українського визвольного-націоналістичного руху.

5 січня 1930 р. Совнарком СРСР видав новий закон про прискіпшену колективізацію, головнo України. Знову ж 15 квітня розпочався в Харкові т. зв. показовий суд над провідниками СВУ і СУМ. У зв'язку з тим судом москалі знищили 100-150 тисяч освіченого й свідомого активу української нації. В Україну сунули все нові лави російського активу „двадцятип'ятитисячників” — окремої спеціально вишколеної групи москалів задля здійснення російської політики націоциду і етноциду України.

Надійшов 1933 рік. В січні москалі запровадили для України і інших уярмлених ними націй систему пашпортів під гаслом: „Паспортизація — смертельний удар для клясового ворога!” Це був офіційний вирок російської держави для масового винищення великої частини населення України. Це явний міжнародний злочин.

Зразу після появи цього сатанічного закону, російський Совнарком прислав в Україну Павла Постишева на пост 2-го секретаря ЦК КП/б/У для проведення його в життя. Разом з ним прибули свіжі російські кадри катів, так звані п'ятнадцятитисячники, політкомісари. Постишев одержав від Сталіна необмежені диктаторські права — вигубити якнайбільше українського населення. Як помічника Постишеву, Москва призначила В. Баліцького, відомого садиста й кримінального злочинця, на шефа ГПУ УССР. Окупаційна влада зразу провела чистку колоніальної партії та колоніальної адміністрації від всіх українців, в яких могла залишитися ще хоч крихітка українського почуття чи сентименту. Тоді багато з цих запродавців-перевертнів поповнили самогубство, усвідомивши собі, що вони були причетні до російської народовбивчої расистської політики (М. Хвильовий, М. Скрипник, М. Стронський і інші). Москалі розстріляли 35 вищих колоніальних урядовців-українців з Наркомзему і Наркомради. Вони знищили 34 українських комуністів з центральних органів колоніальної компартії.

А українське сільське населення вимирало сотнями тисяч щомісяця. Стан в Україні був гірший ніж в Дантовому пеклі. Сам диявол напевно руками російських катів винищував нашу християнську націю. В кожній селянській хаті були на почесному місці християнські ікони, що їх банди російських безбожників з дикістю нищили. Число всіх українців, які загинули від зорганізованого москалями Україно-вбивчого голоду в 1932-1933 роках точно годі встановити. Сам Баліцький, шеф ГПУ в Україні, подав цифру 8-9 мільйонів. М. Скрипник, співучасник у знищуванні нації, з якої вийшов, подав американському комуністові Адамові Тавдудові цифру 8 мільйонів людей, знищених голодом ще до часу його самогубства. А кол. працівниця статистичного бюро УССР, Галина Вільна, скалькулювала число загинулих від голоду українців на 6,5 мільйона. Фактом є, що в цих двох роках не було випадків, щоб хтось помер в Росії від голоду, бо з України везли в Росію безперерви зрабовані харчі. Щобільше, москалі вивозили в 1932-33 роках українську пшеницю до інших країн і продавали її за демпінгову ціну. Але в самій лише українській Кубані москалі виморили голодом десятки тисяч населення. Отже, в той

час, коли Росія „благоденствувала” зі задоволення, що нарешті зможе зліквідувати українську націю та загарбати її для себе як свій „лебенсraum”, то Україна вмирала з голоду під чоботом і наганом російських озвірілих сатаністів.

В обличчі цього всенародного убивства бліднуть і німецький злочин супроти жидів і поляків, турецька екстермінація вірменів, злочин Хмер Руж у винищуванні камбоджійців, злочин Іді Аміна в Уганді, чи нігерійське винищування населення Б'яфрі.

Злочин народобивства українців був запланований і підготований російською державою, і проведений сотнями тисяч москалів: 25-тисячниками, 15-тисячниками, російськими бригадами і загонами ГПУ, тисячними російськими кадрами комсомолу і ВКПб та при допомозі військ окупаційної Червоної Армії та місцевих російських колоністів. Очевидно, вони притягали до співучасті у своїм злочині націовбивства різні меншини та місцевих зрадників-ренегатів. **За сім-вісім мільйонів українських дітей, жінок і мужчин, знищених голодом у 1932-33 роках відповідає російська імперія, її державна національна еліта та велика частина активу російського народу, що брала участь у проведенні цього страшного міжнародного злочину.** Це расистська політика, перед якою меркне навіть гітлерівсько-нацистський расизм. Ніхто в тодішній Росії не виступив проти цих нелюдських звірств, поповнених в завойованій Україні. Навпаки, десятками тисяч москалі охоче їхали в Україну задля рабунку, наживи та колонізації найкращих українських земель. Зразу після вимертя українського населення, на опорожнені місця приїжджали транспорти колоністів з різних губерній Росії: Уфи, В'ятки, Калуги та Ленінграду і Москви. З дикою жадобою ці зайди добивали рештки ослаблених людей та займали без найменшого співчуття найкращі землі українських селян.

Організація Українських Націоналістів під проводом полк. Євгена Коновальця і крайового провідника Степана Бандери повела по всій Європі широку інформаційну акцію про шаліючий націовбивчий голод в Україні. На наказ Проводу, бойовий референт в Крайовій Екзекутиві на Західніх Українських Землях, Роман Шухевич, підготував, а бойовик ОУН, Микола Лемик, виконав атентат на большевицький консулят у Львові, застріливши високого російського функціонера з Москви, А. Маїлова. Цей стріл упав у жовтні проклятого 1933 року. Польській окупаційній поліції у Львові Микола Лемик мужньо заявив: „Я є член Організації Українських Націоналістів. З її наказу я вбив представника московсько-большевицького

уряду, на знак солідарности всіх українців у боротьбі з Москвою та протесту перед культурним світом проти злочинного вимордовування нею українців.” На польським суді, Лемик ще раз потвердив: „На наказ ОУН, я прийшов до консуляту з метою вбити представника московської влади, яка силою загарбала українську державу, нищить українську культуру і терором та голодом нищить українську націю”.

Ідея націовбивчого голоду не виникла в Москві випадково. Російські расисти і шовіністи завжди вважали, що Україна „не було, нема і не може бути”. Але коли вона все таки пробуджувалась до власного державного життя, то російська держава кидалася на неї немов дикий звір, щоб знищити її з поверхні землі. Голод був завжди засобом російських завоювників. Після програної війни з Росією під Полтавою за гетьмана Івана Мазепи, Москва у 1710 році „одних тяжкими роботами помордувала, других голодом поморила, а інших потруїла.” (з гетьманських документів) 1737 року, з рук москалів знову „множество тутешнього народу з голоду і нужди пропало”. (ствердження російського міністра Волинського) Письменник-ленініст Максим Горький у романі „Клім Самчін” пропагував в 20-их роках нашого століття вживання штучно організованого голоду, як засобу російської завоювницької політики. Його книга була видрукувана в Росії за большевиків мільйонним тиражем. Голод, як інструмент імперії, москалі вживали у 1891-92 роках і зокрема в 1921-22 роках, від якого загинуло не менше півтора мільйона населення Південної України. Помимо того, що урожай тоді був добрий, московські зайти грабували весь харч та везли сотнями транспортів на голодуюче російське Поволжя. Ленін наказував в 1919 році російським червоним ордам, які посунули на підбій України: „Ваша перемога над жовто-блакитними — це хліб для наших голодуючих жінок і дітей. Багнетом здобуйте для нас хліб!”

Жахиття 1932-33 років було страшним епізодом у віковичній боротьбі української нації за своє державне і вільне буття та віковичним намаганням російської нації знищити українську націю, тим разом під прапором безбожницького і сатанічного ленінізму. **Росіяни вчинили жорстокий міжнародний злочин.** Проте своєї нелюдяної мети вони не досягнули. В 1940-х роках проявився з нечуваним завзяттям український визвольний і революційний націоналізм, який безпощадно громив російських імперіялістів. Москалі думали після упадку німецької імперії в 1945 році, що їм легко піде справа ліквідації ОУН-УПА. Але довгими роками вони кривавилися в боротьбі з українськими націоналістами, які змагали не лише

за відновлення УССД, але й за відплату за злочин, поповнений москалями в 1932-33 роках. В рядах ОУН-УПА змагалися тисячі людей з центральної і південної України, які пережили цей російський злочин. В жорстокій боротьбі 40-их і 50-их років москалі втратили кількадесят тисяч найкращих своїх людей. І знову вони примінили у 1946 році проти української нації методу голоду. Проте тим разом ОУН-УПА не допустили до масового вимирання населення. Це тому, що визвольний рух 40-их і 50-их років був перешкодою до повного знищення Москвою українського народу.

Хоч сатанічній Росії ще вдалося запанувати тим разом над Україною, то їй не вдалося упокорити Україну. Під поверхнею тоталітарної і расистської імперії готуються нові лави борців за майбутню велич і суверенність християнської нації, символом якої є свято-софійський Хрест у золотoverхому Києві та свято-володимирський державний Тризуб. І скоріше чи пізніше прийде страшний суд над російськими завоюниками та убивцями за поповнені злочини над уярмленими націями, зокрема за злочин 1932-33 років!

Вічна пам'ять донькам і синам української нації, знищеним москалями у всіх голодових облогах!

Хай лунає, доки не сповниться, гасло ОУН: „Ненавистю і безоглядною боротьбою прийматимеш ворогів твоєї нації!”

Смерть російській імперії — СССР!

Хай живе боротьба за Українську Самостійну Соборну Державу!

ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

У квітні 1983 року.

ВЕЛИКИЙ ГОЛОД 1932-1933 Р.

Передруковуємо цю працю сл. п. ред. Вячеслава Давиденка — очевидця жахів 1932-33 рр. в Україні, з незначними скороченнями й з маленькими редакційними поправками щодо вживаної термінології.

Редакція

У цій статті не беремося розглядати в широкому аспекті терористичну політику Москви на Україні в тому періоді, а обмежимося лише тим її злочином, внаслідок якого загинуло голодовою смертю близько семи мільйонів українських селян — синів і дочок тих споконвічних трудівників-хліборобів, що протягом століть придбали для України славу «житниці Європи». Сім мільйонів тих автохтонів України вистелили в 1932-33 роках своїми трупами найродючіші землі Європи в результаті голодової облоги, що її повела комуністична Москва проти зненавидженого Марксом-Енгельсом-Ленінін-Сталіном селянства, щоб обернути його з «дрібнобуржуазних власників» на знівельованих із пролетаріатом рабів соціалістичного «безкласового суспільства».

Нищення українського селянства і його традиційного господарства йшло трьома етапами — наступом, відступом і знову наступом, що обернув кінець-кінцем селянина на раба «соціалістичної дежави», новітнього кріпака, найбільш упослідженого, безпашпортного советського парія.

Керуючись марксівською догмою про класову боротьбу, як «рушія історії», Ленін поставив перед своєю партією головне завдання — розшарувати селянство на так званих куркулів, середняків і бідняків. Згодом впроваджено ще й поняття підкуркульника, як середняка чи навіть і бідняка з «куркульською психологією». Це був цілковито штучний поділ селянства, це було допасовування, натягання життя до догми.

Ще в 1918 році «великий гуманіст» Ленін писав: «Закликати всіх незаможних селян негайно об'єднатися для нещадної боротьби з куркулями («кулаками»). Куркулі — скажені вороги радянської влади. Ідімо в останній рішучий бій! Слова «останній бій» означають, що куркулі, остання і найчисленніша з експлуаторських клас, повстали проти нас. Куркулі — найзвірячіші, найбрутальніші, найдикіші визискувачі. Нещадна боротьба проти цих куркулів. Смерть їм! Ненависть і презирство до тих, що їх захищають!...»

Українське дореволюційне село, звичайно, мало своїх глитаїв, описаних в літературі «жмикрутів» і «дерилюдів», що становили мізерну частину населення і були зліквідовані на самих початках існування большевицької влади. Щож до слова «куркуль», то придумали його з цим значенням глитає у большевицькому пропагандивному штабі, бо в живій народній мові означало воно зайшла з іншої місцевости людину, що оселилася на постійно в даному селі, або насмішкувату назву козаків-чорноморців. Розпалити на селі класову боротьбу — це значило створити штучно численний прошарок «куркулів» і «підкуркульників», як злісних ворогів советського ладу, визискувачів бідноти, які прагнуть при-

Запухлі і виснажені голодом українські селяни в 1933 році

вернути назад поміщицький стан і знову загнати селянство в «капіталістичне ярмо». Куркуль у большевицькій термінології — це синонім петлюрівця, махнівця, бандита, що з «обрізаном» у руці ночами розправляється з «активістами», місцевими комуністами і комсомольцями, які, мовляв, готові життя своє віддати за щастя трудящого народу.

Основною масою таких «активістів», крім місцевої адміністрації, комсомольців і присланих з міста партійців, була організація «комнезаму» — Комітету Незаможних Селян, створена спеціально для України, де ще не вщухли відгомони визвольної боротьби, де ще блукали по лісах та ярах тіні отаманів із своїми загонами.

★ ★

★

На XV З'їзді ВКП (б) в 1927 році прийнято «перший план розвитку народного господарства СРСР», так звану першу п'ятирічку. В 1929 році «затвердив» його 5-ий Всесоюзний з'їзд рад у Москві. Основним завданням цього плану була індустріялізація країни і переведення «на добровільних основах» сільського господарства на рейки великого колективного господарства. Советські офіційні джерела стверджують, що «завдяки самовідданій праці народу план було виконано за 4 роки і 3 місяці, внаслідок чого створено 200. 000 колгоспів, 5.000 радгоспів і 2. 450 машино-тракторних станцій». Але й донині ці джерела замовчують моторошну правду, що переведений не на добровільних основах, а найжорстокішими засобами цей народовбивчий план коштував українському народові 6-7 мільйонів жертв, що на довгі роки підірвало його субстанцію. Замовчують большевики й те, що створена на мільйонах трупів антинародна колгоспна система не виходить із стану глибокої кризи, доказом чого є те, що навіть у 1972 році московський уряд змушений купувати сотні мільйонів пудів збіжжя в Америці, Канаді, навіть у Західній Німеччині.

Одержимі божевільною ідеєю перескочити відразу через декілька щаблів нормального економічного розвитку суспільства і за найкоротший час індустріалізувати країну та сколективізувати сільське господарство, Сталін і його Політбюро вирішили величезні фонди для індустріалізації країни і забезпечення колгоспів сільсько-господарськими машинами із-за кордону експропріювати у селянства, поглиблюючи серед нього розшарування на «куркулів», «середняків» та «незаможників». На Україну для реалізації цього сатанинського експерименту привезено з Росії десятки тисяч випробуваних комуністів, які з допомогою місцевих яничарів відбирали у селян «під мітлу» все збіжжя та інші продукти і висилали їх до Росії та на експорт до Західної Європи, продаючи там по демпінгових цінах, одночасно заганняючи селян у ненависні колгоспи. Тут треба згадати про невдалу спробу ще на початках революції творити з незаможників, так звані сільськогосподарські «комуні», в яких не мали вони нічого власного і спільно харчувались. До тих комун переїхало з Америки навіть кілька сотень емігрантів в надії, що там вони знайдуть всі ті ідеали, що про них писали соціялісти-утопісти ще у XVIII сторіччі. Та, попри всебічну допомогу держави, всі ті комуні по короткому часу розпались.

Не зважаючи на стихійний пасивний і активний спротив селянства колективізації, що його здушували більшовики збройною силою, влітку 1932 року в колгоспах і радгоспах охоплено вже 69% селянських господарств. Селяни, щоб не віддавати до колгоспів свою худобу, масово її різали. І тоді в пограбованій, відтятій від усього світу Україні почався нечуваний голод, що його не знала ця країна за всю свою тисячолітню історію. Збори в справі створення колгоспів відбувалися за стандартним порядком. Висланці сільради зганяли селян до школи чи іншого громадського приміщення і голова зборів, звичайно присланий з міста, після короткої промови про «вигоди», які несе з собою колективізоване господарство, ставив питання: «Хто є проти колгоспу?» Стероризовані люди, знаючи з досвіду, що той, хто виступить проти, буде висланий на Сибір, мовчки голосували «за».

А все ж у першому наступі на українське село московські більшовики зазнали поразки, і тоді Сталін у своїй статті «Запаморочення від успіхів» переклав усі провини за насильства над селянами на низових комуністів, послабив темп колективізації і навіть дозволив селянам виступати з колгоспів. Селяни масово йшли до колгоспів і забирали звідам своїх коней, корів та відібране у них рільниче знаряддя. По короткому періоді затишшя почався другий штурм на селянство, внаслідок якого хребет його зламано. Однак, силою загнаний до спільної кошари селянин не хотів працювати на державу-експлуататорку, масово не виходив на «панщину», тікав із села до міста, переважно на Донбас, де в шахтах глибоко під землею очікував кращої долі.

У 1942 році, під час німецької окупації Східної України, по селах спонтанно висипали могили в пам'ять жертв створеного Москвою голоду. На еміграції написано сотні статей і видано кілька праць, присвячених цій трагічній добі в історії нашого народу.

На наших академіях, присвячених жертвам голоду 1932-33 рр., не раз приходить чути, що «світ про цей голод не знав». Це правда, що

большевицька пропаганда докладала всіх зусиль, щоб переконати Захід, що ніякого голоду в Україні немає. Але не зфальшовані вістки проби-
вались невпинно, крізь гуркіт цієї брєхливої пропаганди. Щоб переко-
натися в цьому, вистачить переглянути річники «Свободи» з того часу:
мало не щодня друковано там свідчення утікачів-очевидців, листи з Ук-
раїни, кореспонденції чужинецьких журналістів. Українська еміграція
зверталася з апелями до урядів різних країн, а вершом акцій-протесту
проти московських злочинців, організаторів голоду, була численна демон-
страція українців, що довжелезним походом із транспарентами перейшла
вулицями Нью-Йорку, зударяючись по дорозі з місцевими комуністами.

* *

*

Голод 1932-33 років, що й досі стоїть страшною примарою в очах
його сучасників, для молоді може бути лише одним із страшних фрагмен-
тів історії, подією, яку може вона ототожнювати з іншими трагічними
подіями в історії України. Але це був безпрецедентний, політичний, як
і в 1922 році, голод, це була «облога України», ведена споконвічним
ворогом, щоб її знести й остаточно упокорити. Наша молодь, як і
народи, серед яких ми живемо, мусять це зрозуміти, щоб усвідомити
істоту московського большевизму-комунізму і московського захланного
імперіалізму.

Купи, виморених
голодом трупів,
поскиданих у гли-
бокі рови.

З-поміж праць і літературних творів, присвячених Великому Голодові, варто окремо відзначити, видану ДОБРУС'ом, десь на початку 50-их років «Білу книгу про чорні діла Кремлю», книжку Д. Солов'я «Голгота України», збірку автентичних радянських документів п. н. «Що несе з собою комунізм», які пощастило вивезти з України і видати у в-ві СВУ-у в 1953 році Олексі Калиникові; повість недавно померлого радянського письменника Василя Гросмана «Все тече», після його смерті нелегально переслану на Захід, і опубліковану в 1972 році Петром Страдником книжку «Правда про радянську владу в Україні».

Подані в книжці О. Калиника документи охоплюють роки 1929-33 і походять головню з Криничанського району на Дніпропетровщині. Її авторові під час німецько-радянської війни вдалося забрати ці документи саме тоді, коли з наказу більшовицького уряду НКВД нищило всі архівні матеріали, тікаючи на Схід. Всіх тих документів є коло ста і більшість їх «строго таємні», призначені для тих осіб, що проводили знищення українського селянства.

Документи в книжці О. Калиника згруповані за певним порядком, що охоплює ведені більшовиками під жорстоким примусом так звану хлібозаготівлю і інші роки заготівель — м'яса, молока, масла, шкіри тощо. Тут зустрічаємо, характеристичну для тих часів, телефонограму голови райвиконкому до всіх сільрад, що закінчується словами: «Рішуче наступайте на куркулів, заставьте виконати надані їм до двору плани, усувайте з роботи опортуністів-підкуркульників!» Вражає в цих документах те, що серед згадуваних «ворогів народу» називається... робітників місцевих заводів, що, рятуючи від голоду своїх сільських свояків, переховували їхнє збіжжя.

У листі до всіх голів сільрад згадується про численні випадки «хижацького забою худоби» і тут же проголошується нагороди для осіб, які будуть доносити на тих «хижаків», що рідять власну худобу, щоб не віддати її хижачці-державі.

В одному з документів читаємо про сувору заборону продавати власні вироби приватним кустарям-доморобам. Навіть кравцям, шевцям, малярям, ганчарам за порушення цієї заборони загрожується тюрмою. Селянам заборонено також у себе вдома виробляти олію, молоти борошно в млині, поки не виконають хлібопостачі державі. З огляду на небезпеку масових заворушень видано закон про вилучення у громадян всякого роду вогнепальної зброї. А проте, не зважаючи на це, відомо, що в багатьох районах України селяни чинили збройний спротив колективізації, що його треба було здушувати не лише піхотними відділами, військами НКВД, а навіть авіацією.

Для підсилення своєї, вкрай захитаної економіки, «радянська» держава широко використовувала горілку. В одній із директив, розісланих до кооперативних установ, дослівно сказано: «Забезпечити нормальний збут горілки».

ВПЛИВ ДМИТРА ДОНЦОВА НА ФОРМУВАННЯ ОУН (2)

/ В соту річницю народження і десяти річницю смерти/

4. ПІД ВПЛИВОМ ДОНЦОВА СУНМ СТАЄ ЯДРОМ РЕВОЛЮЦІЙНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Без найменшого сумніву, твір Донцова «Націоналізм» та інші публікації прискіпили формування нової націоналістичної організації. Гострий опонент революційного націоналізму, ред. Іван Кедрин був переконаний в тому, що «відколи ж Донцов видав свій 'Націоналізм', /то він/ став насправжнім духовим диктатором галицької молоді...» /Його «Видатна індивідуальність» в «Євген Коновалець і його доба» /Для контрасту до ідейної атмосфери, що запанувала в Західній Україні, доцільно навести ствердження Юрія Артюшенка про ідейну атмосферу, що панувала тоді в осередках провідних націоналістів на еміграції, зокрема в Легії Українських Націоналістів: «Думки висловлювані на сторінках 'ЛНВ', що його редагував д-р Дмитро Донцов, мали вплив на молоде покоління. Але пізніше ми ставали стриманішими до гасел Донцова...» /його «ЛУН» в «Євген Коновалець і його доба»/ Зате появу «Націоналізму» так коментує один із членів СУНМ З. Книш:

«Всі її читали й хотіли вважати, неначе євангелію.. головню тому, що написав її Донцов... Хоч Донцов ніколи не дискутував зі своїми опонентами на студентському форумі, та переміг їх усіх і дух його неподільно заволодів у Групі Української Націоналістичної Молоді.» Книш згадує період СУНМ: «На всіх його відчитках залі були переповнені, про те дбали націоналісти... Мені припало подбати про виступ Донцова в Коломиї. Коломийські хлопці й дівчата зо шкіри вилазили, щоб усе вийшло на славу... його поїздка була одним великим тріумфальним походом націоналістичної ідеї... тільки сліпий або злісник і заздрісник може заперечити цей колосальний вплив, що мав він на початку українського націоналістичного руху... Дмитро Донцов надхнув галицьку українську молодь небувалим політичним патосом і штовхнув її на шлях націоналізму». /його «Далекий приціл»/

1926-го року Група Української Націоналістичної Молоді і Організація Вищих Клас Українських Гімназій об'єдналися в одну організацію під назвою: Союз Української Націоналістичної Молоді. Організатором та ідеологічним керівником СУНМ був Степан Охримович, тоді 21-річний студент, син священника. Про вплив Донцова на керівників СУНМ свідчить один із провідних членів — Степан Ленкавський: «Основою всіх коментувань і критерієм добра і зла були, найперше, думки Дмитра Донцова, потім програмові статті з річників «Заграви», 'Розбудови Нації', 'Літературно-Наукового Вістника'... »А далі: «Дехто /з нас/ добився чести бути друкованим у 'Літературно-Науковім Вістнику' за редакцією д-ра Дмитра Донцова, що був на той час семафорним органом націоналістичної творчости». /»Націоналістичний рух на ЗУЗ та 1-ий Конгрес Українських Націоналістів» в «Євген Коновалець

та його доба»/ Степан Ленкавський зазначає: «Щоб протиставитися ворожій ідеології і політичним концепціям легальних партій, новий політичний рух, під дуже міцним впливом Дмитра Донцова, знайшов головні напрямні, передусім нової націоналістичної ідеології, а також загальні напрямні нової політичної концепції».

Провідними членами СУНМ, які стали згодом провідними в ОУН, були: Богдан Кравців, Іван Габрусевич, Зенон Коссак, Михайло Турчманович. СУНМ наголошував на вихованні і пропагуванні ідеалістичного світогляду, впровадив широке відзначування молоддю Західної України культу героїзму, розпрацьовував концепцію перманентної революції, що полягала на «постійному розвитку революційної роботи ввімкнення до неї чимраз нових кіл громадянства й постійному підвищенні революційної температури». Важним чином був вдалий атентат на польського шовініста, куратора шкільництва Собінського, що його виконав з рамені УВО в жовтні 1926-го року 19-літній студент і член СУНМ, Роман Шухевич при допомозі студента Богдана Підгайного. В той час краєвим комендантом УВО на ЗУЗ був націоналіст сот. Юліан Головінський. Зразу, після атентату, група членів СУНМ і УВО виїхала таємно до Данцігу, поза межі Польщі, де відбули піврічний військовий курс. Цікаво відмітити участь в ньому двох поколінь: 60 старших членів УВО і 50 молодших, рекрутованих головню з рядів СУНМ.

Наступного, 1927-го року появилася з-під пера д-ра Донцова цінний трактат про світової слави політичного теоретика Нікольо Макіавеллі. Це головню аналіза найважливішого твору італійського мислителя кінця 15-го і початку 16-го століття п. н. «Іль Прінціпе» /князь/. Макіавеллі представляє провідника визвольного руху Італії, або за словами Донцова — «вимріяного визволителя, який виведе країну з вавилонського полону... увесь твір наскрізь пересякнутий одною однісінькою думкою — про визволення Італії». В дусі християнської філософії Донцовий Макіавеллі твердить: «Таж нам дана свободна воля!» І цю волю мусимо лише спрямувати в правильному напрямі. А далі: «Людська відвага, — ось той двигун, що панує навіть над фатумом... ось та сила, що здвигне на ноги навіть таку прибиту націю, як тогочасна Італія». Потрібно «творчої» волі 'героїв', що вміють 'командувати'... Висновок: всякий визвольний націоналістичний рух мусить бути озброєний відповідними ідеями, військом і провідниками, бо «всі пророки узброєні — допинали слово, а ті, що були з голими руками, — гинули». Завданням провідників є «утримати в їх вірі віруючих і змусити до віри недовірливих». Для націоналістичної організації Донцов пропонує устами Макіавеллі: «Треба, щоби вони /визнавці ідей/ здобулися не тільки на ідеалізм посвяти, але й на ідеалізм примусу, сили.» Або іншими словами, націоналіст має бути готовий не лише на жертву життя, але й на жертву свого підпорядкування своїй націоналістичній організації. Добрі націоналісти мусять рівночасно мати «прикмети лева і лиса».

Неначе в дусі томістично-аристотелівської мислі, донцівський Макіавеллі дає поради націоналістичним провідникам: «Мудрий володар повинен запобігати не тільки актуальним небезпекам, а й тим, що надходять... Приглядатися до тенденції розвою суспільних явищ, а не

до їх даної форми... Цей 'реаліст', з очима вп'ялєння в факти, ніколи не дивився на те, що є, лише те, що стає... Головні його вказівки були — хотіти, бачити ясно, і мати відвагу... Він мав віру і не знав скептицизму, був принципіалістом в ідеях і не бавився ними...

З 1927-го року доцільно згадати ще цінні есеї Дмитра Донцова «Що таке інтернаціоналізм?», «Дві революції» і «Патріотизм і націоналізм». Зокрема цей останній мав сильний вплив на формування в ідеології ОУН відрізнєння поняття «патріотизму» від «націоналізму». Донцов твердить, що замало бути добрим патріотом, щоб причинитися до визволення України. Треба себе всецїло віддати націоналістичній організації, засвоїти й здійснювати нову націоналістичну ідеологію та її етику, змагати змінити оточєння революційним способом, тобто цілковито знищити чужонаціональні імперіалізми на Україні.

Дїло формування єдиної, всенародньої, націоналістичної організації значно посунулося вперед 1927-го року. Націоналістичні групи, які діяли на еміграції, об'єдналися в червні у Союз Організацій Українських Націоналістів, а в листопаді відбувалася Перша Конференція Українських Націоналістів, в якій взяли участь представники всіх тодішніх націоналістичних груп із ЗУЗ та еміграції. На конференції виявилися дві тенденції: одна, так би мовити, протидонцовська заступала доцільність двох форм націоналістичного руху — одної ідеологічно-політичної організації. Її речниками були емігранти й відпоручники УВО. Зате представники СУНМ заступали концепцію, голошену Донцовим, що має постати один організований націоналістичний рух, що включатиме і військово-боеву діяльність і ідеологічно-політичну. І ця організація мусить бути підпільною. Реалізація цієї другої концепції відтягне націоналістів від охоти ангажуватися в явних опортуністично-угодовєцьких партіях під окупантами. На конференції одначе цієї проблеми не розв'язано. Проте обидва крила націоналістичного руху визнали своїм беззастережним провідником полковника Євгена Коновальця, якому до помочі дали малий провід та погодилися видавати один репрезентативний журнал націоналістичного руху під назвою «Розбудова Нації».

Дмитро Донцов слїдкував уважно за процесом формування нової націоналістичної організації. З наміром підсилити революційне крило в націоналістичному русі, він видав брошуру «Політика принципіальна і опортуністична», в якій підкрєслює, що справжні націоналісти мусять ставитися до всіх окупантів України безкомпромісово вороже і протиставитися українським опортуністично-угодовєцьким групам. В статті «За завтрїшній день», Донцов закликає молодь: «дійсність створять для нас лише ті, хто смїло вхоплять за горло наше сучасне і заб'ють його в ім'я майбутнього... Коли вони в нас з'являться і з погордою відвернувшись від інтриганства і кар'єриництва, від старого і старих, зачнуть свою працю — червоними цифрами, зазначимо в нашій книзі биття — цей дійсно новий рік». А «звістунами нового» мають бути ті, що «йдуть самі, не на засаді вибору, лише на засаді добору». Ці поради майже повністю були практиковані краєвими націоналістами в наступних роках і десятиліттях.

В черговій статті п. з. «Сансара» Донцов кидає молодим визов: «Експансія! Ось ми знайшли те слово, яким найкраще значити ту

волю до життя, волю вийти геть поза дрти... Експансія, бажання розросту — ось той таємний життєвий елексир, з яким стають великими народи, а без якого спускаються до значення народів-провінцій». Він поручає думку Емілія Золі: «Я переконаний, що одинока віра, яка може врятувати нас, є віра в довершене зусилля». Донцов згадує ще про «дух підприємливості», «інстинкт творчості», «інстинкт експансії, і як приклади таких людей Донцов наводить Генрі Форда, Джона Лондона, Ліндберга та інших.

В іншому своєму творі Донцов твердить: в світі беруть верх ті сили, що кермуються твердою національною політикою. /»Тверда рука«/. З цієї саме причини українські опортуністичні партії зникнуть, бо вони не розуміють цієї істини. А національна політика означає, в першу чергу, викресання в народі національної сили. З радістю він наводить твердження польського журналу «Червони Штандар» про те, що «найбільш небезпечною щойно /для польського імперіялізму/ під теперішню пору на Західній Україні є... український націоналізм». Донцов додає свій коментар: «Дійсно сильні мусять бути націоналістичні випари нашої землі, коли викликають подібні пертурбації!»

У статті «Проблема поколінь» Донцов відмічує існування на західно-українських землях різних «організацій молодих націоналістів», що їх намагаються опортуністичні партії звести на манівці, або здобути над ними свій вплив: «Зачалися спроби створення освоєного, теплярного, ошкленого, манікерованого націоналізму.» 45-річний Донцов радіє: «Перед запалом її /націоналістичної молоді/ і захопленням новими ідеями — повний респект... Приємно, що замість анонімного 'історичного процесу' — ми поставили наше твердче «Я», що слово 'Хочу' — зачали в нас вимовляти без страху...» «Але цього мало!» — наповідає учитель. «Мало знати, куди йти, треба знати — з ким йти, а з ким ніколи». Стаття переповнена порадами. І молодь пильно їх засвоювала.

1928-ий рік був вершком розросту СУНМ. З цієї організації виступили тоді ці, які заразилися впливом опортуністично-угодовецького УНДО. Головство перебрав від Осипа Боднаревича — Богдан Кравців. Великим осягом СУНМ стали події довкола відзначування 10-річчя Листопадового Зриву. Дійшло до масових вуличних зударів з поляками. На допомогу студентській молоді прийшла масово українська робітничка молодь Львова, що від тоді почала приєднуватися до націоналістичного руху. Степан Охримович почав видавати масовий підпільний журнал: «Юнак» для вишколу юнацтва та ширення між всією українською молоддю націоналістичних ідей. Його помічниками в цьому ділі були Степан Ленкавський і Іван Габрусевич. В 30-их роках редактором цього журналу був Ярослав Стецько. Журнал виховав тисячі молодих націоналістів. Дослідник цього періоду в розвитку націоналістичного руху стверджує: «В 1928 році націоналісти повністю перебрали керівництво в студентських товариствах та установах, здобули ключеві позиції в «Пласті» та пластовій пресі; повністю або переважно здобули безпосередній вплив на маси молоді, організованої в 'Соколах' і 'Лугах'» /Петро Мірчук, «Нарис історії ОУН»/. А в дописі про СУНМ у журналі «Розбудова Нації» за травень 1928 року написано: «За час існування Союзу витворився вже

певний тип молодого націоналіста. Своїм думанням і чином він чужий старому поколінню, яке виховувалось у партіях. Власне це є найбільшим успіхом.» Вплив Дмитра Донцова на ріст цього молодого покоління незаперечний.

5. ПОЧАТОК ОУН І ДМИТРО ДОНЦОВ

Важним етапом у розвитку націоналістичного руху була Друга Конференція Українських Націоналістів, що відбулася в Празі на Чехах в квітні 1928 року. Конференція вирішила, що всі націоналістичні організації мають рішуче відмежуватися від легальних політичних партій, які визнали польську окупацію українських земель. Це рішення викликало велике задоволення у д-ра Донцова, бо саме він найбільше пропагував потребу відмежування націоналістичного руху від різних опортуністичних угруповань. Повище рішення доповнено другим, що навіть окремі члени націоналістичних організацій не можуть рівночасно бути членами цих явних партій. Тому вкоротці, після цієї конференції, з УВО виступила група сот. Д. Палієва, яка включилася до УНДО. Врешті схвалено постанову скликати в якнайскоршому часі конгрес для покликання до існування нової націоналістичної організації, до якої повинні включитися всі дотеперішні націоналістичні групи.

Намічений Конгрес Українських Націоналістів відбувся у Відні в днях від 28-го січня до 2-го лютого 1929 року. На конгресі дійсно створено нову організацію під назвою «Організація Українських Націоналістів». На її голову обрано полк. Євгена Коновальця. Дві головні доповіді виголосили «донцовці» — делегати від СУНМ: Степан Охримович на тему «Причини невдачі наших визвольних змагань» і Степан Ленкавський — «Суверенна Україна та національна революція». Коментатор конгресу зауважує: «Юліян Вассиян, Степан Ленкавський і Степан Охримович обстоювали філософічно-ідеалістичні основи українського націоналізму, вирости з ідеалістичного світогляду українського народу, теоретично сформульовані в писаннях Миколи Міхновського і Дмитра Донцова. Іншу концепцію заступали Дмитро Андрієвський і Дмитро Демчук, що намагались включити до ідеології українського націоналізму елементи матеріалістичного світогляду та демократизм типу уенерівщини. Перемогла перша концепція.» /П. Мірчук, «Нарис історії ОУН»/

На закінчення конгресу, обраний на голову Проводу полк. Коновалець, виголосив промову, в якій, між іншим, сказав наступне: «Одне знаю напевно: доба, в якій живемо, безмірно велика. Це одна з тих революційних епох, які простягаються на цілі десятиліття, і в якій кується новий світ і нова людина. У великій світовій драмі наших днів ми маємо до вибору: або бути творцями, або жертвами історії... Як учить нас досвід цілих українських поколінь, можемо цього /віднови УССД/ досягнути тільки революційними, ніколи ж еволюційними, шляхами... Завжди це є мужі, що творять історію...»

Важною, так би мовити, донцовською, була постанова Конгресу щодо ОУН: «Беручи ідею Української Самостійної Соборної Держави в підставу свого політичного діяння та не признаючи всіх тих міжнародніх актів, умов і установ, що стан українського національно-державного розірвання створили та закріпили, ОУН став... себе в

категоричне протиставлення до всіх тих сил, своїх і чужих, які цьому становищу українських націоналістів активно чи пасивно протиставляться, та протидіятиме всяким політичним заходам одиниць і колективів, що будуть являтися відхиленням від повищих засад.»

Перша Краєва Екзекутива ОУН на ЗУЗ складалася майже з самих людей «донцовської школи»: Богдан Кравців — провідник, Степан Охримович — організаційний референт, Зенон Косак — бойовий референт, Степан Ленкавський — ідеологічний референт, Михайло Колодзінський — референт військового вишколу, Іван Габрусевич — керівник підрефентури юнацтва. Вкортці після Конгресу, Степан Ленкавський опрацював «Десять заповідей українського націоналіста», що їх Провід прийняв за зобов'язуючі для всіх членів.

Про молодих націоналістів, які взяли в свої руки формування ОУН на рідних землях так свідчить тодішня активістка: «Без сумніву, найзнаменніші риси часу позначаються, так скажу, 'школою Донцова', який так і ввійшов у свідомість сучасників як 'духовий батько українського націоналізму'. В умовному розумінні це й відповідає дійсності... Усі елементи донцовського волюнтаристичного ідеалізму та волюнтаристичного націоналізму, як от воляова життєва динаміка, воля влади, романтизм, іраціоналізм, догматизм, ілюзійнізм, фанатизм і 'аморальність', творче насильство й порядкуюча сила ініціативної меншости — все це ввійшло більш або менш глибоко у природу націоналістичного руху чи навіть точніше — у систему ОУН і її організаційного доросту, коли говорити про галицьку дійсність 30-их років...» Ідеї, висловлені Донцовим у його живій і плідній публіцистичній діяльності, стали підставою і, якоюсь мірою, 'євангелієм' для писань керівних людей націоналістичного руху на ЗУЗ...» /Дарія Ребет, «Націоналістична молодь і молодечий націоналізм» в «Є. Коновалець і його доба»/

Більшого значення набрало велике віче, влаштоване КЕ ОУН у Львові 21 листопада 1929 року, на якому гостро засуджено і старого типу москвофільство, і нового типу під назвою советофільства. Засуджено советський режим в Україні, як агентурну владу російських окупантів. Після віча влаштовано велелюдні демонстрації під большевицьким консульством і в інших місцях. ОУН поставила вимогу до всіх українців: перервати всякі зносини з представниками російської влади в Україні та зірвати розкладово-демобілізуючий культ-обмін з агентурними установами УССР.

Починаючи 1929-им роком, Дмитро Донцов опрацьовував свої твори під кутом діючої вимріяної націоналістичної організації, яку одначе потрібно далі гартувати й вирощувати. З цього часу маємо його цінні есеї: «Росія чи Європа», «Жанна Д'Арк» /був дуже популярний між молоддю/, рецензію на збірку поезії «Дорога» тодішнього крайового провідника ОУН, Богдана Кравціва, статтю «Криве дзеркало української літератури».

Також 1930-го року Дмитро Донцов публікує ряд творів, що скріплювали революційну течію в ОУН. Вартісною є стаття про Жоржа Клемансо «Небезпечний варіант». Це панегірик «сильній індивідуальності». До того типу національних провідників Донцов зачисляє: Гамбету, Пуанкаре, Льюїс Джорджа, Сновдена, Джойнсон Гікса, Керзо-

на, Носке, Штреземана, Теодора Рузвелта. Він твердить: «Сильна індивідуальність є підставою кожного режиму».

Важним твором з періоду початків ОУН є трактат «Маса і провід», в якому вперше ґрунтовно виведена теорія «проводу». Стаття писана, напевно, з думкою про провід молоді ОУН. Донцов пропонує три головні прикмети, що мають знаменувати добрий провід: перша — «насичення електричною енергією», що уділяється на маси, яких ця енергія «електризувала»; друга — «свою амбіцію добачували не в тім, щоби за масою шкандибати, лише щоби її вести, щоби рішати часом проти волі пасивного загалу»; третя — «неясні стремління юрби уймати в яскраву формулу і освічувати її підсвідомі бажання сліпучим блиском своєї ідеї, позитивною візією нового порядку, візією дійсності, що постає, що приходить на зміну існуючій». Бажану націоналістичну еліту Донцов окреслює так: «Уміти йти самому проти всіх, проти існуючої дійсності в ім'я тої, що настає, віра в своє післанництво — ось прикмети провідника». Він твердить: «Той виграє, хто має більші запаси волевої психічної енергії». Такий «образ» проводу Донцов називає «аристократією народу». І продовжує: «Почуття своєї вищості, віра в свою місію, уділяє кожній правлячій верстві незвичайну силу». Всі повищі проповідувані Донцовим властивості помітні в провідному активі ОУН 30-их і 40-их років і пізніше. Свої ідеологічно-політичні писання 30-го року Донцов доповнив есеєм «Естетика декаденсу».

далі буде

Ліна Костенко

КАЗОЧКА ПРО ТРЬОХ ВЕЛЕТНІВ

*У чистім полі, в полі на роздоллі,
де колосочки проти сонця жмуряться,
Вернигора, Вернивода й Вернидуб —
три велетні —*

зібралися та й жураються:

*— Ми велетні, ми велетні, ми велетні.
Ми теплі, ми теплі, ми теплі!*

*І сила ж є, і серце не мізерне,
і сто віків ні вмерти, ні заснути, —
все вернем, вернем, вернем, вернем!
А вже пора було й перевернути.*

СВУ-СУМ — СИЛА НАЦІОНАЛЬНОГО ОПОРУ МОСКВИ

Спілка Української Молоді (СУМ) у Канаді відзначила в березні 1983 року своє 35-річчя триденним крайовим з'їздом. Ввечорі 12-го березня на врочистій зустрічі ред. Роман Рахманний виголосив наступне слово — оцінку ролі СУМ не лише в Канаді, а у всьому українському суспільстві, в минулому й сучасному, та накреслив шлях розвитку СУМ в останньому двадцятиріччі біжучого століття. Ось його думки до уваги читачів, як батьків, так і старшого віку сумівців.

Реданція

Спілка Української Молоді в Канаді (а далі — в ЗСА та інших державах Заходу) — тепер найрозвиненіша молодеча українська організація, з найбільшою кількістю активної молоді з українським самостійницьким світоглядом. Ніяк не применшуючи значення і ролі інших молодечих організацій, підкреслюю: якраз СУМ найвиразніше та найбільш безкомпромісно — вже з перших днів свого існування — з'ясував своє конструктивне ставлення до України, до її державницької справи та до збройно-політичної боротьби за цю справу.

Це заслуга, передусім, засновників СУМ в Європі 1946 року — політичних емігрантів з усіх земель України. Один з них, пок. проф. Іван Вовчук (кол. політ'язень советоросійських концтаборів) пояснив тоді свій погляд на потребу створення такої молодечої організації в дуже непригожих умовах еміграції. Він сказав:

«Мені так виглядає, що ми, організовуючи СУМ поза межами України в Західній Європі, з невидних ниточок в'яжемо велетенську рибальську сіть і пробуємо закинути її далеко в море майбутності української еміграції..., щоб тією сіттю вловити стільки нового українського нарибку, скільки лише буде можливо... І то нарибку, якого ще немає, а який буде в наших сім'ях-родинах вже через десять років від сьогодні... Чуже суспільно-державне море завжди проковтувало сотні тисяч українських молодих людей і тільки дехто з них затримувався при українському рідному березі чи кораблі... тепер ми пробуємо запобігти цьому».

Тоді, на початку 1946 року, нелегко було побачити світло у далині. Українська стотисячна хвиля емігрантів животіла в окупаційних зонах Німеччини й Австрії, де, зокрема, політичним емігрантам загрожувала насильна депортація у сталінський архіпелаг ГУЛАГ:

«Якщо Микола Павлушков у роки советоросійського гоніння українців на рідній землі мав відвагу творити молодечу організацію на принципах Актів 22 січня 1918/19 років.. Оскільки він за справу самостійницької української молоді зазнав ув'язнення, тортур і смерті, то ми тим більше — в умовах не такого страшного переслідування — повинні мати відвагу і витримку організувати українських нащадків у самостійницькій організації та виховувати їх на українських патріотів незалежно від їхнього державного громадянства!»

Варто нагадати, що СУМ і Спілка Визволення України (СВУ) наприкінці 1920-их років в Україні були на ділі дві єдині політичні ватри самостійної України. Про зберігання української культури перед дедалі зростаючою русифікацією (в одязі псевдоінтернаціоналізму) тоді клопоталося ще багато українців та українок: учених, письменників, педагогів, музикантів, людей всіляких професій, а навіть адміністраторів. Але про українську політичну думку — щоб вона не всохла під чобітьми солдатів Червоної Армії — чомусь ніхто не думав. Переважав пристосовуванський рух, що виник під враженням московської перемоги і власних ілюзій щодо т. зв. нової ери в українських стосунках.

Тому група діячів, під проводом Сергія Єфремова, оформилася з метою плекати і розвивати українську національно-політичну думку. Якщо вже не для перемоги в умовах совето-російської окупації, то принаймні для того, щоб майбутні покоління українців могли без сорому глянути в вічі чужим історикам та державним діячам і сказати: — «А все таки український керівний прошарок не весь підкорився Москві, а навпаки, не дозволив окупаційній владі привласнити собі Україну шляхом задавнення своєї агресії».

В тій концепції політичного опору в Україні СУМолоді мала завдання розширити людську базу для ідеї української самостійної соборної державности шляхом перевиховання певної кількості молоді на спадщині української держави з 1917-21 років.

Навіть хоча б ці дві політичні українські організації — СВУ і СУМ — мали характер радше дискусійних політичних клубів, а не якихось збройно-політичних організацій, та все ж таки на тлі примусового і добровільного пристосовування кінця 1920-их років це була сильна ознака українського національного опору Москві. Без такого вияву українського опору московські можновладці могли ще голосніше — і обґрунтовано! — твердити, начебто наш народ «добровільно» приєднався до російського в єдиній російській великодержаві. Саме існування СВУ і СУМ заперечувало таку пропаганду.

Москва не злегковажила того опору. Як колись царська російська влада жорстоко карала навіть дискусійні гуртки російської студентської молоді, так і червона російська влада люто вдарила по обох українських організаціях вже на початковому етапі їхнього існування.

Нині членство СУМ у вільному світі може зміцнитися думкою про те, що їхні попередники в Україні: справжні члени СВУ і СУМ — не підкорилися Москві, не відступили від своїх самостійницьких ідеалів, не зрадили своїх друзів і ще раз засвідчили правдивість слів: «... Лише того ідеї переможуть, хто вийде з ними на ешафот і смерті ввічі скаже...»

Ці дві ватри української самостійницької думки — СВУ і СУМ — протягом десятків років сяяли, як благородний приклад для бойовиків ОУН і згодом вояків УПА. У своїй юності й молодості всі вони гартувалися на українських патріотів саме вогнем тих двох ватер, що своїм теплом зогрівали їхні душі в суворі дні й ночі боротьби проти окупантів України чи згодом по тюрмах і концтаборах. Вони — бойо-

вики ОУН і вояки УПА — усвідомляли: якщо ті беззбройні інтелігенти й науковці з СБУ, якщо ті молоді беззбройні учні і студенти із СУМ-у в Україні, окупованій Росією, мали відвагу кинути виклик Москві і згодом не заламалися, то бойовики і вояки збройної України повинні мати ще більшу витримку в боротьбі до кінця — ворожого чи свого.

Ось так нарощувалася національно-державницька спадщина, яку вони всі: члени СБУ, СУМ, УВО-ОУН-УПА, передали і нам усім, а не тільки сумівцям і сумівкам у Канаді. Не забудьмо тієї цінної спадщини, охороняймо її та доповняймо її, бо нею ми збагачуємо нашу власну особистість перед чужомовним світом. А він шанує тільки організовану силу і вміння постояти за свою справу і за себе. Той світ погорджує всіма, хто гне шию і хто заперечує свою національну особистість в ім'я тимчасових матеріяльних користей, почестей і вигід. Та й обороняймо цю спадщину, бо ворог не спить — він всіляко силкується вирвати її вам, або знецінити її у ваших очах, сумівці, та в очах всієї української громадськості у світі.

III

Це не вперше і не востаннє ворог проводить таку кампанію дезінформації проти СБУ і СУМ. Коли лінчовий суд у советоросійській колонії під назвою Українська РСР 1930 року засуджував патріотів СБУ і СУМ, тоді для пропагандивних цілей членам тих організацій приписувано терористську діяльність, посідання зброї та утримування зв'язків з закордонними центрами. Чому?

Бо совето-російському окупантові тоді треба було виправдати перед народом жорстокі присуди на борців за право на політичне самовизначення. Оскільки — як пише Наталя Павлушкова, сестра Миколи — світогляд членів СУМ і СБУ та їхні політичні ідеї відповідали аспіраціям більшості тогочасного українського суспільства, то Москва запобіжним ударом плянувала в корені знищити українське самостійництво — масовими арештами і репресіями. Тому тоді речники московської влади визнавали, що СБУ і СУМ на ділі існували, а щоб збільшити їхню «провину», цю діяльність доповнили обвинуваченнями в терористських діях, що їх ані СБУ, ані СУМ не проводили. Все ж таки в існуванні СБУ і СУМ ніхто не сумнівався, ані в Сов. Союзі, ані у вільному світі.

Тепер, коли Україну вже сильно прикручено до імперіяльного воза Москви, коли український народ знекровився внаслідок штучного голоду 1933 року та внаслідок мільйонових втрат під час Другої світової війни, московські дезінформатори пробують «доказати», начебто ані СБУ, ані СУМ на ділі не було, що це, мовляв, «вигадка» сталінських опричників. Щоб внаслідок тієї «вигадки» багато невинних українців зазнали репресій, то все це, мовляв, жертви сталінської самоволі, а не якийсь доказ українського опору Москві, — кажуть совето-російські і совето-українські дезінформатори. Їм залежить на тому, щоб доказати, начебто українське населення завжди було мирне, покірне і беззастережно схвалювало т. зв. радянську систему і владу.

Адже якщо такі організації, як СБУ і СУМ існували і діяли в Ук-

раїні наприкінці 1920 років, тоді російське володіння в Україні дали залишається тільки окупацією внаслідок збройної агресії. Тепер агресія вважається злочином проти людства, тому Москва всіляко силкується скинути з себе тавро агресора і представляє Україну, як добровільного молодшого партнера Росії. А тому сьогодні незручно далі визнавати СБУ і СУМ за справжні ознаки українського національного опору — їх треба знищити, проголосивши їх неіснуючими. Точнісінько так, російський царат проголошував офіційно, що ні українського народу, ні української мови нема, бо... Її не може бути в російській імперії.

Нагадаю, що подібний підступний трюк застосовували совето-російські пропагандисти супроти української державности вже у тридцятих роках. Тоді, коли Україна вже була розтрощена голодом, розстрілами і засланнями, режимний письменник Алексей Толстой в одній із своїх повістей оформив кремлівську тезу. Він писав, що у 1919 році ніякої української держави не було... ніяких петлюрівців чи інших збройно-політичних формацій не було, бо все це «лише туман над Україною», який розвіяли багнети російських солдатів.

Отже, зруйнувавши українську демократичну державу, вигубивши мільйони українців, Москва вважала доцільним ліквідувати і саму ідею української самостійної держави, щоб вона не залишилася в пам'яті тих, які пережили лихоліття. І сьогодні, чуємо твердження цих дезінформаторів, що, мовляв, УНРеспубліка була тільки фантомом, вигадкою, туманом, а всі емігрантські відзначування роковин 22 Січня — це, мовляв, відзначування фантому...

IV

На щастя, не тільки у вільному світі, але й також в Україні є молоді люди, які добре розуміють ці підступні викрутаси московської пропаганди. З усіх вільнодумних поетів сучасної України найглибше зрозумів цю підступну гру і трагедію українців репресований поет Микола Холодний. Вклавши свої слова у своєрідний монолог Івана Франка, Микола Холодний накреслив дійсність українського народу, що на Сибірі садить дерева, видобуває мінерали на Далекій Півночі, а тим часом ворог в Україні висушує і випалює навіть траву української політичної думки:

В багно звірми притоптана калина...

Російська мова в душу нам плює.

Та ще не вмерла мертва Україна!

Народ в народі знову постає!

Народу шлях показують суди

(Недарма ж звуться ті суди — народні!)

І садить він по півночах сади,

І добува метали благородні.

І вчать його майори філософії,

І підривають йому береги.

А навкруги уже вже пересохло.

Але не все ще всохло навкруги!

*Нас і виховують, нас і приховують.
Не вислуховують — так підслуховують.
Серед зими, народе, й серед літа
Стоїть в снігах надії твоїх Говерла.*

*Але ти вже розлився на півсвіта,
І рабська твоя падає орбіта.
І ще не вмерла!*

Ось поетична картина-становище української нації, достойна Франкового слова, в уста якого Микола Холодний уклав свої слова. Це він про нас і за всіх нас сказав!.. Бо також ми, українські політичні емігранти й утікачі та нащадки, розлилися буквально на півсвіта! Ми вирвалися з рабської орбіти, на яку нашу націю запустила чужоземна окупантська ракета понад 60 років тому. І сини й дочки нашого народу в Україні також помалу визволяються з тієї рабської орбіти і починають думати політично, а не тільки по-культурницьки. Вони нав'язують свої думки до традицій СВУ і СУМ, а через них — також до української державности 1917-21 років.

Існування і діяльність СУМ у вільному світі починається до того психологічного процесу визволення і зірвання рабської орбіти.

V

Так, але за цих 35 років праці СУМ у Канаді й ін. країнах Заходу, його членам довелося пережити багато прикростей і від чужих і від своїх саме за нашу вірність цій ідеї! — зідхнете ви, старші сумівці і сумівки, члени й делегати.

Так, це правда!... Тридцять п'ять років тому засновників і перших членів СУМ у Канаді дехто пробував і «виховувати» і «приховувати»... Інші «не вислуховували» сумівців, але «підслуховували» їх... Деякі старші організації неприхильно ставилися до СУМ-у, мовляв, навіщо ще однієї організації?... Бували випадки, що в деяких містах такі організації позбавляли той чи інший осередок СУМ-у приміщення у світському чи прицерковному будинку... А тоді СУМ не мав своїх домівок!... Не бракувало і шептаної пропаганди, мовляв, СУМ — це «не-канадська» організація, бо вона ідейно пов'язана з європейським українським рухом... Були також службовці деяких канадських урядових установ, які серйозно трактували наклепи на СУМ і неприхильно ставилися до цієї молодечої організації.

Так, все це правда! «Було добра чимало... й минулося», як це про інші українські суперечки й свари писав Т. Шевченко... І в Канаді багато дечого минулося та змінилося, навіть у канадській внутрішній політиці. Спершу уряд відкинув слово «асиміляція» і замінив його словом «інтеграція» — себто включення імігрантів, як окремих цінних одиниць у канадську суспільно-економічну систему і правління. Опісля розвинено концепцію «мультикультуралізму», в якій кожна живуча й активна мовнокультурна група має право зберігати свої традиційні цінності, а не визбуватися їх в ім'я самої назви «канадці».

Такі молодечі організації, як СУМ, Пласт, ОДУМ, СУМК, МУН і УКУ — вже самим своїм існуванням у Канаді — зміцнили голос

канадсько-української громадськості у відношенні до загально-канадського суспільства і канадських урядів — федерального і провінційних. Завдяки принциповим позиціям і активності СУМу українська група в Канаді висунулася на чолі інших меншостей, які шанують нашу молодь за її лояльність супроти конституції цієї держави і її вірність справі українського народу.

Та й у загально-українському середовищі позиція СУМ зміцнилася. Щоправда, сьогодні також не бракує «майорів» чи навіть «генералів», які пробують учити нас «всесоюзної філософії» — себто мудрости себезаперечення, то все ж таки СУМ нині є загальновизнана організація. Нею гордяться всі українці; її послугами користуються світські й церковні установи. Сумівці та сумівки є в перших лавах демонстрацій на оборону українських політв'язнів... у походах з нагоди всіляких національних роковин. Сумівські вокальні, інструментальні й танцювальні ансамблі збагачують програми українських політичних і релігійних зібрань і навіть загально-канадських заходів. Будинки, домівки й табори СУМ належать до найкращих у всьому українському світі.

При тому, що найважливіше: СУМ не перетворився в ужиткову, себезадовільну організацію для розваги; Спілка Української Молоді зберегла своє духовно-політичне обличчя, як виховник оборонців права України на свою суверенну демократичну державність! Тому, навіть згадка про початкові труднощі СУМу в Канаді повинна підбадьорити вас, старші й молодші сумівці та сумівки; повинна заохотити вас усіх до нових зусиль у поході до тієї самої Меті.

VI

Адже прямуємо до двотисячного року. Все наше суспільство помалу переформовується. В чинність уже вступає, або повинно вступати, молодше покоління. Які ж засновки покладемо в його діяльність на наступних уже нецілих двадцять років?

Моя думка така:

1. Сумівська молодь повинна зберегти цілість і розвинути форми своєї організаційної структури в Канаді та в інших державах Заходу. Гасло «Насамперед самостійницька організація!» сьогодні важливіше, як будь-коли досі. Без організованих форм кадри молоді розплинуться у чужому морю. Не забудьмо, що: організаційна слабкість була однією із двох головних причин занепаду Української Народної Республіки 1917-1921!

2. Головна мета виховної роботи СУМ — незмінна, а саме: — Допомогти своїм членам вирости на повноцінних громадян держави свого перебування, але з невід'ємним почуттям обов'язку супроти українського народу в Україні.

Треба вирощувати канадців українського роду з подвійним громадянством. Канада й Америка визнають подвійне громадянство юридичного характеру. Багато канадців та американців жидівського роду присвятили себе справі оборони інтересів і цілості Ізраїля, живуть і діють, як громадяни двох країн... В українському випадку — це ще простіше, бо йдеться тільки про вірність концепції Самостійної Зборної

Української Держави на ґрунті законних актів: 22-го січня 1918-19 років, Акту про створення Карпатської України 1939 року та Акту від 30 червня 1941 року — себто головних виявів волі українського народу, волі, зміцненої десятирічною боротьбою УПА.

3. Спілка Української Молоді з перших днів свого існування визнавала цей принцип і причинилася до зміцнення того самостійницького відчуття у широких колах української громадськості на цьому континенті. Нагадаю, що 1967 року (отже, майже десять років після створення СУМ у Канаді) речник української православної громадськості ред. Іван Сирник — на першому Світовому Конгресі Вільних Українців у Нью-Йорку — склав спеціальне «вірую» для нащадків українських поселенців. Ось головні слова того «вірую»:

«... Я — українець і своєї української духовости за ніяку ціну не зречуся... Як громадянинові українського роду, доля моїх предків лежить мені близько на серці... я робитиму все, що в моїх силах, з позиції мого державного громадянства, щоб допомогти українському народові визволитися і відновити свою суверенну соборну державу!»

У цих словах уродженця Канади і великого українського патріота і діяча Української Православної церкви дзвенить принцип, що його визнавала і на практиці здійснювала Спілка Української Молоді за всі 35 років свого існування на цьому континенті.

4. Тому, на мою думку, першочерговим завданням виховної програми СУМ буде: рішуче поборювати серед своїх членів (і всього нашого суспільства) почуття неповноцінності... почуття, яке багато декому велить нехтувати своїм українським духовно-природним громадянством... Вірність конституції даної держави (Канади чи ЗСА) не заперечує української культурно-політичної спадщини... А наша вірність концепції суверенної української держави ніяк не применшує нашого юридичного громадянства. Навпаки — поглиблює його зміст і збагачує його ідеями щирого народовладдя під гаслом: Воля Народом — воля Україні!

Роман Рахманний

Ліна Костенко

*Я хочу на озеро Світязь,
в туман таємничих лісів.
Воно мені вишикло звідкись,
у нього стосот голосів.
Воно мені світить і світить,
таке воно в світі одне.
— Я Світязь, я Світязь, я Світязь!
Невже ти не чуєш мене?!*

*І голосом дивним, похмурим,
як давній надтріснутий дзвін:
— Батурин, Батурин, Батурин! —
лунає мені навздогін.*

*Я річку побачила раптом.
Питаю: — А хто ж ти така?
— Я Альта, я Альта, я Альта! —
тонесенько плаче ріка.*

СКАРГА СТЕФАНІЇ ПЕТРАШ-СІЧКО

Президії Верховної Ради СРСР, Першому секретареві ЦК КПРС тов. Андропову Ю. В.

Копія Генеральному Прокуророві

Від гр. Петраш Стефанії Василівни, яка живе в м. Долині Івано-Франківської області, вул. П. Мирного, 14

СКАРГА

Я не знаю, кому властиво слати цю скаргу, щоб її дійсно розглянули, ане, як завжди, прислали штаповану відповідь. Писати заставила мене крайня біда. У моїй родині заарештовані, засуджені і відбувають покарання — троє. Чоловік — Січко Петро Васильович, 1926 року нар., засуджений в 1979 році за ст. 187-1 КК УРСР строком на три роки суворого режиму з відбуванням покарання у ВТК Ворошилоградської області, в місті Брянка, УЛ-314/II. Залишилося до закінчення терміну 40 днів, коли 26 травня 1982 року його знову заарештували і 19 липня того ж року засудили за сфабрикованим звинуваченням за тією ж статтею 187-1 КК УРСР строком на три роки. Суворий режим замінили на суворіший. З дня арешту до дня суду його ніхто не допитував ні разу, а коли привели на суд три свідки ставила мене крайня біда. У моїй родині заарештовані, засуджені і (мабуть ув'язнених), яких чоловік ніколи не бачив, посвідчили, що Січко П. В. не раз говорив, що його сини засуджені невинно, і що Січко П. В. був незадоволений адміністрацією колонії. До звинувачення приложили всі скарги, які Січко писав у наші радянські вищестоячі установи. 5 липня 1982 року, в день, коли чоловіка повинні були звільнити, у моїй квартирі був зроблений обшук за постановою ворошилоградського прокурора. У постанові зазначувалося, що потрібно знайти скарги, які чоловік писав і передавав мені під час побачень. Хочу відмітити, що коли мене пускали на побачення і назад (а це було рідко), то мене роздягали догола і прощупували весь одяг. Всі свої заяви чи скарги чоловік посилав по через адміністрацію табору — це законом дозволено.

Після п'ятимісячного тюремного ув'язнення чоловіка етапували в м. Херсон-32, ЮЗ-17/90. Там його призначили в інвалідну бригаду, тому що в нього відновилася туберкульоза. Крім цього, оскільки в тюрмі його тримали у якійсь спецкамері, де цілий час вила і дула вентиляція, у нього почалася короста на нервовому ґрунті.

До Херсону у ВТК ЮЗ-17/90 він прибув 31 жовтня 1982 року, а 15 листопада 1982 року я дістала з ним короткотривале побачення і від тоді, за чотири місяці мала лише 2 листи від нього.

Від чоловіка нема листів. Пишу на ім'я начальника табору — відповіді не одержую. Примушена була поїхати туди, щоб довідатися, чи живе чоловік. Але в штаб слід пройти через прохідну, а мене не пускали. Викликати будь-кого на прохідну з адміністрації — дуже тяжко.

Я пробула там 4 дні, але начальника колонії чи заст. по режимі не докликала. Начальник відділу Шулепов відповів мені телефоном, що чоловік перебуває у штрафному ізоляторі за невиконання норм виробітку, тому позбавлений всіх побачень, які йому належать протягом року, а також автоварки. Як могла хвора людина за 3,5 місяців стільки заробити: і штрафний ізолятор, і позбавлення побачень і автоварки. Інвалід не виконує норми, а скільки бригад в зоні сидять без діла, т. я. нема чим їх зайняти. Я письмово зверталася до херсонського прокурора, але до тепер відповіді не дістала.

Другий арештант у нашій родині — це мій найстарший син Василь Петрович Січко, 1956 року народження, засуджений разом з батьком 1979 року за ст. 187-1 КК УРСР строком на 3 роки посиленого режиму. Для відбуття покарання його відправили в м. Черкаси ВТК 82-325/62. Тут постаралися заздалегідь сфабрикувати йому другий строк — ще за півроку до закінчення першого. Неможливо описати той глум і знущання, яких син зазнав перед своїм другим арештом і під час суду. Ані одна звичайна людина не зможе повірити цьому, і я, мати, боюся згадувати про пережите сином, щоб не розривати незагоєної рани.

Мій син, Василь Січко, ніколи не пив алкогольних напитків, не курив, не чифірував — цього не опрокидує й адміністрація табору, а судили його за ст. 229-6-2 КК УРСР («зберігання наркотичних речовин без цілі збуту»), строк йому дали 3 роки суворого режиму. Тепер він знаходиться в м. Вінниці І-13-301/86 (у Вінниці є концтабір по такій адресі: вул. Привокзальна, 30, уст. ІВ-301/86 — Ред.).

4 січня 1982 року я, нічого не знаючи, повезла синові передачу. У ВТК 325/62 я попала на день суду. Мене на суд не пустили, не зважаючи навіть на клопотання черкаського обласного прокурора Бесіди, який при мені дзвонив у суд і говорив, що стаття в сина кримінальна, що суд повинен бути відкритий і родичів слід, згідно з законом, на суд пустити. Не лише не пустили на суд, але не дали побачення ані після суду, ані на другий день. Виявляється, що перед судом сина побили, сказавши, що був якийсь зек (в'язень — Ред.). Побили так, що від синяків і опухлин не видно було очей — це дуже розважало суддів, і вони насміхалися над сином.

В останньому листі за січень 1983 року син Василь пише, що, нібито за невиконання норми виробітку його позбавили самотнього в рік особистого побачення, що кожного дня подають на нього рапорти. Майстри з зеків і старший майстер з вільнонайманих сказали синові, що такий наказ вони дістали від начальника режиму Олексієнка — писати на В. Січка рапорти так довго, поки його знову не посадять.

Як мені це розуміти? Так, що фабрикують справу на досмертний строк?

Третій арештант — мій молодший син Січко Володимир Петрович, 1960 року народження. Виключений з Київського університету з меха-

Стефанія Петраш-Січко

Петро Січко

Василь Січко

Володимир Січко

іно-математичного факультету за «гріхи» батька і брата — як заявив а своє оправдання декан факультету Завала студентам. Заарештований Володимир 6 грудня 1980 року і 9 січня 1981 року засуджений а ст. КК УРСР на три роки загального режиму.

Не буду говорити тут про те, як «легко» даються мені побачення. Щоб дістати побачення або передати передачу, мені доводиться тричі здити по 1000 км. і повертатися з нічим додому, перед тим як дадуть. Іє вже така система.

Від січня 1983 року режим для Володимира Січка став жорстоіший. Його без кінця і без всяких підстав викликають у штаб. Що не талося б у зоні — все звалюють на нього. Якось у січні загін мав непо

розуміння з загоним, не пішов в їдальню на вечерю. Сина викликали в оперчастину, сказали — »ти дезорганізував відділ«, тоді як син нічого в загоні не говорив. У лютому такий же епізод повторився; ніхто не пішов в їдальню вечеряти, а син пішов сам, подальше від гріха, хоч за те зеки могли його побити. На другий день викликають сина в оперчастину і знову звинувачують в тому, що він намовив загін не іти вечеряти.

Володимирові у лютому належалася передача, але її не прийняли, до тепер я не знаю чому. Я повернулася додому і застала там телеграму з табору (ніким не підписану): Посилка дозволена». А до сина прийшов хтось з адміністрації (мабуть загонувий) і говорить: тобі прийшла посылка 5 кг чаю — пощо вона тобі? Це безсумнівний шантаж. Крім мене, ніхто синові посилок не висилає, чаю син не п'є. Володимир сказав: »Ви ж знаєте, що я чаю не п'ю, не кур'ю. Пощо таке говорите — листи ідуть через цензуру, і ви добре знаєте, що я у нікого чаю не просив«.

У сина, і лише в нього, роблять обшуки. Забрали адреси батька і брата під тим претекстом, що це, буцімто, не дозволено мати. Забрали привітальну поштівку, де я бажаю синові волі — також не дозволено. Якщо так, то чому цензура передає синові поштівку? Придираються навіть до того, що в сина в тумбочці повний порядок. Це їм також про щось говорять.

Я знаю, до чого ведуть всі ці зачіпки. Син же і не підозріває, що за цим криється.

Володимир написав про все прокуророві і хотів передати заяву почерез начальника загону майора Гирю. Майор Гиря закипів і заявив: »Що ти мене лякаєш прокурором і законом, весь закон в моєму кулаці, що захочу, те й зроблю з тобою«. Син у заяві дописав ту фразу. Якраз у той день в зону прийшов прокурор (я до нього листовно зверталася у справі сина). Син вручив йому заяву. Прокурор прочитав, відповів: »Звичайно, майор Гиря на повинен був тобі це говорити у голос« — і тільки. Начальство не підпадає покаранню.

Неправдиве обріхування і зачіпки потрібні для того, щоб вдруге судити цього чистого і чесного хлопця, який не заслуговує на жодне покарання. Невже завдання виховно-трудової колонії заключається в тому, щоб різними хитрощами добиватися повного строку для хорошої і чесної людини?

Звичайно, якщо захочуть судити — так і засудять. Завжди знайдуться два підлі зеки, які посвідчать будь-яку брехню — а того досить, щоб невинній людині додали строк. Я уже знаю це на прикладі старшого сина і чоловіка. У Володимира зір погіршився на 50%.

Звертаюся до вас, як мати і дружина, з надією, що ви не знаєте про всі беззаконня, які чинить адміністрація таборів супроти моїх синів і чоловіка. Ви не смієте допустити більше фабрикації нових строків. Ви не смієте допустити до грубого порушення законів, і цим ви мені допоможете.

А якщо ви про все це знаєте і це робиться з вашого дозволу — тоді мені доводиться тільки вибачитися.

10.III.1983 С. В. Петраш

БЕЗ ГЕРОЇЧНОГО МИНУЛОГО УКРАЇНИ — НЕМАЄ ВИХОВАННЯ

До Секретаріату СКВУ
Торонто, Канада.

Високоповажні Пані і Панове!

Центральна Управа Спілки Української Молоді затривожена публікаціями в пресі становищ, заяв і статей провідних членів ІСНО, ОДВУ, УНО, які наświetлюють глибокі зміни в становищах цих організацій, бо вони наблизилися, якщо не перейшли на ворожі становища дискредитації нашої визвольної боротьби УВО-ОУН-УПА, яка для нас, членів СУМ-у, є одним з важливіших засобів виховання наших молодечих кадрів. Ця шкідлива нашій справі акція пресових органів та періодиків, які є під впливом або визнають ідейне керівництво ПУН, які вживають, як засіб інформації, брехню і оклеветання нашої визвольної боротьби сорокових років ОУН-УПА як знецінювання провідних осіб, чи то Блаженнішого Патріярха Йосифа І-го, чи достойного Ярослава Стецька — мусить бути припинена і відповідальні за ці провокації мусять бути потягнені до відповідальності!

Центральна Управа СУМ, беручи під увагу ідеологічні розходження в останніх роках між організаціями-членами СКВУ, затурбована дальшим існуванням СКВУ, бо писання і діяльність ОДВУ, УНО й ІСНО, як це виходить із поміщених статей в їхній пресі, хочуть довести до знищення нашої одинокої громадської надбудови, а тим і до фрагментації нашого суспільно-громадського життя.

Для того, щоб зберегти СКВУ в дусі зговорення та узгіднення всіх українських самостійницьких організацій, які прийняли ідейно-політичні принципи при створенні СКВУ, ми змушені домагатися в ім'я врятування принципів зговорення та збереження нашої надбудови — згідно з параграфом 4 точка »В« в Правильнику Секретаріату точка 35 — виключення ОДВУ, ІСНО, УНО з членства СКВУ. Хай єдність суспільно-громадського еміграційного життя буде збережена більшістю організацій, вірних принципам заснування СКВУ, на яких може виховуватися наша сумівська молодь. Минуле нашого народу, а головню боротьба як боротьба СУМ-УВО-ОУН-УПА надихають Спілку гордістю, а не переслідують нас »проказою« так, як це хочуть доказати нам організації ОДВУ, ІСНО і УНО.

Ми, ЦУ СУМ, як член СКВУ, домагаємося, щоб до 15 жовтня 1983 року вищезгадані організації опублікували заяви, в яких вони відмежовуються від писань і діяльності шкідливих нашій визвольній боротьбі і не згідних з основними заложеннями та зговоренням при створенні СКВУ.

Остаємося з пошаною до Вас,

За ЦУ СУМ:

КРАЙОВА УПРАВА СУМ-АМЕРИКИ НА ЗАХИСТ СВЯТОЩІВ НАЦІЇ

*До Секретаріату
Світового Конгресу Вільних Українців
Торонто, Онтаріо, Канада.*

*Справа: Обвинувачення ОДВУ, ІСНО, УНО
в намаганні зламати основні принципи
СКВУ і розбити єдність СКВУ.*

В імені нашої Організації стверджуємо, що проводи ІСНО, ОДВУ, УНО перестали придержуватися Статуту СКВУ.

Організація Державного Відродження України /ОДВУ/ і Ідеологічно Споріднені Нац. Орг. ОІСНО/ у своєму офіційному органі «Самостійна Україна» за роки 1982/83 зрадили основні засади української визвольної політики, на яких базується всяка діяльність кожної української патріотичної інституції. ОДВУ й ІСНО у своєму органі «Самостійна Україна» зламали принципи Маніфесту СКВУ з 1967 /стр.3/ і Резолюцій Конгресів про Державний Акт 30 червня 1941 року про ОУН, УПА під командуванням ген. Романа Шухевича-Тараса Чупринки, про двофронтову війну України, про національно-визвольну концепцію, національно-визвольну революцію.

ОДВУ й ІСНО знеславили найбільш героїчну епоху нашої історії 1941-1955, як назвав її ген. Роман Шухевич, збезчестили творців тієї епохи, як теж принизили Мученика й Ісповідника віри, Блаженнішого Патріярха Йосифа, ген. Тараса Чупринку-Романа Шухевича, Степана Бандеру /«С.У.» ч. 4-6, 83/, тисячі й тисячі героїв УПА-ОУН, які поклали свої голови на полі слави... ОДВУ й ІСНО перебрали функцію ворога у знеславлюванні УДП, ОУН, УПА, УГВР, що засвідчує «Самостійна Україна», а теж інші органи ІСНО, як наприклад орган УНО «Новий Шлях» від дня 10.IV.1982 року у статті «Нахабність», як теж «Українське Слово» у статті пані Н. Каркоць, передрукованій в «Самостійній Україні», що засвідчує про те, що це тематична акція усіх органів ІСНО, продовжувана з різною інтенсивністю в поодиноких періодах. Найбрутальніше це уявлялося в офіційному органі ОДВУ й ІСНО «Самостійна Україна». ОДВУ й ІСНО заперечують систематично й послідовно власнопідметність української нації в Другій світовій війні, що лежить в інтересі ворога, щоб позбавити Україну можливості здобути союзників для нашої визвольної боротьби. Вся писанина з «Самостійної України», «Нового Шляху», «Українського Слова» буде використана і на англійській мові доставлена західним урядовим колам, зокрема в ЗСА. Вона корисна лише ворогові Москві. Ця дія спрямована на обезцінення Патріярших Послань про державний Акт 30 червня 1941 року, про УПА, також звернень наших Митрополитів, Єпископів обох віровизнань. Їх участі у почесних вшанувальних Комітетах, поруч світового значення чужинців, які прославляли ці Річниці; ця дія топче посвячення Блаженнішим Патріярхом, Високопріосвященними Митрополитами кир. Максимом і кир Стефаном, спільно з десятима іншими Владиками пропам'ятної таблиці у крипті Собору св. Софії на честь Головного Командира і воїнів ОУН-УПА, які зги-

нули за волю України, за Христову віру, вона топче вшанувальне Слово Патріярха на прославу Головного Командира, виголошене у присутності наших Владик і численних вірних.

Вона була засуджена також Заявою ЗПУГВР, як також ОУНз ствердила, що «наші заходи добитися того, щоб ОУНм осудила і відсеперувала себе від атак і наклепів на визвольний рух з воєнних і повоєнних часів, які були надруковані на сторінках «Самостійної України», не дали до тепер результатів і в обличчі цього прийдеться нашому середовищу зайняти відповідне становище в цій справі публічно.»

Інкримінування ОУН-УПА братовбивства за доказаної неправдивості цього, засвідчує про постійне намагання морального затруювання українського громадського життя. Захищування і пропагування антисамостійницької концепції про інтернаціональну партократію, як окупанта України, а не про Росію, москалів, як окупанта, і висування з боку ОДВУ й ІСНО від промотора цієї концепції, а навіть від імені СКВУ, /що особливо систематично й наполегливо робить представник УНО в СКВУ п. М. Плавюк/ є те засадничо суперечне з Маніфестом і резолюціями Конгресів СКВУ.

Ми свідомі того, що не все членство УНО, ОДВУ й ІСНО поділяє оклеветування героїки нації та її революційно-визвольної двофронтової боротьби УДП-ОУН-УПА-УГВР та, що під пресією цього патріотичного, але ще збаламученого, досі необзнайомленого з правдою та несвідомого шкідливості для всієї нації тієї наклепницької, провокаційної акції і її наслідків, прийде зміна дотеперішніх проводів цих організацій, які нанесли шкоду визвольній справі і мусять її направляти.

Орган УНО «Новий Шлях» ч. 33/83 признає до певної міри слушність нашій позиції, але ще не відкликає своїх наклепів, а тільки почасти засуджує за провокації «Самостійну Україну» тобто ОДВУ й ІСНО.

Але, доки остаються ті самі проводи ОДВУ й ІСНО, які знеславляють від імені своїх членів найбільші святощі нації і ламають Маніфест і резолюції Конгресів СКВУ та вислугуються об'єктивно ворогові, чи, як пише «Новий Шлях» ч. 33/38, прояви, які можуть вийти лише на користь ворога — Москви.»

Ми турбуємося дальшою долею СКВУ. Згадана група членів-організацій, опанована громадсько й політично безвідповідальними людьми, своєю діяльністю виступила проти основних принципів СКВУ, ІСНО, ОДВУ, УНО і поставили себе в праву позицію, на підставі якої, щоб не допустити розкладу й розпаду Світового Конгресу Вільних Українців — громадської надбудови українців поза Рідними Землями —, ми ставимо внесок, згідно зі статутим СКВУ §4, точка «в», з уточненням в Правильнику Секретаріату СКВУ, точка 35/ на виключення з членства згаданих членів.

Ми звертаємося до проводів цих організацій з пропозицією: опублікувати в пресі не пізніше 15-го жовтня 1983 року заяву, в якій ці організації відмежовуються від всіх цих статей, надрукованих в їхніх офіціозах чи тих, що є під їхньою контролею /«Самостійна Україна», «Українське Слово», «Новий Шлях», які не згодні з основними документами основуючого Конгресу СКВУ, як також відмежовуються від гро-

мадсько-політичної діяльності, що є шкідлива для визвольної боротьби й негідна з заложеннями СКВУ, та які засуджують таку діяльність і врешті, які дадуть моральне вдоволення поляглим і живим борцям за Україну. Тоді наш внесок, щодо виключення таких організацій з членів СКВУ відкличемо.

Остаємось з глибокою пошаною до Вас
Честь України! Готов Боронити!

За КУ СУМ-Америки
Голова Аскольд Лозинський
Секретар Марія Гаргай

В ТОРОНТІ ВІДБУДЕТЬСЯ XII-ИЙ КОНГРЕС СУМ

/СПС/ Торонто. Спілка Української Молоді Канади буде господарем XII-го Світового Конгресу СУМ, який заплановано відбутися 26, 27, 28 листопада цього року в Торонті.

Світові Конгреси СУМ скликає Центральна Управа кожних 4 роки для перегляду внутрішньо-організаційної дійсності, розгляду рекомендацій Центральної Управи і поодиноких Крайових Управ та винесення відповідних рішень організаційного і виховного характерів, розгляду і затвердження Правильників для внутрішньої діяльності Спілки, зміни чи доповнення точок до Статуту /коли заходить така потреба/, винесення відповідних постанов і резолюцій, які стають напрямними для цілості Спілки у внутрішній і зовнішній роботі та вибору нових керівних Органів Центральної Управи СУМ.

На Конгреси висилають своїх делегатів усі країни, де організовано діє СУМ, — один делегат від 100 членів. Організатори сподіюються, що на конгрес прибуде і буде брати участь біля 100 уповноважених делегатів і членів Центральних Органів СУМ.

Головою підготовки Конгресу є заступник Центральної Управи СУМ — Михайло Шепетик. Як інформує М. Шепетик, з нагоди Конгресу відбудеться у суботу 26 листопада в Українському Культурному Центрі на вул. Крісті 83-85 в Торонті бенкет. Метою бенкету є, щоб делегати могли зустрітися з представниками інших молодечих організацій, установ, організацій і громадянством міста Торонта і околиць. У неділю 27 листопада у вечірніх годинах ансамблі О СУМ Торонта: «Прометей», «Діброва», оркестра «Батурин» і танцювальний — «Верховинці» дадуть Конгресовий концерт для делегатів і громадянства, на якому ще раз делегати зможуть зустрітися з українським громадянством.

Під сучасну пору осідок Центральної Управи приміщується у Нью-Йорку, а головою Центральної Управи СУМ є м-р Євген Гановський.

Ідеологічні Теми

30- ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ І СУЧАСНІ ШАШЕЛІ

*Людській шашелі! Няньки,
Дядьки отечества чужого!
Не стане ідола святого,
І вас не стане!*

Д. Донцов

Т. Шевченко

Проголошення відновлення української держави, знищеної червоною Москвою, — Акт 30 червня 1941 року досі викликає напади злоби з боку емігрантських шашелів.

Справжньої причини злоби вони не зраджують (про неї нижче), маніпулюючи «аргументами», хоч які ці аргументи наївні і недоречні.

Говориться про «нереальність» Акту 30 червня, бо скоро по проголошенні був скасований дійсністю.

А тим часом і проголошення самостійності України в 1918 році і соборності в 1919 році теж були короткотривалого «реального» існування. Дуже короткотривалим було також існування незалежної Карпатської України. Не довго тривала й Західньо-Українська Республіка... Отже ці «аргументи» редакторських еміграційних шашелів, не мають жодного сенсу.

Так само й інші. Що, наприклад, держава, проголошена 30 червня, не встигла створити належного державного апарату. Але ці шашелі, наввипередки з більшовиками, вмовляють в еміграцію, що московське генерал-губернаторство в Києві — є н а ш а держава, дарма, що не має вона ні власної влади, ні своєї території, бо створена «на нашій, не своїй землі», ні вільної людности (три основні моменти правового поняття держави), бо все населення УССР є закріпачене чужим панам, чужій владі і чужій московській державі.

Наївні і зовсім недоречні аргументи шашелів проти Акту 30 червня. А стверджую це не для полеміки з шашелями (бо з ними не полемізується), а для їх здемаскування перед читачами, які не втратили віри тверезої думки і не запродали сумління дияволі.

Аргументи шашелів впливають не з процесу мислення, вони подиктовані їх серцем раба. Це ж про цю породу людей говорив І. Франко — «але мозок їх — раб, але серце їх раб».

Це, кажучи мовою Шевченка, — люди з вродженим нахилом «сидіти нишком», як та «капуста головата», всякому служити-годити», всякому панові «патинки лизати» і летіти на кожний наказ — «дайош!» або — «герш ту, хамів сину!» — того чи іншого пана.

Їх плебейська душа добирає собі й відповідну, менше, або більше

пишноцвітну «патріотичну» ідеологію. Але лише як прапор, напис, або гучну фразу («самостійність», «соборність», навіть «державність») на святкуваннях і бенкетах.

Де ж іде про конкретні політичні дороговкази і тактику, — там зараз бачимо отого Ярему... з «рабським серцем» і «рабським мозком». Зараз тоді починається оскаженіла нагінка на тих земляків, які не втратили своєї ідеї, ні не заблагнали своєї душі, в яких не зломився характер і не згасла віра в велике завдання України.

Разом з нагінкою на людей ідеї і характеру, шашелі починають вмовляти, що України, за яку боролися найкращі з нації в 1917-1921 роках, а потім в часі Другої світової війни (а до останніх належать і УПА і автори Акту 30 червня), — що тої України більше «не може бути»... Може бути лише УССР — «наша держава»...

Твердять шашелі, що в годину, коли рештками сил нація боролася проти навали Москви, — що тоді справжніми патріотами були не ті, що цю боротьбу очолювали, а ті, які перекидалися на сторону Москви («катам помагати»), як М. Скрипник, В. Винниченко, М. Грушевський і т. п.). А кінчили шашелі цинічним гаслом — занехати всяку власну ідею і всяку боротьбу за неї і «падши, поклонитися» дияволу і славо-словити «рідних» юд. Політика «півдулі», як максимум національних «здобутків».

Певно, що люди з такою психікою мусять, для заспокоєння своєї безсовісної совісти, — в болото доплати тих (в тім і авторів Акту 30 червня, і самий той Акт), які мають незламний хребет і незасмічену «московською блекотою» душу. Ті з еміграції, що не відреклися відовічних ідеалів України і не бажають капітулювати перед чужинецькою силою, повинні собі не лише чуттєво, але й духово усвідомити величезну вагу ідейну й практичну таких актів, як Акт 30 червня 1941 року.

Люди цього віку, що розбивають голови перед ідолом матерії, — є чужі поняттю і деї; чогось, чого не дасться ні побачити, ні зміряти, ні зважити, ні зрахувати, ні фотографувати, ані з'їсти. Чуже їм поняття сили невидимої ідеї в світі видимім, в чинах окрилених нею людей.

Ця сила величезна! Навіть по смерті носіїв тієї ідеї. Навіть, коли їм не вдалося здійснити її. Тим більше, коли це їм — хоч на певен час — удалося.

Коли не помиляюся, то польський історик Кубаля (а може Шайноха) докоряє своїм землякам за напастування пам'яті Б. Хмельницького, «якому (писав) не могли дати ради за його життя, і який ще нині грозить нам з могили»... Ідея, яка сотки літ по смерті її, нехай тимчасового, реалізатора тяжила над правнуками противників великого гетьмана, як цілком реальна сила, як ефективний, активний чинник історії в душах нових ~~і нових~~ ~~полющі~~ ~~України~~ України, — такою була ідея гетьмана Богдана в його національній революції проти Польщі. Те саме дасться сказати про Івана Мазепу, якого тіні, якого заповіту в душах нащадків його сучасників, — так само панічно бояться москалі XIX і XX віків. Бояться як реальної, діючої сили, — новітнього мазе-

пинства, як організуючої, страшної для Москви ідеї. Хоч ідею незалежної від Москви держави козацької намагався, безуспішно, реалізувати великий гетьман тільки два роки перед своєю смертю.

І що в порівнянні з тими велетнями нашої історії, в порівнянні з їх, ще нині промінюючою, організуючою й активізуючою ідеєю, є імена їх противників, «реально-політичних шашелів» тієї доби — Барабашів, Галаганів, Кочубеїв і Ногаїв? Ті перші — по смерті лишилися живими, ці останні — були мертві за життя. А коли звернемося до новітніх часів, — що в порівнянні з іменами С. Петлюри, Омеляновича-Павленка, Безручка, Натієва, Є. Коновальця, Р. Шухевича-Чупринки, С. Бандери, мучеників і героїв Крут, Базару і Української Повстанської Армії, — що в порівнянні з ними є постаті «реальних політиків» — Винниченка, Грушевського, Ю. Коцюбинського й цілої гурми соціалістичних вождів галицької і наддніпрянської України, які поїхали на поклін спадкоємцям Петра і Катерини, щоб «реально» і «позитивно» тим катам помагати?

І ще: яку організуючу національну ідею, що запалила б сучасників на боротьбу з дияволом, — можна викресати з творів такої «грязі Москви», як Тичина, М. Куліш, Рильський, Сосюра і їм подібні? Вони під тим оглядом стали вже живими трупами, як і їх жалюгідні реклямісти на еміграції, тоді як «кличний дзвін» О. Теліги, Ольжича, Є. Маланюка та інших, за виразом Ю. Клена, «квадриги Вістника», гудітиме довго в душах тих, які кують і куватимуть велике майбутнє. Про велетенський вплив замученого Москвою Шевченка за його безкомпромісові ідеї, його фанатичний патос, — вплив на наших сучасників, свідчать безуспішні спроби москалів втягнути його, як провінціального поета, в свій «старшобратній» пантеон; а ще більше по тих невдачах — настрація його творів більшовиками, щоб по змозі зфальшувати образ його правди перед нащадками.

Захоплююча сила всякої ідеї — в її непримиримості з ворожою ідеєю. Всі великі ідеї, які руйнували одну форму життя, натомість творили нову, — були непримиримі. Всі вони були викликом існуючому. Запалюючи своїх визнавців фанатичною любов'ю до своєї ідеї, вірою в неї, що виключала сумнів, така ідея будила непереможну енергію в душах adeptів, скорше чи пізніше, забезпечуючи тій ідеї тріумф.

Такою була ідея державності України, піднесена Богдановою і Мазепиною булавою. Такою була ідея, якою наперекір соціалістичним «соглашателям» горіла Україна в 1917-21 роках. Такою була ідея, якою була надихана УПА. Такою була й ідея державності, яка була проголошена 30 червня 1941 року. Вона ж і Акт того дня, дала почин новій повстанській акції на Україні, новій після 1917-1921 рр. І якраз неприєднаність цієї ідеї, виклик, що вона його кинула двом велетенським потугам, перед якими тремтів світ, — якраз це є заporукою майбутньої перемоги цієї ідеї і начасности й конечности її нового проголошення 30 червня, двадцять п'ять років тому. Цей Акт і його ідея апелювали до найшляхетніших почувань нації, до її най-

життєвіших і найкращих елементів. Спричинився він до їх активізації, до того, що тлумлений і гашений вогонь спротиву злому, — знову спалахнув на Україні, запалюючи собою нові покоління.

Цей Акт, нарешті, спричинився до вияснення позицій в нашому внутрішньому житті. Він ще раз показав, під яким стягом може йти незалежницька акція в майбутньому: під стягом націоналізму. Під стягом, який має своє виразне «За» і своє виразне «Проти» — в ідеї і свій виразний шлях — боротьбу.

Натомість прогресивне українство з «демократів», радикалів, соціалістів і «розкаяних» бувших націоналістів, задивлених у брежнєвсько-малоросійські «кадри», (а деякі в тель-авівських «апостолів» з-під прапора Райса), — без своєї ідеї, без патосу боротьби, — ця прогресивна інтелігенція обернулася політично в «гнилу колоду», або в «людських шашелів», в політичних капітулантів і банкрутів, в колоду на шляху до визволення України.

Середовище, в якому зродилася УПА і з якого вийшов АКТ 30 червня, — з тими шашелями не має спільного шляху.

Не стане шашелевого ідола і їх не стане. Якщо і відіграють вони якусь роль в майбутньому, то лише роль нових Барабашів, Кочубеїв — роль і коротку, і ганебну.

Не творять життя живі трупи.

Роман Рахманний

ХРИСТІЯНСЬКА ОСНОВА УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Проти українських патріотів-націоналістів з давніх-давен ведеться люта пропагандистська кампанія речників т. зв. «великодержавного шовінізму», властиво, націоналізму російського. Український націоналізм у всіх його виявах — культурному, економічному, духовному й політичному — поневолювачі плямують, як «вузькоглядний шовінізм» етнічної групи без державницьких традицій. Це — ніяка новина, а втім боротьба з тією ворожою пропагандою проходить доволі успішно для сучасних українських патріотів.

Однак підступнішу (і тому небезпечнішу для української справи) кампанію провадять керівні прошарки великодержавних націй проти українського визвольного націоналізму на духовно-церковному фронті. Є такий фронт, хоча багато українських людей не помічає або не хоче бачити його. Духовні імперіялісти атакують українських церковних самостійників та весь український визвольний націоналізм, як т. зв. реакціонерів, що понад «християнське людство» вище ставлять свою власну націю «саме тепер», коли, мовляв, треба «насамперед бути людиною» і «обмежувати національні прагнення» в ім'я т. зв. універсальних інтересів людства.

ВІДПОВІДЬ ПРОСТА

Можна б відповісти просто: — Воно то легко, зручно й корисно пропагувати «універсальне» й «обмежувати вузьконаціональне» тоді, коли рідна національність пропагаторів має власну державу і суверенну національну Церкву або якщо та національність має панівну позицію у своїй багатонаціональній великодержаві. Тим часом український народ і досі позбавлений своєї самостійної держави і далі залишається невилітним чужоземною влади в чужинецькій великодержаві. Українці і українки на рідних землях мусять коритися комуністичній владі та визнавати чужу церковну адміністрацію, що на свій лад зміцнює советську Росію та її безбожницьке правління.

Та й у демократичних державах Заходу українські поселенці і їхні нащадки живуть під асиміляційним тиском державних і суспільних структур, що їх у цьому зміцнює також місцева церковна структура. Нерідко звідтіля лунають заклики, щоб люди українського роду «переставилися», на так звані, вселюдські християнські позиції та щоб не думали «націоналістично». Не відстають від цих закликів і практичні заходи: намагання українських ієрархів — Української Католицької та Української Православної Церков — оформитися у власні всесвітні церковні структури натрапляють на перешкоди з боку саме цих «універсалістів», національної Церкви яких мають забезпечене місце у своїх державах.

ПРИ ДЖЕРЕЛАХ ВІРИ

На їхні заклики, закиди і застереження треба дати належну відповідь. Та й ми самі потребуємо відповіді на сумніви, що їх породжує той тиск.

Ця відповідь нескладна, але правдива: Український визвольний націоналізм світського і церковного характеру ґрунтується в біографії та вченні Ісуса Христа. Як людина, Христос був нащадком Давидового роду, виховувався на юдейських традиціях, хоч виростав і мужнів у провінційній Галилеї. Всьому людству Христос приніс універсальну заповідь: «Люби ближнього, як самого себе», другої, щодо черговості, після першої вимоги — Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, всією душею своєю і всім своїм розумом!»

Але й ця вимога ґрунтується у Старому Заповіті, що його Христос прийшов «доповнити, а не руйнувати». Апостолам він пояснив: «Я посланий тільки до загинулих овець з Дому Ізраїля...». Коли ж Христос вїжджав в Єрусалим, напередодні свята Пасхи, тоді його очі наповнилися людськими сльозами жалю за своє рідне місто. У Своїй божеській візії Він бачив, як вороги облягли Єрусалим, здобули його, більшість мешканців вигубили, а решту прогнали на всі сторони світу.

Так Ісус Христос плакав над долею юдейсько-ізраїльського Єрусалиму, а не над долею Риму, Царгороду, Москви чи будь-якого іншого «святого міста», яке мало чи має прагнення бути «універсальним центром людства» та якоїсь понаднаціональної всесвітньої держави й віри. Як боголюдина, Ісус Христос своїми почуттями широко болів долею й долею ізраїльського народу. Його проповідь мала і має значення для всіх людей усіх часів, але це не заперечує його людського патрі-

отизму, доповненого словами: «Ніхто не має більшої любови, як той, хто свою душу кладе за друзів своїх». Адже, найближчими друзями, звичайно, є люди свого рідного народу — «свого рідного Єрусалиму».

ВИЗВОЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ЛЮБОВИ

Кожен народ, що бореться за своє визволення з чужинецької політичної, економічної, культурної та духової неволі, діє в згоді з цією визвольною філософією любови. У християнських народів ця філософія ґрунтується на Христових заповідях. Його неземні ідеї можуть знайти своє втілення у даному народі лише тоді, коли той народ матиме упорядковані життєві відносини та цілковито вільну волю у виборі свого життєвого шляху. Всяке чужоземне поневолення звужує, або взагалі виключає, можливість даного народу прямувати своїм шляхом до Бога.

Тому й визвольна боротьба українського народу є і людська, і Божа справа. Тому і український визвольний націоналізм являє собою не реакційну, але поступову силу, що здійснює справді універсальну концепцію розвитку людства через політичне й релігійне усамостійнення свого народу. Українські націоналісти не звужують історії свого народу, ані не скорочують основних традицій, що їх наш народ, на ґрунті Христового вчення витворив усіперч усім наїзникам. Можна б сказати: українські патріоти-націоналісти ХХ століття «доповнили український заповіт» зокрема глибоким розумінням свого обов'язку супроти своєї нації та своєю небуденною жертвенністю підняли українську визвольну справу на рівень універсалізму Христової науки. Вони кожночасно були і є готові «покласти свої душі за своїх друзів», за тих зі свого народу, і за чужинців, поневолених тим самим ворогом Бога і людства.

Ось чому гасло української молоді «Бог і Україна!» не звичайний собі заклик, але живий вислів живої віри, перетворюваний у живі діла. Український визвольний націоналізм має сьогодні справжніх героїв-мучеників, як світських, так і духовних. Цим він ідейно та морально перевищує інші національні й соціально-політичні рухи, а навіть стабілізовані панівні церковні установи у «вільному» й «поневоленому» світах.

*Мені відкрилась істина печальна:
життя зникає, як ріка Іл'ючайна.*

*Через віки, а то й через роки,
ріка вже стане спогадом ріки.*

*І тільки верби знатимуть старі:
киян хрестили в ній, а не в Дніпрі.*

Ліна Костенко

Поезія · Проза

ЛІНА КОСТЕНКО, сучасна поетеса в Україні, 1930 року народження /в Ржищеві, Київщина/. Має закінчений Київський педагогічний інститут та Літературний інститут ім. Горького в Москві. Почала друкуватися в 1950 році. Збірки її поезій мають назви: »Проміння землі« /1957/, »Вітрила« /1958/, »Мандрівки серця« /1961/ »Зоряний інтеграл« /1962/ та інші. З новіших її творів є відома більша поема »Маруся Чурай« і збірка »Неповторність« /1980/. З цієї останньої збірки подаємо кілька зразків її поетичних віршів.

Ліна Костенко

* * *

*Ще вчора була я висока, як вежа.
Здається, ще трохи — дістану зеніт.
І раптом, як вибух, — обвал і пожежа.
Розтрощений камінь — уже не граніт.*

*Руйновище віри, і розпач, і розпач!
Під попелом смутку похований шлях.
Зажурені друзі сахнулися врозтіч.
Посіяне слово не сходить в полях.*

*На те й погорільці, — будуємо хатку.
Над хаткою небо. А знов голубе.
Найвище уміння — почати спочатку
життя, розуміння, дорогу, себе.*

* * *

*І дощ, і сніг, і віхола, і вітер.
Високовольтна лінія Голгоф.
На біле поле гайвороння літер
впаде як хмари, цілі хмари строф.
Нове століття вже на видноколі,
і час новітню створює красу.
А ритми мчать — як вершники у полі.
А рима віршам запліта косу.
І в епіцентрі логіки і стресу,
де все змішалось — рідне і чуже,
цінує розум вигуки прогресу,
душа скарби прадавні стереже.*

* * *

*Отак, як зроду, потаємно, з тилу,
усіх міщан ошцурені лаї
ненавидять в мені мою скажену силу,
ненавиджу я слабкості свої.
І скільки їх! Я зіткана з печалі.
Для ближніх знято тисячу свитин.
Коліна преклонивши, як Почаїв,
стоїть душа перед усім святим.
Дзижчать і жалять міріяди версій.
Ну, що ж, нехай. Я сильна, навіть зла.
Я знаю: слабкість — це одна з диверсій.
А я ще в диверсантах не була.*

* * *

*Пишіть листи і надсилайте вчасно,
коли їх ждуть далекі адресати,
коли є час, коли немає часу
і коли навіть ні про що писати.
пишіть про те, що ви живі-здорові,
не говоріть, чого ви так мовчали.
Не треба слів, навіщо бандеролі?
Ау, — і все, крізь роки і печалі.
Скорочуймо дистанції до істин.
Даруймо людям крихітку розради.
А коли хто не встиг вам відповісти,
то що ж, на це уже немає ради.*

ЧАДРА МАРУСІ БОГУСЛАВКИ

Вузьенька вуличка. Стіна, повита хмелем.
Татари сплять, сьогодні в них байрам.
Високий дуб, по-українськи — нелинь.
Святе письмо, по-їхньому — коран.

Чого я тут? Ще й, кажуть, богу слава,
що я жива, що в мене муж паша.
А я — Маруся. Я — із Богуслава.
У мене є непродана душа.

О, як він любить, як він мене палить!
Як він мене цілує уночі!
Каблучки нанизав по дві на кожен палець.
Браслети на руках, на шії дукачі.

І я ходжу, володарка темниці.
Скриплять у тиші двері за дверми.
Блищать очима слуги темнолиці,
мені у ноги стелять килими.

Ох, килими, барвисті килимочки!
Фонтан, кальян і сльози на зорі.
Носила я і плахту, і віночки, —
ну, як мені, чи гарно у чадрі?

І меч, і правда — цноти не жіночі.
Люблю чадру — і чорна, і густа.
Коли татарам брешуть мої очі,
ніхто не бачить, як тремтять вуста.

Мого лиця не видно під чадрою.
Мій муж поїхав. Тоскно мені. Жду.
А то б я їм здавалася чудною, —
чого я зблідла і куди іду?

Чого дивлюся в море, у тумани.
Чого, як тінь, блукаю уночі.
...Бряжчать мені невірницькі кайдани.
А я шукаю сховані ключі.

Пливли ми ввечері лиманом,
Моторчик чахкав спроквола.
Деся там за морем, за туманом
уже Туреччина була.

Співали пісню ми про Байду
і про турецького царя,
як Байда стрілами глобально
царя у голову ціля.

А хтось виводив тонко-тонко,
гули замріяні баци.
В туман, лиман, у річку Конку
впадали наші голоси.

І так нам вільно, так повільно,
таке роздолля степове!—
Що так ніхто і не помітив,
що човен далі не пливе.

Чи »мо«, наскочили на камінь?
Чи »мо« бензину вже не є?
Підводне царство з павуками
нам зрушить з місця не дає.

А ми ж про це не мали й гадки.
Сміється Байда з далини:
— Що, достівалися, нащадки?
Зіпхніться перше з мілини.

* * *

Ти знов прийшла, моя печальна музо.
Не бійся, я не покладаю рук.
Пливе над світом осінь, як медуза,
і мокре листя падає на брук.
А ти прийшла в легесеньких сандаликах,
твій плащик ледь прип'ятий на плечі.
О, як ти йшла в таку неgodу, здалеку,
така одна-однісінька вночі!
Ти де була, у Всесвіті чи в Спарті?
Яким вікам світилася вві млі?
І по якій несповідимій карті
знаходиш ти поетів на землі?
Ти їм диктуєш долю, а не вірші.
Твоє чоло шляхетне і ясне.
Поети ж є і кращі, й щасливіші.
Спасибі, що ти вибрала мене.

РЕПЕТИЦІЯ

(Жарт на одну дію)

ДІЙОВІ ОСОБИ:

АРТИСТКА
МУЛЯР

Номер готелью. Канапа, стіл, два крісла, дзеркало. На столі телефон. Коло телефону Артистка.

АРТИСТКА */у трубку/*: Алльо! Це пан режисер? Як добре, що я вас нарешті застала. У мене за годину виступ, а я й досі не маю партнера, з ким провести репетицію... Не буде репетиції? ... Як же це так? Я ніколи без репетиції не виступала... Мені конче треба мати репетицію... Інакше не буде успіху у глядачів... Це ваша порада? ... Чудово! ... Дякую за пораду. */Кладе трубку/*.

АРТИСТКА */ходить по кімнаті/*: Режисер радить, щоб я сама знайшла собі партнера для репетиції... Де ж його знайти?

/Стукіт у двері/

АРТИСТКА: Заходьте!

Входить муляр. Це старшого віку сивуватий, неголений чоловік в заляпаному вапном робочому комбінезоні. У руці — відро з вапном. На плечі — довга жердина з, прив'язаною на кінці щіткою. На голові заляпане вапном кепі.

МУЛЯР: Це номер 208?

АРТИСТКА: */собі/*: Сама доля посилає мені партнера! Не треба гаяти часу. */Вголос/* О, це ти? А я цілу ніч не сплю — чекаю на тебе! Значить ти прийшов?

МУЛЯР */Здивовано озирється по кімнаті, хоче щось сказати/* А-е...

АРТИСТКА: О, ти мовчиш! Мовчанка — знак згоди! І нащо я питаю? Адже ж ти прийшов, значить, ми будемо тепер з тобою разом навіки. */Муляр ставить відро/* Мій любий, мій хороший, як тільки я могла думати, що ти не прийдеш? Іди, іди ближче до мене. Хай я надивлюсь на своє щастя, на свою радість, на свою любов.

МУЛЯР: Пробачте... Ви мене з кимось перепутали.

АРТИСТКА: Ти вагаєшся? Ти ще не прийняв рішення? Тоді я скажу своє рішення сама: з цього дня ти мій, а я твоя. Любов з'єднала нас навіки. Дай я тебе пригорну й поцілую. */Підходить до муляра/*.

МУЛЯР: */задкує від неї/*: Пробачте, добродійко, тільки я маю жінку, дітей. Як же це так, ні сіло, ні пало і раптом... Та й що я на сповіді казатиму?

АРТИСТКА: А, що ти прийшов сюди, аби ще більше завдати болю моїй душі. Ти прийшов насміятися з мене, що так вірно тебе кохала й кохає? Ти думаєш, що серце жінки може терпіти й терпіти без кінця? Ні, моїм мукам і моїм стражданням приходить кінець. Або життя з тобою, або смерть! */Бере зі столу пляшину/* Я приготувала цю отруту заздалегідь. */Відкриває корок/* Краще смерть, ніж життя без тебе. */Хоче випити отруту/*.

МУЛЯР: */Підбігає до неї, хапає за руку/*: О, ні, не робіть цього. Коли вже дійшло аж до цього, то я, ... то я, ...

АРТИСТКА: То, значить, ти любиш мене?

МУЛЯР: */мовчить, стараючись щось сказати/* А-е

АРТИСТКА */вириває руку з отрутою, підносить до уст/*: Скажи мені одно лише слово: любиш чи не любиш?

МУЛЯР: Дайте сюди плящину!

АРТИСТКА: Значить, любиш?

МУЛЯР: Люблю!

АРТИСТКА: І покинеш оту відьму, що причарувала тебе?

МУЛЯР: Покину, зараз-таки покину. Скажи адвокатові, хай оформляє розлучення.

АРТИСТКА: І житимеш вік тільки зі мною?

МУЛЯР: Тільки, тільки з тобою.

АРТИСТКА: О, мій любий! */Обіймаються й цілуються/*

МУЛЯР: Тепер навіки разом! */Хоче ще раз поцілуватися/*

АРТИСТКА: Дякую! Пробачте, що я вас потурбувала. Це я репетувала з вами ролю.

МУЛЯР: */кліпає здивовано очима/* Ролю? То ти не любиш мене?

АРТИСТКА: Це була репетиція.

МУЛЯР: Ага! розумію... Застарий я кавалер. Одразу не розгледіли. А як побачили, що я немолодий і лисий, тоді в кущі, мовляв, це тільки репетиція. Ясно, як Божий день.

АРТИСТКА: Нічого вам не ясно. Ви ж самі казали, що у вас жінка. Як же це можна?

МУЛЯР: Он воно в чім причина! Та я з жінкою, хоч зараз розведусь, скажіть тільки одне слово.

АРТИСТКА: А діти?

МУЛЯР: О, діти вже дорослі. Тепер батьків і так не слухають. Живуть своїм розумом.

АРТИСТКА: А що ж ви на сповіді казатимете?

МУЛЯР: О, будьте певні, я знайду, що сказати. Або й на іншу віру перейду. Діло тільки за вами.

АРТИСТКА: Я дуже вибачаюсь, тільки це була лише репетиція.

(Дзвонить телефон)

АРТИСТКА */бере трубку/*: Так, це номер 208... Авто по мене? Іхати на виставу?... О, так, я готова... Зараз же йду... Так, так, є тут... Передаю трубку */дає трубку мулярові/*

МУЛЯР */бере трубку/*: Переплутали номер? Не 208, а 308? Не треба вибачатись. Помилки з усіма бувають. Я й собі оце зараз помилився. */кладає трубку/*. Став артистом і то без усякої репетиції.

АРТИСТКА */збирається йти/*: Ще раз дякую за участь у репетиції.
/Виходить/.

МУЛЯР: */збирає свої причандали/*: Репетиція! Розкажи кому іншому! Якби то я років на 20 молодший, то й репетиції не треба було б. Усе було б гаразд і без репетиції!

/ЗАВІСА/

Святослав Караванський

ХТО СЛАБУЄ, А ХТО ТОРГУЄ

/Жарт в одній яві/

ДІЙОВІ ОСОБИ

ПРОДАВЕЦЬ

ПОКУПЕЦЬ

ШЕФ ВІДДІЛУ

Каса великого skleпу. Коло каси — Продавець і Покупець. Входить Шеф відділу.

ПРОДАВЕЦЬ: Одне перо брати не вигідно. Воно коштує 55 центів. Візьміть три за доляр. І дешевше, і на довше стане.

ПОКУПЕЦЬ: Гаразд.

ПР.: Раз ви збираєтесь писати мемуари, то до цього вам треба ще й доброго паперу. Я радив би вам взяти цю пачку: 500 аркушів лише за 10 долярів.

П. */Киває головою/*: Авжеж треба.

ПР.: Ну от, ви маєте папір і перо. Тепер вам потрібен добрячий письмовий стіл. Усі письменники мають письмові столи. Чом би вам не купити оцей горіховий? Лише 800 долярів з доставкою!

П.: Нехай буде й стіл.

ПР.: Ви написали свої спогади. То й що з ними робити? Покласти до шухляди? О, ні. Вам треба, щоб світ знав про вас. Їх треба віднести до видавця, щоб видав. А для цього треба видрукувати їх на машинці. Як для вас, я можу продати оцю «Олімпію» за 350 долярів.

П.: Добре, беру «Олімпію».

ПР.: Тепер ви маєте друкарську машинку і послали свої спогади до видавця. А видавець візьме та й не схоче видавати. Видавці — народ важкий. То ж вам краще самому видати свої твори. Отже треба буде зробити багато копій. Ми маємо нову модель копіювальної машини, яка робить 300 копій на годину, і для вас я відпущу її за 900 долярів. Я б вам не радив пропустити такий шанс.

П.: Гаразд, візьму і її.

ПР.: Тепер ви можете зробити стільки копій, скільки вам треба. Але ж вам треба ще й брошурувальну машину, яка зшиває ваші копії у книжки. Я маю для вас дешеву брошурувальну машину лише за 3,000.

П.: Раз треба, то треба.

ПР.: коли ви зшиєте свою книжку, вам треба її опрацювати. Оцей палітурний верстат можете взяти майже дурно за 2.000!

П.: Беру і його.

ПР.: От ви видали книжку, яких кілька тисяч примірників. Їх треба продати. Ми маємо повне обладнання для невеликої книгарні. Лише 12.000.

П.: Плюсуйте й це. Скільки буде?

ПР. /рачує на калькуляторі/: Разом з податком 24.000.

П. /пише чек/.

ПР./бере чек/: Сьогодні ж усе й доставимо.

П.: До побачення. /виходить/

ПР.: До побачення!

ШЕФ: Слухайте, молодий чоловіче, дайте мені копію цієї квитанції. Я мушу доповісти директорові про ваші успіхи. Подумати тільки, клієнт зайшов за пером, а ви продали товарів на 24.000!

ПР.: Про яке перо ви говорите?

Ш.: Як про яке? То він же зайшов сюди за пером?

ПР.: Ні за яким пером. Він зайшов сюди спитати дорогу на вулицю Ліндберга.

Ш.: То й з чого почався торг?

ПР.: Я показав йому, як їхати на вулицю Ліндберга, а тоді питаю: »То й нащо вам вулиця Ліндберга?«. А він каже: »Там є аптека«. »То й нащо вам аптека?« — питаю. А він каже: »Треба купити аспірини«.

Ш.: Певно, хоріє на грипу.

ПР.: Ні, він здоровий, як кінь. То його жінка слабує. Я й питаю: »То й довго вона хворітиме?« А він каже: »Що ви не знаєте грипи? Може, день, а, може, тиждень«.

Ш.: Буває, що й місяць.

ПР.: От я йому й кажу: »Поки ваша жінка хворіє, то вам треба себе чимось розважити. Чом би вам не взяти і не спробувати щось написати?«

Ш.: А він?

ПР.: А він каже: »То ви мудро говорите, тільки я ніколи нічого такого не писав«.

Ш.: А ви?

ПР.: А я й кажу: »А що, якби ви спробували писати спогади? Може, у вас талант якраз таки і сидить?«

Ш.: Треба ж таке загадати!

ПР.: От він і каже: »А що, може й справді в мені талант дрімає. Спробувати не зашкодить«. З цього і почався торг.

/Завіска/

22.1.83 Лянкастер

ЗА ҐРАТАМИ

Із переживань українського революціонера/

II ЧАСТИНА

*»Мученики, неповинно потерпівши, кричать до нас
з гробів своїх, вимагають помсти за їх кров і
кличуть нас на оборону самих себе й своєї Бать-
ківщини«*

Богдан ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

/»Історія Русов«/

(Передрук з «Українського Слова» 1938 р.)

БОРОТЬБА В ТЮРМІ ПРОТИ ТЕРОРУ

Залізо вгризалось в кість. Кров'ю червоніли ланцюги. У кишені «гончим» побрязкував поліцист. Везли, мов собаку.

Години пливають. Ніч. З «авта» до поїзду. З «поїзду» до «авта». Ось уже ми в меті. Льва-город. А далі? — Бригідки.

На передодні Листопаду... »Ви, що по тюрмах, ви, що за новий, соборний Листопад сюди попали, тямте, що біля брами цієї казарми падали трупом українські вояки, кріпко стискаючи кріс, душу за Україну давали. Ви тямте, що тоді на Кия й Льва — городах маяли жовто-блакитні прапори, що їх силою зняли окупанти. Чи тямите, що ці прапори підняти маємо й мусимо ми, хочемо й можемо тільки ми, українські націоналісти-революціонери« — читав я рік пізніше в тюремному органі нашому »Непоборні« — в статті з першого Листопада.

Мене розкували. Обтирав хусткою кров, що зцепеніла на руках. Поволі розтирав сині пруги. Без більшого успіху. Ждав, як прийду до келії й змию кров.

Бачу якогось в'язня, мабуть привезли звідкільсь теж. Хочу спитати, чи націоналіст. Неможливо. Підношу руки до привітання з трудом. Крики. Мене забирають до іншої кімнати.

Опісля — списання генералій і зареєстрування.

Я на коридорі, що веде куди? Читаю: »VIII оддзял«. Отже я в карцері. Відділ карцерів нарочно звали »відділ«, по звичаю, мовляв, та ж ви на »відділі«, а не в карцері — навіть написано є — казав прокуратор.

Нема нічого, ні тапчана, ні сінника — тільки долівка — бетон. Гримаю до дверей. Ведуть мене до »магазину«: беру кілька дощок і при тому починаю з розмислом голосно сваритися, бо бачив я навпроти написане на дверях: »Стисла ізоляція«. Хтось з наших? Мабуть спить. Та ні. Чую, хтось тихо натискає двері. Я зблизився. Постійно говорю ключникові, що дощок не беру, а хочу сінника, заговорюю його. Кажу, що я /подаю своє прізвище/ вже не раз тут сидів і знаю тутешні порядки. Друзяка з »ізоляції« почув моє прізвище. Кидаю слово »Мовчу« — і далі сварюся за сінник. — »Тут Б...« — вдарило об мій слух. Я з дошками вернувся до карцеру.

* Псевдо теперішнього Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька

Другого дня забрали мене до купелі. За той час, як я відійшов від могого убрання, забрали мені моє власне, а дали тюремне. Ми, українські націоналісти — політичні в'язні проти цього боремося. Тюремного одягу не хочемо приймати, бо це один із засобів зрівнятися з звичайними «посполитими» в'язнями, зі злодіями, з бандитами, обманцями.

Я тюремного одіння не взяв. Сиджу нагий. Зимно. Листопад за кілька днів. Надягають «мундир» на мене силою. Кажу, що це безупішне, бо я зараз знову скину. Випадково кличе мене суддя. В'язничий старшина обіцяє мені звернути моє вбрання, які тільки дезинфікують бо в тюрмі є воші. Це потверджує суддя.

Конфронтація. Як звичайно, заперечую. Він ждав свідків на потвердження протилежної моєї тези, на що заявляю, що подам їх аж при закінченні слідства. /До речі: ніяких свідків не маю, але іншого виходу з ситуації не бачу/.

Я ізольований. Пливають дні. Монотонно. Безбарвно. Конфронтація — поворот. І знову конфронтація, і знову. Од ранку до вечора чотири кроки сюди, три туди. Книжки ні газети довго не бачив. З дому ніякої вістки. Там напевно не знають, чи живу, де я й що зі мною.

Шукаю зв'язку з в'язнями. Стукаю в одну, в другу стінку. Глухо. Всюди мовчанка. Ввечері тільки собаки, яких ведуть під мої двері, будять мене й з просоння лякають. Хтось гримає об двері, буджусь. Ніщо. Це «сторож» «пильнує», щоб і тут вночі спокійно не спав.

На 1-го Листопада хтось вкинув у мою «кімнату» щось. Гляджу. Жовто-блакитна стрічка. Я зрадив. Я нарвав ниток із штанів і прив'язав її /бо голки ні шпильки ніякої не було/. Входить стражник. Бачу, що хоче мені її зірвати. Він замірявся рукою, я покрити її й вирвався. Ми шамоталися. Я стрічку відірвав, взяв до уст і так вона зосталася в мене. Я прив'язав її опісля знову й до вечора носив таки. «Що на весілля вибралися? Пан молодий? Чи дружба?» — кпили собі дикуни.

А дні минали. Довгі ночі. Понуро й глухо було. «І знову не принесла мені пошта»... Нічого не знаю, що діється в світі. Тільки інколи від послугача зачую, що там десь наші сидять, когось б'ють, хтось вийшов, — а тут суддя — шпики — конфронтації — допити. Аж одного дня шепіт біля вікна; я приляг до нього й чую: «Націоналісти підготовляють голодівку. Їх страшно мордують, під час допитів у судовій тюрмі мліють від виснаження люди, б'ють, по темницях держать, у кайданах, на бетоні з водою. — Пекло».

Чи ж би голодівка? А може ця вістка не від наших — а провокують мене шпики? Коли початок? Нічого не знаю. Над вечером, перед початком голодівки дістаю письмо від проводу українських політичних в'язнів, де покликуючись на передодні, нагадує реченець голодівки й інструкцію, щоб у всіх справах, як і щодо причини голодівки, відсилати в'язничу адміністрацію до нашого представника «старости», який буде в імені всіх вести переговори з «начальством». Письмо звернене — до всіх націоналістів.

Я вважав уже тоді голодівку в сьогоднішніх умовах за недоцільний засіб боротьби, бо вона жахливо винищує наших людей і навіть, коли

окупант примушений нею на уступки, то не додержить слова, і ми вже не маємо тоді чим його шахувати, бо голодівку рішуче найбільше два рази до року можна робити, а в теперішніх харчевих і загальних тюремних умовах навіть раз до року є це винищуючим засобом. Методи боротьби треба придумати інші. Це вже не доба гуманности, до якої ще колись можна було апелювати — тепер людина — це хижка звірюка. Та окупант ще рафіновано хитрий і підступний. Бо звір нападає одверто й з переду. А цей ошукує й бреше. Та як не було б, вірю я чи ні в доцільність голодівки, приказ є приказом. З завтрашнім днем починаю.

Вранці при сніданні зголосив я відділовому, що починаю з нинішнім днем голодівку й не перерву так довго, доки нам «староста» усно не проголосить її скінченою. Мотиви й вимоги подасть староста.

При цій нагоді зазначую: декілька місяців перед тим уже була проголошена голодівка, але начальник в'язниці, який мав на сумлінні якісь «недотягнення» в господарці, щоб уникнути шуму «на світі», пішов на уступки й другого дня голодівку перервано. Тепер був новий начальник, що прийшов з Польщі.

За якийсь час прийшов до мене дежурний «пшодовнік» і запитав, чому я голодую. Опісля аспірант. Обох відсилаю до нашого старости. До речі: я й не знав тоді, хто ним був, бо в одержаному комунікаті не було прізвища. Вони мене питають про його прізвище. Відповідаю, що він сам зголоситься. «Вам тут за добре поводитьися! Захотілося вам голодівки». — Пішли.

Минув день. Другий. Третій. «Хатраки» шукають, чи я часом не заховав десь собі хліб чи не одержав від когось кілька кісток цукру. Нічого не найшли, бо й нічого не мав. Їсти хочеться. «Менажки» я викинув з келії на коридор. Пусто, глухо й ... Четверта. П'ята доба. Мене відвідують пшодовніки, аспірант /садист/; брешуть, що голодівка вже перервана, мовляв, всі націоналісти їдять, а я один тільки голодую. Я й не довідуюся, бо я ізольований, отже до мене звістка не прийде. Відповідаю, що хочу почути це від могого старости безпосередньо; вдаю, що знаю, хто ним є. Вночі мені сниться Свят-вечір, Великдень та різні страви. Проти волі діє організм. Шостої доби я вже поклався, бо не міг ходити. Трохи гарячка й моя стара хвороба. Мені сниться гарний... в'язничний хліб і сіра кава «денбувка» /найбільш осоружна в'язнична їда/.

Сьомого дня прийшов до мене асистент і спитав, чи буду добровільно їсти. Ні! «К-ва т-я м-ць! — скинув мене на землю, забрав ключ і казав стражникові пильнувати, щоб я не поклався знову. Я сів з трудом на лавку. У голові шумить. Світ крутиться гейби валиться. Їсти хочу й далі /гадав, що далі, то легше/.

Адміністрація затялася. «Мусимо їх зламати!» Понесли мене до шпиталю. Начальник тюрми, фельдшерка. Подає мені горнятко молока. Не буду пити. «Богатер!» «Налити його силою!» — чую від начальника тюрми. Мене силою саджають на крісло, один стражник сідає на коліна, другий держить руки, третій підняв мені голову, двох інших помагають, придушують.

— «Отвожиць писк!» Коли я не отворив уст, один з них натиснув на

бороду, залізними щипцями розкрив зуби, вкинув до уст залізну галку, щоб не перекусив гумової рурки, яку вклав до кормового проводу. Я дусився, не міг дихати. Пручався. Безуспішно. Я був безсилий, виснажений.

Скінчили. Мене піднесли. Я зомлів. Як очуняв, був уже знову на «келії». Страшні болі в шлунку, грудях, горлі. Я з болю й кашлю обливався потом. Але всетаки ні — міркував я: палець до уст — зверну все й безуспішним буде насильне кормлення. Я впав на тапчан. Відкрились двері. Увійшов аспірант, який крізь «візитирку» приглядався цьому усьому, і глумливо сказав: «Шкода труду, бендзеш ядл!»

Чергового дня те саме: «Несуть-ведуть» і «приносять» — «приводять», але вже не до шпиталю, щоб не бачили в'язні, як «ведуть-несуть» через подвір'я, а таки на коридорі в т. зв. дижурці відділового. Мене жажливо коле в грудях. Чи ж би краплі молока дісталися під час цієї операції, коли я пручаюся, а вони силою ллють, до легенів? Дев'ятого дня те саме. Я цілком виснажений. Важко ставити спротив. Але добровільно не п'ю.

Лежу непорушно. Цікавий, як другі держаться. Чи переможемо? І скільки нас помре?

Десятого дня без зміни. Присилають під двері моєї «келії» послугача-українця, який каже, що голодівка скінчена, отже, щоб я перервав. Не вірю. В приказі було написано, що наш староста, значить наш тюремний провідник, усно відкличе голодівку. Тому не подаюся на підступ окупанта.

Морально почуваюсь добре. Зате фізично знеможений, піднестись важко.

А що як програємо? — приходить думка. Краще б не бачити взагалі цього, краще б ... Якщо б, не дивлячись на стільки зусиль, мали б програти, бо не видержать друзі? Послугачі говорять, що ломляться деякі, приймають їжу. Важка, дуже важка боротьба. Кожний мусить свідомо рішитися на смерть і то не в одному моменті, але постійно щохвилини, довгі — довгі ночі й дні.

Десять днів уже тривала голодівка. Я лежав виснажений фізично й в гарячці. Організм стихійно домагається свого. Силою волі перемагаю непоборний гін природи... Входить стражник. Силою виносять до кормлення.

Мене знов приневолюють відкрити уста. Я ставлю останніми силами спротив. Врешті фізично мене знову перемогли. Залізна галка в устах, держать, щоб не пручався, наляляли мене молоком. З жахливими болями в грудях я очуняв в келії, на долівці. Прийшов до мене аспірант в'язничної сторожі й переконує, щоб я зламав голодівку. Заявляю, що швидше мене мертвого винесуть звідси... Розлючений стягає з мене покривало. Лежу в непаленій келії, в морозний день у гарячці, тільки в тюремному біллі... Вечір. Врешті отримав, старе, подерте, покривало.

Мене морозить; гарячка. Впадає добра думка. Сінник подертий. З великим трудом я всунувся в стухлу й перегнуту соломку, прикрився клаптями коца... Я втомився і голод дошкулює

Я мав ту певність, що фізично голодівки не видержу й рішився на неї, я рішився на остаточне. Гін до життя стихійно розбуджувався й постійно треба було його силою свідомої волі перемагати. Над гоном життя стояла честь. До того я знав, що практичні успіхи голодівки будуть ніякі, бо адміністрація не додержить ніяких обіцянок, знаючи добре, що голодівку немисливо швидко повторити. Я був свідомий, що треба підшукати нові методи боротьби, менш дошкульні нам, зате більш успішні. Але наказ був наказом!

Ясна зимова ніч. Промені місячного сяйва, крізь віконце моєї келії, впали на протилежну стіну. Під вікном скрипить чобіт сторожа по замерзлому снігу. На стіні відбилися ґрати. Я лежу й туга за волею огортає мою душу, могутньо, стихійно.

Одинадцята доба й не знаю нічого, чи прийде наша перемога. Уступить чи не уступить адміністрація?! Виповнять, чи ні, наші вимоги? Видержать, чи ні, друзі цей змаг? Непокірили ці питання мене й відповіді на них я не мав. Не знав, що діється на відділах, скільки держить голодівку й як, що каже «світ», чи кого не вбили і т. п.

Я зайнятий моїми думками лежу й жду, коли придуть посіпаки знову силою мене забрати, «щоб не здох передчасно»... Відчинилися двері — ідуть по мене. «Друже, голодівка перервана!» — як ґрім з ясного неба вдарили ці слова об мої вуха. Невже ж? Не вірю. Підношуся з трудом. — «Він не вірить»... голос аспіранта. Чи ж би хотіли мене тим робом обдурити?! Позираю на двері. — «не пізнаєш мене, друже, я — Р!»

— «Чи ми виграли?» — я крикнув. Двері замкнулися. Я залишився далі самий. Наш староста-провідник відійшов.

Отже голодівка закінчена. Значить поворот до життя. Але як? Чи ми виграли? Чи заломилися друзі? Відповіді я не одержав.

Мені принесли молоко. Поволі я його випив. Того дня дали мені звичайну їду всіх в'язнів. Неможливо було її їсти, бо шлунок після 11 діб був такий виснажений, що — після випиття «борщу» я дістав жакливі болі. Хоч після важких заходів удалося зі світа передавати якийсь час сухарі й молоко моїм друзям, то адміністрація на запити, чи я є в тюрмі, відповіла, що нема. Листа могого на світ не пустили. Таким робом я після 11-днєвної голодівки зістався на тюремному харчі, призначеному для всіх в'язнів. Це вранці: хліб із мішанки ячменю, житнього ґрису, бараболь і т. п. і «бура» кава або т. зв. «жур»; обід: борщ із напів зігнелих буряків і картопля або горох чи так зв. «дубівка»; вечеря: картопляна зупа або так зв. «дубівка».

За два дні після закінчення голодівки мене повели на конфронтацію до слідчого судді. Силою волі, опановуючи слабкість і виснаженість організму, я ввійшов до його кабінету. — «Вже досить відпочивав собі цілих 11 днів, тепер до праці» — кпив він собі. Спершися незаметно об поруччя крісла, щоб не впасти, споглядаю на особу, з якою маю конфронтацію. Споглядаю їй прямо в вічі, усміхнувшись. Заперечує заподані перед тим зізнання й не пізнає мене. Суддя каже мені відвернутися, бо я «сугґерую»... Ще раз питає, але Н. Н. обстоює при своєму. Суддя лютує. Особи цієї, очевидно, не знаю, — заявляю йому. «Відвести. Ще буде говорити!»

Коли мене відпроваджують до моєї келії, випадково зустрічаю друга Б., сердешно вітаємося, бажаю йому кріпости в поведінці, він чорний, як земля з голодівки, але мужньо держиться, взагалі людина горда, гідна й обов'язкова. Нас розривають. «Слава!» — кричу ще на відході. «Слава!» — відповідає.

Я в келії. Пливуть тюремні дні. Численні конфронтації з поліційними агентами. Перечу все. «Не був, не знаю, неправда»... Суддя не подає мені навіть їх зізнань, тільки питає, чи буду зізнавати про ОУН... Я застосовую попередню мою тактику.

Нараз одного дня з полудня мене викликають, кажуть забрати речі й ведуть кудись. Я на слідчому відділі, в загальній келії. Чому? Переконалися, що трудно мене зламати, а завважили, що я фізично вже був жахливо виснажений, бо взагалі нічого не одержував з харчів із світу, а й жахливе зимно дошкулювало мені. Я виглядав як тінь. Мій друг Б. пізнав мене лише по голосі.

Ну, врешті я між нашими людьми. Це значить, що на проході зможу побачити когось, перекинутися кількома словами й врешті дати знати друзям, що я тут. Келія напроти тюремної каплиці, дуже темна, найгірша у відділі, над кухнею, тому в ній повно кухонних випарів. Та це дурниця. Добре, що вже побачу своїх. «Слава!» — кидаю, ввійшовши до нового помешкання. «Слава!» — відповідає сільський хлопчина, самотній націоналіст у цій келії /решта злодії й комуністи/. Вітаємося сердечно, хоч особисто незнайомі, але друзі по ідеї. Оповідає мені, що він і батько сидять уже другий раз... Батько десь на іншому поверсі. Обіцяю йому допомогти порозумітися з батьком, як тільки бодай трохи розглянуса в нових умовах.

Наступного дня прохід має моя келія з келією, в якій чекає на касаційну розправу один із наших друзів, засуджений на кару смерті. Зустрічаюся з ним. Мене огорнуло зворушення: ось сьогодні ми ще йдемо разом, а невдовзі, можливо за кілька днів, цей друг повисне на шибениці. Він у тюремному одінні. Його чорні, як вугіль очі, блищать якимось неземським блиском. Він героїчно держався увесь час, мовчав мов гріб. Я не вважав відповідним потішати його пустими фразами чи хочби надією на уласкавлення. Я йому говорив тільки про велич нашої ідеї та про перспективи нашого непереможного руху. Він мені сказав, що його кожного дня кличуть поліційні агенти й випитують про друзів та обіцяють йому уласкавлення президента, коли він зрадить їм таємниці. Цей Герой їм заявив, що радше повисне, ніж зрадить.

Він це мені оповідає щиро, сердечно; його обличчя було кам'яно-непорушним. Я йому сказав на прощання, що ми завжди духом із ним і в останній хвилині його життя тюремні друзі теж будуть з ним. Він не буде умирати забутий, а в українському народі буде жити вічно. Ми кріпко стиснули правиці. Він сумовито, але з достойним розумінням величі й трагічності хвилини, споглядав мені ввічі, усміхнувся — і ми розійшлися. Я в свою келію, він у свою!...

За два дні ми побачилися ще раз на проході. Його знову кликали агенти, але він ще раз їм у рішучій формі заявив, що нема мови про якісь зізнання. Я, не сказавши ні слова, вхопив його руку й сердечно йому отим передав признання всіх друзів. Це було наше останнє побачення. Мене наступного дня забрали в іншу келію, зорієнтувавшись, що не варт допускати до наших розмов.

Дм. Донцов

ЄДИНЕ, ЩО Є НА ПОТРЕБУ

Тема «найвищого ідеалу» нації та доріг, якими до нього ідеться — така оклепана, як жадна інша.

Хочу підійти до неї з боку, з якого у нас не люблять до неї підходити. Цю нову точку підходу повинна засвоїти собі особливо молодь, першим кличем якої — навіть в неополітичних організаціях (як напр. в пласті), — є «вірність своїй країні».

Державницька ідея є тепер у всіх на устах. Навіть у тих, що за неї у Києві під стінку ставлять, або у тих, що пропонують свої услуги для її поборювання. Але й від чесних прихильників тої ідеї чує молодь нераз: «Шануймо наш запал і посвяту, але — не товчіть шиб і сідайте за книжку!» А далше — літанія: «Учись, трезвись, молись, а решта анархія»...

Не знаю більш облудної науки! Бо є одна річ, одне «щось», без якого жадна освіта не допоможе; ніяке освідомлення не врятує, ані запал, ні посвята... Цим «щось», цією найважлишою силою є характер. Нема поняття більш несхопимого від поняття «характер»; з ним, як з душею: хто скаже, що є душа? Але подібно, як кожний з нас відріжнить мертвого від живого, так і того, хто має характер від того, хто його заступає фразою.

Моторами історії, які здвигають і валять народи, — є одиниці, за якими тягнеться маса. В мирні часи, і в критичні, в монархіях і в республіках. А тою чудодійною силою, яка ті одиниці вносить вгору, даючи їм владу над числом — є їх сила характеру. Командує над іншими не завше найінтелігентніший, не завше найдужчий, але все — завзятіший, той, що виявляє найтвердшу вдачу.

Упертість, моральна відвага, всі риси, що складаються на поняття «характер», є невідкличні для всякого, хто прагне вести інших в ім'я якоїсь справи. Мойсей, Магомет, Олександр, Темерлян, Атиля, Цезар, Рішеле, Піт, Бісмарк, Кромвель, Наполеон — всі відзначилися небуденною силою характеру. Амбіція, навіть геніяльність — ніщо, де нема характеру. Амбіція може зайти на манівці, розум — заплутатися в сумнівах, тільки незламний, мов віра, лишається характер.

Що ж це є характер?

Це, передусім, витривалість. Коли одного літнього дня 1918 року донесли Клемансо, що Німеччина питається про умови капітуляції, повний зворушення, старий тигр промовив: «Сорок літ чекав я на цей день!» Це була витривалість! Бо він не лише чекав, він протягом майже піввіку активно працював над тим, щоб прискіпити цей час, щоб пімстити зневажену Францію: наражаючи себе на кличку «англійського запроданця», (бо знав, що без Англії Франція не переможе), на беззастанні поєдинки з противниками, які — мов свора псів обступали його, — для

яких ідея реваншу була празниковою кокардою, припинаною у свято і викидуваною на брук по святі, а не як для нього — першою і останньою любов'ю.

І все це витримав той «небезпечний варят», (як його звали противники), не міняючи віх по одній, чи другій невдачі (як робиться у нас), не видумуючи — для заспокоєння совісті — теорій про «невикональність завдання», про «несприятливі обставини» і т. п. А коли від реву «грубої Берти» брязчали вже шибки паризьких будівель, коли уряд втік до Бордо і паніка готова була перекинутися з запілля на фронт, тоді прийшов його час. Тоді очі Франції звернулися до «небезпечного варята», який від 1871 року витримав в одній ідеї, в одній вірі, в одній пристрасти, об яку, остаточно, розбився *furor teutonicus*.

Що є сила характеру?

Се є певність себе, певність вибраної лінії, думки. Се — уміння знайти свою мету на осліп, не даючи себе звести у бік болотяним вогням, це знати, чого хочеш і дуже цього хотіти. Це — уміти, в рішаючу хвилину сказати — «так», чи «ні», стати з одної, або з другої сторони барикади. Це уміти вибрати, а не вмерти від сумніву, мов той вісюк Буриданів, який сконав, хитаючись між жолобами з сіном і вівсом, як ми між соціалізмом і капіталізмом, між республікою і монархією, між соціофілізмом і самотизацією, принципіальністю і капітуляцією. Певність себе — це смілість Давида перед Голятом, Голяндців — перед Еспанією в XIV в., Ірландців перед Альбіоном. Певність себе — це вміти вклати голову у пащу живого льва, а не тягнути за хвіст мертвого. Бо не є героїзмом плазувати перед якоюсь силою, коли вона лежить, пристосовуючи відповідно до того свої «програми» і «тактику»..

Коли хочете знати, що то є певність себе, познайомтеся з історією відкриття планети Нептуна. До 1846 року ніхто не підозрівав її існування. Але англійський астроном Джон Адамс, обсервуючи збочення в русі Урана, прийшов до висновку, що причиною їх є якась незнана нам планета. Його не слухали, але, певний своєї ідеї, він не дав себе спантеличити, хоч досі заобсервовані факти були проти нього. Нарешті, спираючись на обчислення Адамса, — знайдено нову планету та її місце у всесвіті. Своєю ідеєю задав він брехню «фактам», не «факти» — його ідеї... Як часто «реальні політики» відраджують шукання незнаних зізд лише тому, що їх підсліпуватий зір їх неodobачає; лише тому, що не люблять гонити за новим; що вірять «фактам», усталеним іншими, а не мрії, зродженій у власній душі.

Ось що таке певність себе, без якої не зробиться жадного діла ні для одиниці, ні для спільноти.

Що є сила характеру?

Це вірність переконання, це вірність ідеї. Це готовість іти з нею до слави й до загину, як кажуть німці, зв'язатися з нею *auf Gedeih und Verderb*. Це готовість транкувати, мов свого особистого неприятеля, ворога своєї справи. Це значить зробити собі з переконань догму віри... Вірність ідеї — це не безхарактерне стрибання з права на ліво і навпаки, під маскою «ідейного шукання»; це не дискутування над тим, чи має право нарід жити, чи ні, чи вовк у бабу-

синім очіпку є вовк чи бабуса; це не втримання себе від реакції, на зневагу ідеї під позором, що се було б «не на часі», або що «не знати ще, що з того вийде».

Коли я роздумую над цією філософією «не можна знати», над диспу-тами з Ефіялтами, мені пригадуються епізоди з єгипетського походу Бонапарта. Він взяв з собою учених, які викопували скарби фараонів і ослів, які везли ті скарби і амуніцію. Коли Бедуїни атакували фран-цузський відділ, він шикувався в каре, і тоді розляглась команда: «Осли і учені — до середини!» Щоб не заважали тим, що б'ються... Лише провід-ники, які не толерували в своїх рядах учених диспутантів в критичний момент, лишали слід в історії, не безхарактерні скептики, які в рішачі хвилини давали себе збити кожному розумовому аргументові; які ки-далися від одної думки до протилежної, неначе від «етапу» до «етапу», немов отой многонадійний поет, що проголошував:

*Етап не страшний жадний
Коли за ним ще інші є етапи.
Мандруй, аж поки є етапів!
... Етап ніколи не страшний,
Коли він не останній.*

Поетів від літератури і політики, коли й береться в похід, то тільки на те, щоб в рішачий момент — замкнути до середини разом з їх пегасами. Звеличання перманентного перекинництва не сміє уходити безкарно...

Про того ж Клемансо писав недавно Льюїс Джордж: «Ненависть Клемансо до Німеччини була повна такого скупчення й дикого завзяття, якого я не бачив навіть у найгірших англійських германофобів. У тих ворожість до Німеччини все виглядала трохи вираховано й театралью; ненависть Клемансо лежала в крові. Він був один страшний вулкан особистого, національного й релігійного ненависництва».

Ось те почування ворожости до іншої ідеї, яке є тільки відвратною стороною сліпого прив'язання до своєї. Це й є, між іншим, та відданість, яка вимагається супроти своєї країни, начальників і родичів від пластуна, яка жадає від нього звертатися без наміслу проти кожного, хто зле про них відзивається. Ця відданість справі є одною з головних сил ха-рактеру. Хто без неї служить своєму колективу, буде будинок на піску.

Це є з а м и л у в а н н я в п р и г о д а х, в незнанім, в новім; потяг до непевних шляхів. Це сила, яка гонила англійських пуритан за океан, в казкову Америку, на власний ризик і страх. Це сила, що пульсувала в серцях каліфорнійських шукачів золота, що пхала до їх чину. Лівінгстона і Ліндберга. Це шукання нових земель, нових овидів, нових досягнень; це замилювання в атмосфері конфліктів і поборюваних перешкод людей, яких манить блискуче мариво в пустині, які не задовольняються сірим світом повсякденщини, яких гнітить щастя пса на ланцюгу. Це движучі сили життя і основні прикмети великих характерів. Коли б Клемансо або Фош були програли у 1918 році, то напевно перейшли б до історії, як необчислимі авантюристи. Біля колиски кожного великого народу завше стояв якийсь «небезпечний варят».

Що є сила характеру?

Ц е н і к о л и н е з р а ж а т и с я н е в д а ч е ю.

»Паде лиш той, хто не хоче зачинати наново, каже один англійський пластовий письменник. Коли ви часом і послизнетесь, нічого не вадить; на ноги — і зачинайте знова... Але завше зачинати знова і ніколи не узнавати себе за поконаних... Таким має бути провідник«.

Такими були Угорці, що »зачали знова« по Віляг'ошу, таким був Орлик, що »зачав знова« по Полтаві...

Що є сила характеру?

Ц е — к у л ь т у с п і х у. »Великі папи, каже Шпенглер, головачі партій англійських, доки кермували справами, давали себе вести тим самим засадам, що й завойовники й бунтівники всіх часів... Катехізм успіху! Без нього не було б ані церков, ані англійських кольоній, ані великих американських фортуна, ні звияжних стрясень..., ні щасливих народів«.

Культ успіху — це не вірити у різні Хо, це — не нарікати: »Ах, як же ж можна без природних границь, без »союзу«! Ах, факти проти нас! Ах, чи не звернути ще перед стартом, бо така далека мета, а бігти так трудно«. Бо чи ж менші труднощі лежали перед тими, про яких говорив Шпенглер? Але певна своєї вищости й післанництва цивілізувати кольорові народи, запанувала англійська нація в далекій Африці, в Індії, в Єгипті, хоч була це задалека мета, хоч »факти« географічні її до того зовсім не управнювали, хоч імовірніше було б, коли б над тими землями лопотіла не короґва Альбіону, віддаленого від них на десятки тисяч миль, а напр. Туреччини, чи Росії, що майже сусідували з тими країнами чудес, лише, що не мали того твердого характеру, не ісповідували того »катехізму успіху«, не мали »певности себе« британської раси.

»Аби моє зверху було« — ось засада великих характерів, коли за нею криється не дрібна амбіційка, а велика амбіція, не похопливість, гістерія й розчарування, а уперта праця... Чи знаєте ви, напр., що над своїми діялогами працював Плятон вісімнадцять літ? Коперник над своїми »Революціонес« — тридцять шість? Лютер над коментарем »Генезису« — десять? Що аби лиш відписати твори Гете, потрібно шістьдесять літ одного копіста? Що ґеніяльність Наполеона полягала на умінню спати п'ять годин на добу, на дріб'язковім перестудіюванню безчисленних щоденних рапортів, на умінні виконати працю останнього вояка, на пам'яті, яка не забувала про останню дурну гармату в віддаленім ґарнізоні, якої не могло бути в рапорті, але яка завше була в його голові?

Культ успіху — це культ великої амбіції і великої праці, не дрібних амбіційок, не дбання про Schein замість про Sein, не — так поширений у нас — культ фасади, не журба, замість про внутрішню культуру про наліплену ззовні офіційну відзнаку (»редактор«, »т-во людей з вищою освітою«, »член академії«, »посол« і пр.) Культ успіху — це не хвилює захоплення, з переходом до моментальної зневіри людей, які хотіли за рік вивчитися на Шекспіра, а за два — збудувати »власну хату«. Культ успіху — це прикмета, якої у нас нема, це бажання по кожнім упадку зриватися на ноги, to try again (пробувати знова), бо хто боїться невдач і розчарувань, той згори програв свою життєву ставку, будь це одиниця, чи нарід.

Це почуття честі. В пластовім правильнику стоїть: «Коли пластун під словом честі каже »це є так«, то це є так! Це значить, що коли ви комуніст (згл. націоналіст), то не повинні писати під своїм ім'ям в газеті комуністичній, а під прибраним в націоналістичній. Це значить мати почуття відповідальності і говорити те, що робиш, а робити те, що говориш. Це значить тлумити серед себе »ніяких«, бо ніякі — це всякі, ні теплі, ні холодні, вічно готові перекинутися від одних до других. Це значить, коли ви кажете, що щось на вашу думку є так, то це мусить бути так.

Що таке сила характеру?

Це є завше бути готовим сповнити свій обов'язок. Що значить бути готовим? Ось приклад. Перед війною першим льордом британської адміраліції був Вінстон Черчіль. В часі незакаламученого миру, довго перед 1914 роком, Черчіль готувався до нього. У воєнній палаті адміраліції мав він величезну мапу, на якій кожного дня зазначалося розташування головних одиниць німецької фльоти. І Черчіль залюбки заскочував своїх підвладних старшин несподіваним питанням: »Що треба робити, коли цієї ночі вибухне війна з Німеччиною?« Не диво, що коли ця війна дійсно вибухла, Велика Британія була нею найменше заскочена. Мобілізація морських резервів, заряджена Черчілем 1-го серпня 1914 року, без уповноваження кабінету, дозволила Великій Британії виступити зараз по зірванню дипломатичних зносин з цілою своєю збройною морською силою в її повній боевій готовості.

Що значить бути готовим сповнити свій обов'язок? Читайте про місіонарську діяльність Єзуїтів по заложенню Ордену. Папа Григорій XIII віддав їм церкву Санто Стефано Ротондо і Єзуїти оздобили її чудовими фресками, що представляли жахливі сцени катування мучеників за віру. А кардинал Палєоті писав, що »не треба боятися малювати страждання християн в цілім їх страхіттю... Тим способом церква хоче не тільки звеличити відвагу мучеників, але й запалити вогнем душу своїх синів«. Тим способом вчила церква своїх місіонарів завше бути готовими до мучеництва за ідею, формувала героїчні душі. В заокеанських краях, єзуїти »завше готові«, чулися »вояками« великої армії, що іде на боротьбу і смерть, підлеглими своєму »генералові«, які не сміли дезертувати. Коли в Бразилії впали місіонарі жертвою Кальваністів, вони були приготовані на це, а патер Годой, перед масакрою, заохочував їх словами: »Не зраджуйте прапору!«

Виховати й підтримати у мирні часи готовість на найстрашніше — ось що значить »бути готовим« виконати свій обов'язок. Без цього не варті жадна релігія, жадна одиниця, жадний нарід.

далі буде

Вероніка Чучман

Едмонтон, Канада

ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО СУМ

Святкуємо цього року 35-річчя існування нашої організації в Канаді. На жаль, попри те, що тема на часі та важлива, на базове питання поставлене в ній, не вдасться легко відповісти. В цій дискусії не наводимо статистичних даних, на базі яких можна б було робити висновки як на непорушних фактах. Не буде це, мабуть, остаточна розв'язка нашого основного питання, а радше персональна опінія, на базі власних переконань.

Переважно всі ми свідомі того, що світ кругом нас міняється. Говоримо переважно, бо не всі ми допускаємо таку свідомість до нашого мозку. В нашому довкіллі, щоденному, в праці та у розваговій ділянці, ці зміни — це прийняте і, часто не запримічуване — хоч очікуване — явище. Але, чомусь на організаційному полі всяка зміна — дуже неприємна річ. Дозвольте привести кілька прикладів.

В сорокових і на початку п'ятдесятих років телебачення щойно почало розвиватися. Це було щось надзвичайне і перед тим нечуване. При кінці п'ятдесятих і на початку шістдесятих років на телебаченні з'явилися кольори. При кінці шістдесятих років і з початком сімдесятих, завдяки сателітам, ми почали діставати вістки, новини, безпосередньо з місця події в тій самій хвилині з різних частин світу. Тепер, у вісімдесятих роках, нове явище — »Пей-Ті-Ві«. А завтра... хто знає, що буде — і ми нетерпеливо чекаємо на нові зміни, на завтра.

В праці, тобто в бюрі, копії листів, документів, робили ми ще так недавно через кальку. Богом дарована річ! Прийшла зміна нова, фотокопії. Улепшена це праця у сто разів. А з найновішою технікою, мабуть, і не буде потрібно багато на машинці писати. Потиснути кнопку і — пішло.

А тепер наведемо приклад в нашій організації, або й два. Як ми заохочуємо нових членів до організації, чи так само як колись: »О, вже пора твоїх дітей до СУМ приводити«. Або: »Пане Іване, приведіть свого внука в суботу на сходи«. І приводили. А чи сьогодні такий підхід є вистачаючий.

Враховуючи, так би сказати, зарековдану технологією людину, чи ми можемо надалі з такого підходу бути задоволеними? Особисте переконання говорить, що такий підхід не вистачає. Ми, як організація, маємо надзвичайно багато цікавих, корисних та унікальних справ, з якими ми б могли з ширшим колом людей поділитися та наше масове, гуртове знання передати іншим поза нашим стислим колом. Велике питання народжується: яким чином?

Традиція усного передання інформації — дуже цікаве явище, але, на жаль, ця традиція день за днем помаленько, по цілому світі завмирає. Варто запитатися, чому?

Якраз тепер наша найкраща нагода використати всілякі засоби та способи світової мідії на нашу користь. Ніколи не було більше в моді бути членом етнічної групи. До сьогодняшнього часу не було кращого ставлення урядів до етнічних груп. Тепер маємо ряд англомовних, франкомовних професійних членів, які мають надзвичайний доступ до сьогодняшнього світу, мають вироблену мову, мають контакти в інших довіллях. Здається, щоб забезпечити наше майбутнє, треба над великими змінами самореклями подумати, запланувати та ввести його в життя.

Питання, що ми маємо робити із такими дітьми і особами, які хотіли б стати членами нашої спілки, але не володіють українською мовою? Таке питання вже виринає від років. Ця проблема все більше розширюється, та вже неможливо її ігнорувати. Хочемо розширити нашу ідею, хочемо інформувати якнайбільше осіб про нашу працю, але якимось не можемо зовсім розв'язати проблему із нашою вимогою володіння українською мовою. Не будемо тут довго зупинятися, бо можна б над цією темою довго говорити, але знов, щоб забезпечити наше майбутнє, якимось мусимо довести цю тему до кінця. Конкретна пропозиція. Вимога мусить лишатися із принципу, з точки гордості. Але для інших мусить теж бути якась програма інформації до їхньої диспозиції. Повні члени лишуються, як і перед тим, зі своєю програмою, своїми вимогами і тим подібне. Але, можливо, було б доцільно створити другу програму для членів прихильників, так званих «Асошієйт мемберс». Дорога не легка, але можливо, справді треба взятися до праці, щоб майбутнє не лишало нас позаді.

Щоб провести ці згадані зміни з теорії в практику, треба покласти надзвичайно багато зусиль в розшуках, в плянах, в організуванні, та врешті, актуальне переведення програми в життя.

Маємо членів та прихильників, які мали б нарешті взятися до конкретних проєктів. Може тим способом можна б притягнути до організації тих, які з причини недіяльності відійшли від організації. Ми знаємо з власного переконання, що недіяльність, незорганізованість — найбільші наші організаційні вороги. Маємо ряд фахових людей, спеців по їхній ділянці, уживаймо їхні таланти на підкріплення та розширення нашої Спілки.

До якоїсь міри, наш членський засіб може велику частину праці виконати, за так звану «добру ціну», але дивлячись реалістично, без фінансових ресурсів, далеко в сьогодняшньому світі не поїдемо. Найголовніше для проєкту самореклями треба буде розширити нашу фінансову базу. Не вистачать ті «сотки», зібрані на Маланках, чайках, або на подібних імпрезах (говоримо про великі інтереси, а не за родинне підприємство). А здобувати такі фінанси — знов обширна тема до дискусії.

Мабуть, дехто тепер думає про економічний застій сьогодняшнього світу, та не можна зрозуміти, як ми можемо навіть припускати таку можливість. Пам'ятаймо, що такий проєкт не можна організувати на ко-

ліні. Знов треба сісти, добре обміркувати всі можливості, тоді взятися до остаточних плянів, до праці. Якраз сьогоднішнє пригнічене економічне становище дає нагоду для розшуків, аналізу та плянів. Приготувавшись тепер, будемо готові з акцією, коли лиш трішки відбудемо готові з акцією, коли лиш трішки відкриються двері економічних можливостей.

Дозвольте повернутися до думки та до великої хибі: — організування на коліні. Цю привичку треба буде якось анулювати. Наші обставини, наше довкілля та наші члени сьогодні та в майбутньому не дозволяють собі бути членами такої «колінованої» організації. Мусимо зрозуміти, що віддаль набагато більша, ніж була колись та що в нашому довкіллі є більше занять, або нагоди до занять як було раніше. Конкуренція за час, та за увагу нашого членства неймовірно тяжча, та з кожним днем стає тяжчою. Треба буде засунати рукава до праці та приготуватися до майбутнього, а не жити в минулому, помимо того, що минуле знане та приємне.

На закінчення хочу сказати, що думки та приклади представлені не як розв'язки, але радше як думки до дискусії. Хотіла теж сказати, що над темою нашого майбутнього можна довго говорити, аналізувати проблеми і так далі. Мусимо уважати, щоб ми взялися вчасно до праці, бо є можливість, що ми переаналізуємо, переплянуємо та переорганізуємося до загибелі.

В СУМ ми повинні плекати красу української мови, не тільки, щоб виховник крикнув: «Говоріть по-українському!» — юнацтво повинно вивчати літературну українську мову. Деяким дружинникам та старшим юнакам вже тепер є досить тяжко правильно висловлюватися по-українському. Я вже навіть не говорю про писану українську мову. Як дехто вам деколи щось напише по-українському, то аж тоді можна усвідомити обмежене знання української мови. Цим юнакам і дружинникам ця мова стане зовсім чужою.

Сподіваюся, що переконав більшість присутніх, що і плекання і вивчення української мови є тепер найголовнішим виховним завданням організації. Булава і Рада виховників мусять дбати, щоб українська мова виховників була чиста і правильна. Виховники, які закінчили Курси українознавства, повинні дбати, щоб бодай раз в рік організовувалися курси української мови та літератури. Вони повинні самі хотіти такі курси організувати, або бодай просити, щоб їм ці курси хтось zorganizував. Управи Осередків та Крайова Управа повинні подбати, зі свого боку, щоб такі курси відбувалися і щоб висококваліфіковані особи їх викладали. В процесі плекання української мови дуже важливим, а то й неминучим фактом, є читання українських журналів, газет та книжок. Суміське юнацтво та дружинники мусять читати «Крилаті», «Авангард», «Визвольний Шлях», «Шлях Перемоги», «Гомін України» і «Національну Трибуну». З тих видань вони зможуть краще зрозуміти нашу національну ідеологію і наше ставлення до українських подій. Не забуваймо, що ми є, покищо, поневоленим народом, воююча нація і що брак свідомости, брак точного знання українських справ є нашим найбільшим недоліком. Як ми застановимось над тим, як мало свідомі є наші юнаки, дружинники, а навіть молоді сеньйори, то мусимо постановити собі повести

СУМ 6 дії

Група учасників Зустрічі Дружинників в Барабурі

певного роду кампанію ідейного відсвіження. В кожному осередку повинні бути організовані ідеологічні семінари для дружинників та сеньйорів. Я знаю, що і я, і мої ровесники вже багато менше знаємо про українську справу, як наші родичі. Нам треба оживити в собі український дух, треба набрати знання про українську історію, культуру, політичну думку, щоб могли ми дійсно стати в ряди воюючої України за свою незалежність. Повторюю, що несвідомість і апатія до української справи загрожують наше сумівське «далі», а ще гірше — загрожують «далі» самої української нації.

ЗУСТРІЧ ДРУЖИННИКІВ СУМ—АМЕРИКИ—ЗАХІД

Заходами Референтури Дружинників Осередку СУМ ім. Миколи Павлушкова в Чікаго, Ілліной /ЗСА/ відбулася Зустріч Дружинників Осередків СУМ Заходу Америки в днях 25 і 26-го вересня 1982-го року. Ініціатива для відбуття такої зустрічі виринула під час місячних сходин дружинників Осередку, де учасники висловлювали побажання поширити міжосередкові зв'язки поміж дружинниками. З огляду на кількарічну перерву після останньої Крайової Зустрічі Дружинників СУМ-Америци, дружинники Осередку ім. Миколи Павлушкова рішили влаштувати подібну Зустріч, охоплюючи Чікаго та Клівленд-Дітройт.

Хоча відповідна підготовча праця була зроблена до відбуття Зустрічі, проте мала кількість дружинників прибула на Зустріч, разом п'ятнадцять осіб. Це, безперечно, віддзеркалює зменшення активності членів СУМ-Америци на відтинку організованості дружинників. Все ж таки, були заступлені такі Осередки СУМ-Америци: Осередок ім. Миколи Павлушкова /Чікаго/. Осередок ім. Дмитра Вітовського :Пелатайн/ та Осередок ім. гетьмана Пилипа Орлика /Дітройт-Воррен/. Також була присутня одна дружинниця з Монтреалю, Канада.

Програмову частину Зустрічі відкрила подруга Марійка Дрозд молитвою та привітом від Референтури Дружинників при Осередку ім. Миколи Павлушкова. Друг Іван Шалева, організаційний Осередку, привітав присутніх від управи Осередку. При тому також відчитано привіт від КУ СУМ-Америци, за підписами голови Аскольда Лозинського та писаря, подруги Марійки Гаргай, а також привіт від Референтури Дружинників при КУ СУМ-Америци, за підписом подруги Ієні Благої. Відтак виголошено три доповіді:

1. д. Тарас Дрозд — «Роля Дружинників в Організації СУМ»;
2. д. Мирон Федорів — «Дружинники СУМ-Америци: Історія організованості та перспективи на майбутню діяльність»;
3. д. Борис Юрків — «Дружинники СУМ-Європи та майбутні перспективи».

Після виголошення доповідей всі учасники брали активну участь у дискусії, яка торкала не тільки проблематику організованості та діяльності Дружинників і їх ролі в праці Осередків СУМ, але також загальні проблеми виховання юнацтва та членів СУМ і про причини чисельного зменшення членів СУМ особливо, а всіх молодечих організацій, на загал.

Друга сесія Зустрічі була технічно-виховна. Друг Федір Ступень, голова Осередку ім. Дмитра Вітовського, виголосив доповідь про вжиток відео-техніки, як засіб для виховання, комунікації та архівного запису в системі СУМ. Своє надзвичайно цікаве представлення друг Ступень урізноманітнив показом двох відео-записів українських казок, які приготували члени Осередку ім. Дмитра Вітовського. Він пояснив, що, крім вживання відео-запису для записування гутірок для виховання юнацтва й членів СУМ, цей засіб можна вживати для звітування, а також для записування матеріалу архівного значення. Подібно, як у першій сесії, присутні розвинули жваву дискусію над представленим матеріалом.

В останній сесії учасники уложили лист до Крайової Управи СУМ-Америки та схвалили ряд постанов. Зустріч закінчено відспіванням українського національного гімну та молитвою. Хоча мала кількістю, проте глибока якістю й участю присутніх Зустріч Дружинників СУМ-Америки-Захід завершилася успіхом.

Тарас Дрозд

ВИХОВНИЙ СЕМІНАР СУМ В ЕЛЛЕНВІЛ

В суботу й неділю, 16-го і 17-го квітня 1983 року на Оселі СУМ в Елленвілі, Н. Й., відбувся виховний семінар для булавних, виховників і впорядників Осередків СУМ Америки.

На виховний семінар прибули булавні й відповідальні за виховну працю в осередках 65 осіб, з таких місцевостей: Нью-Йорк, Пассейк, Філадельфія, Гартфорд, Джерзі Сіті, Ірвінгтон, Трентон і Йонкерс.

В суботу рано семінар відкрив Крайовий булавний СУМ Осип Рожка, який привітав учасників від КУ СУМ та запросив друга Мирослава Шмігеля, голову Крайової Виховної Ради КУ СУМ, проводити семінарем. У своєму вступному слові М. Шмігель пригадав учасникам головні цілі семінару, а саме, обговорити успіхи й проблеми з якими зустрічаються виховники у своїх Осередках, познайомитися з новими виховними методами та пристосувати їх до наших потреб і врешті винести конкретні рішення і застосувати їх в дію.

В програму семінару входило п'ять доповідей, які порушували різні справи: «Підготовка програми виховних сходин на довшу мету» — Наталка Кормелюк; «Психологія групи і як її пристосувати до виховних сходин» — Ігор Мірчук; «Підготовка дітей до Юнацтва СУМ — творення сумівських дитячих садочків» — Оля Король; «Новий підхід до таборів і підготовка юнацтва до таборування» — Оленка Галькович; «Пов'язання релігійного виховання з національним» — о. Лев, ЧСВВ.

Як видно з намічених тем, доповідачі порушували такі теми, що близько стоять до виховної програми нашої Спілки. Всі доповідачі — це абсолюенти американських високих педагогічних шкіл, які свої теми викладали на професійному рівні. Кожна доповідь тривала не більше як сорок хвилин, а це дало час учасникам на питання й брати активну участь у дискусіях.

Із цілого комплексу порушених справ, на протязі дводенного семінару виринала першочергова справа — як у сучасних обставинах виховати сумівську молодь на добрих і свідомих українців. Позитивним явищем на семінарі було те, що учасники — молоді вихованці СУМ, які працюють над вихованням молодших від себе. Хоч проблем у виховній праці багато, але учасники рішили, що тільки посиленою працею та відданістю можна багато з них перебороти. Тут треба співпраці батьків, духовенства, виховників, провідників наших громадських організацій та всіх людей, які дорожать майбутнім української визвольної справи.

У вечірніх годинах о. Лев, ЧСВВ, відправив Службу Божу та виголосив проповідь.

В неділю рано продовжувались наради, які закінчилися відвідними

підсумками. Приємно було учасникам семінару бачити між собою голову ЦУ СУМ друга Євгена Гановського, який разом з головою КВР КУ СУМ М. Шмігелем зробили підсумки семінару. Рішено також, що детальні підсумки семінару будуть відповідно опрацьовані та розіслані до всіх Осередків СУМ Америки.

Окреме признання треба зложити голові Заряду Оселі СУМ д. Володимирові Костикові та його співпрацівникам, які гостинно піклувались учасниками семінару.

Побажано, щоб такі семінари відбувалися частіше, та щоб Осередки СУМ, які через віддаль не могли вислати своїх представників, користали з можливості і запрошували до своїх Осередків доповідачів на виступи своїх тем та їх обговорення.

Прес. реф. КУ СУМ — А.

КУРС МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Найбільшою причиною смертності населення ЗСА — це недуга серця. Щоб запобігати випадкам серцевого удару серед української громади, відбуто Курс Живцево-Віддихового Відживлення в Осередку СУМ-Америци ім. Миколи Павлушкова в Чикаго. Цей курс був організований референтурою дружинників при Осередку. В ньому брали участь шестеро дружинників Осередку, а до викладання покликано дві сумівки-медсестри: п-і Оля Максимів та подр. Марійка Сарахман. Обидві є зареєстровані Американською Серцевою Асоціацією, як викладачі курсу живцево-віддихового відживлення. Сам курс вимагав присутності учасників у трьох сесіях по дві до трьох годин для відбуття одної сесії. Для викладання вживано чотири т. зв. «Анни»; це є спеціальні манекени, при допомозі яких можна вивчити правильний спосіб застосування живцево-віддихового відживлення. Дві «Анни» — це зразки дорослих осіб, а дві другі — це зразки дітей до двох років життя. Ці різні зразки потрібні з уваги на те, що застосування такого відживлення до дитини, яка скорше віддихає і який швидше б'ється серце, ніж дорослій особі, є доволі відмінне від застосування такого відживлення до дорослої особи.

Потреба застосування живцево-віддихового відживлення може виникнути внаслідок ряд випадків, як наприклад: довгої серцевої недуги, серцевого удару, задушення, втоплення, електричного удару і т. п. Характеристичним є те, що пошкоджена особа перестає дихати й втрачає нормальне функціонування серця, тобто серце перестає битися. Найбільшою загрозою в таких випадках є недостаток кисню до мозку. В таких випадках загроза кльосально збільшується з кожною хвилиною.

Встановлення вдалогс живцево-віддихового відживлення вимагає трьох процедур: 1/ застосування штучного дихання, щоби встановити відповідний рівень кисню в легенях і в крові, 2/ застосування штучного кровообігу, щоби цей кисень доставити до мозку, та 3/ додержування цього стану поки прийде лікарська допомога.

Практикування штучного віддиху

Учасники курсу вивчали такі способи відживлення:

- 1/ способи рятування людини від задавлення;
- 2/ живцево-віддихове відживлення при наявності одної особи;
- 3/ живцево-віддихове відживлення при наявності двох або більше реєстрованих осіб та;
- 4/ живцево-віддихове відживлення малолітніх дітей.

Після закінчення курсу і складення відповідного практичного іспиту, чотири учасники одержали посвідки, що вони є кваліфіковані в потребі застосувати живцево-віддихове відживлення. Очевидно, що всі вони воліють не мати нагоди для застосування ново-здобутого знання, але краще знати, як не знати.

Референтура Дружинників при Осередку СУМ-Америци ім. Миколи Павлушкова, медсестри-виховниці та учасники курсу заохочують усі Осередки СУМ встановити таке навчання по своїх місцевостях, особливо в молодечій організації, де часто приходиться мати старших громадян та дітей на різних імпрезах, таке знання є необхідне. Також пропонується, щоб такий курс був запрограмований для майбутніх таборових команд перед відбуттям літніх таборів. Однак найважливіше для всіх громадян — це старатися при допомозі нашої натури, нашого способу життя та відповідним харчуванням запобігати серцевим недугам. В цьому можуть нам поради́ти лікарі та урядові медичні служби. Пам'ятаймо, що в «здоровому тілі — здоро́га душа», як індивідуально так і в народі.

Тарас Дрозд

З ДІЯЛЬНОСТІ ОСЕРЕДКУ СУМ ІМ. ГЕН. Р. ШУХЕВИЧА В ТОРОНТІ

/За час від 1-го жовтня 1982 року до 5-го лютого 1983 року./

Загальні Збори Осередку відбулися 19-го вересня 1982 року і вибрали нову Управу, яку вдруге очолив д. Олег Качмарський. На цих Зборах було обрано Булаву Відділу Юнацтва СУМ під проводом д. Ігоря Дячуна.

В дні 28-го листопада 1982 року відбулися Загальні Збори Батьківського Комітету і Жіночої Ланки. Нову Управу Б. К. очолив знову д. Іван Юнко, а Ж. Л. — п-ні Анна Попович. На цих Збрах, крім звідомлення із проведеної праці в минулій каденції, багато часу й уваги присвячено справі активізації тих батьків, які віддали своїх дітей до Ю. СУМ-у, а які, на жаль, досі не стали активними членами Б. К. чи Ж. Ланки, а такий пасивний стан утруднює Управі Осередку реалізувати намічені пляни праці. Рішено зробити всі можливі заходи, щоб усі батьки, згідно з вимогами Правильника Б. Комітетів, включилися в активну допоміжну працю. Йдеться про дуже важливі й відповідальні завдання СУМ, а саме про збереження наших дітей від погубних впливів чужого оточення для їхнього власного добра. По відбутих Зборах всі Управи спільно застановлялися над новим пляном праці в осінньо-зимовому сезоні. Управа Осередку, крім своїх статуткових обов'язків, старається координувати працю всіх організаційних клітин, щоб в дружній атмосфері і при тісній співпраці усіх чинників, легше й успішніше могли вив'язатись із цих важливих завдань.

Щоб наша громада була належно інформована про працю Осередку СУМ, треба в ряди-годи інформувати її на сторінках нашої газети. Тому хочемо згадати бодай важливіші події і імпрези з життя Осередку від останніх Загальних Зборів.

Новий сезон праці Булава Відділу Юнацтва СУМ започаткувала Службою Божою в наміренні юнацтва СУМ, яку відслужив в церкві св. Покрови о. Іван Барщик — капелян СУМ в Торонті в неділю, 26-го вересня 1982 року. Після Служби Божої відбувся в церковній залі святковий юнацький апель. Все молодше і старше юнацтво в одностроях із своїми організаційними прапорами взяли активну участь в Службі Божій і в святковому апелі разом із своїми батьками.

В п'ятницю, 15-го жовтня 1982 року, ввечері, заходами організацій Визвольного Фронту відбулася в церкві св. Покрови соборна панахида за спокій душі св. п. Провідника ОУН Степана Бандери з участю поважної кількості нашої громади. В цій панахиді наше юнацтво взяло організовану участь із своїми прапорами, віддаючи цим пошану Великому Синові України.

В суботу, 30-го жовтня 1982 року відбулася «Маскарада» для молодшого юнацтва. Це була цікава імпреза розвагового характеру з відповідною програмою, в якій все юнацтво виступає в оригінальних маскарадних строях. Імпреза була вдалою і юнацтво приємно забавлялося під опікою своїх виховників-виховниць.

В п'ятницю, 12-го листопада 1982 року відбувся кошовий Збір стар-

шого юнацтва. В програмі цього Збору було обговорено пляни праці на осінньо-зимовий сезон, як теж порушено й продискутовано справу неактивності ст. юнацтва стосовно їхніх обов'язків, зокрема участі в ройових сходинах.

В суботу, 13-го листопада 1982 року відбувся в «Гай-парку», т. зв., пікнік. Це була товариська імпреза-зустріч для кращого пізнання себе і для налагодження тіснішої дружньої співпраці між поодинокими роями. Імпреза себе виправдала і напевно принесе користь у дальшій праці і співпраці самого юнацтва.

В суботу, 20-го листопада 1982 року, заходами Батьківського Комітету й Жіночої Ланки відбулася в Українському Домі велика забава «Пущення» з участю понад 400 гостей. До танців пригравала ззна оркестра «Коломия». Присутні гості, в тому й молодь, гарно забавлялися в дружній атмосфері до пізньої ночі.

В неділю, 21-го листопада 1982 року Осередок разом з Булавою Відділу Юнацтва святково відзначили свого патрона Арх. Михаїла Богослуженням в церкві св. Покрови. По Службі Божій в залі Українського Дому відбувся святковий юнацький апель з цієї нагоди і Зустріч Сумівської Сім'ї. Про цю гарну і вдалу імпрезу була вже окрема згадка на сторінках «Гомону України». Тут треба тільки додати, що представником КУ СУМ на цій імпрезі була подр. Анна Кардаш — гол. виховниця Крайової Управи, яка разом з представниками Управи Осередку і Булави Ю. СУМ, перевела церемонію відзначень і надань вищих організаційних ступенів заслуженим впорядникам і виховникам юнацтва, що зробило гарне й зворушливе враження на присутніх батьків і гостей.

В четвер, 23-го грудня 1982 року Булава Відділу Юнацтва СУМ zorganizувала святковий вечір на пошану св. п. Василя Біласа і Дмитра Данилишина — молодих українських героїв в 50-річчя їхньої смерті. На початку цієї святкової імпрези о. І. Барщик, капелян Осередку СУМ, відслужив панахиду і сказав коротке, але щире й змістовне слово про цих молодих українців-героїв і вміло в'язав їх працю і жертву життя для своєї Батьківщини з обов'язками сумівців на чужині, щоб вони брали приклад, як треба жити й працювати для свого народу. Член Булави д. Ю. Шуст відчитав реферат про В. Біласа і Дм. Данилишина та про всіх героїв в місяці грудні. Це скромне, зате щире відзначення і віддання пошани та вдячності молодим Героям, зробило велике і сильне враження на юнацтво і на присутніх батьків, які вдоволені, що їхні діти пам'ятають про своїх братів і сестер, які в потребі не жаліють віддати своє молоде життя, щоб жив їхній Народ вільно...

В днях 26-31-го грудня 1982 року відбувся на Оселі СУМ «Верховина» в Монреалі в гарній околиці лаврентійського підгір'я Зимовий Табір для ст. юнацтва і дружинників. Всіх учасників цього табору було 25 осіб. Табір організовано, при допомозі КУ СУМ, а господарем табору був Осередок СУМ у Монреалі, якому у великій мірі треба завдячувати успіх цього табору. Всі учасники табору повернулись домів вдоволеними, бо гарно провели свої зимові вакації, а при тому в дечому збагатили своє знання і набрали нового досвіду.

В часі різдвяних свят наше юнацтво під проводом своїх виховників

і при допомозі батьків провели успішно цьогорічну коляду, відвідуючи українську громаду метрополітального Торонта з різдвяними і новорічними побажаннями. В цьогорічній коляді активну участь взяли члени наших мистецьких ансамблів, які із своєї коляди одержали від Осередку половину заколядованої суми грошей на свої потреби. Треба признати, що цьогорічна коляда була добре zorganizована, а в цьому найбільша заслуга члена Управи Осередку д. Дм. Лешишина, який наперед виготовив списки для поодиноких груп колядників, виготовивши потрібні мапи вулиць у поодиноких дільницях. Тому цьогорічна коляда дала найкращий фінансовий успіх, який так дуже потрібний для нормального ведення виховної праці.

В п'ятницю, 14-го січня 1983 року Кошова Управа zorganizувала для старшого юнацтва Молодечу Маланку, яка відбулася в Українському Домі у вечірніх годинах. Участь в цій розваговій імпрезі взяло понад 50 осіб старшого юнацтва, яке культурно з юнацьким настроєм і гумором мило провело кілька годин часу під опікою Кошової Управи. Такі імпрези треба в майбутньому організовувати, бо вони мають виховний вплив на плекання товариських форм і дружности в своєму гурті.

У вівторок, 18-го січня 1983 року у вечірніх годинах, заходами Батьківського Комітету і Жіночої Ланки при співпраці місцевих організацій Визвольного Фронту відбулася традиційна Спільна КУТЯ — Щедрий Вечір у великій залі Українського Дому. В цій святочній імпрезі юнацтво СУМ взяло активну участь із своєю програмою. Смачну пісню Вечерю приготували члени Жіночої Ланки. Капелян Осередку СУМ о. І. Барщик провів молитву, поблагословив дари і сказав кілька слів про значення різдвяних свят і плекання нашої рідної традиції. Настрій у присутніх осіб, в числі понад 500, був радісний, святковий і родинний, бо до святої вечері засіла спільно велика сумівська родина, об'єднана спільними завданнями й турботами за своїх дітей. Цією імпрезою наш Осередок гідно закінчив святкування Різдва Христового.

В днях 22-23-го січня 1983 року українська громада великого Торонта гідно відзначила 65-ті роковини Проголошення Самостійности й Соборности України. В суботу 22-го січня сумівське юнацтво і дівора Рідної Школи ім. Ю. Липи зібралися на святкові сходи у великій залі Українського Дому. На цих сходинах, які відкрив коротким словом голова О-ку СУМ д. О. Качмарський, д. Богдан Чолій, вихованець Осередку СУМ у Монреалі, а від року студент торонтського університету, працює над здобуттям магістерського диплому, висловив свої думки про значення 22-го Січня і його розуміння юнацтвом та зробив розумні висновки. Його слово, в приступній для юнацтва формі, зробило корисне враження на молоденьких слухачів. Після сходин старше юнацтво і учні вищих клас поїхали організовано, під опікою своїх виховників під міський ратуш, щоб там бути учасниками піднесення українського національного прапора в присутності міських і провінційних представників міста і уряду чи парламенту. В неділю, наступного дня, наше старше юнацтво і членство взяло участь в святковому концерті з цієї нагоди. Цей концерт із зовсім інаншою програмою, цікавою для дітей і молоді, відбувся у великій концертній залі в «Месей Гол» в Торонті. Цього року наша організація не потребувала соромитися за своє

членство, бо воно було видне на святкуваннях з нагоди проголошення Державности України.

В п'ятницю, 28-го січня 1983 року відбулися Ширші Сходини членів Осередку, Батьківського Комітету й Жіночої Ланки — в бенкетовій залі Українського Дому. Сходини відкрив голова Осередку д. О. Качмарський, привітав усіх присутніх і подав ціль і програму сходин. Про сумівські завдання під сучасну пору і про обов'язки кожного члена інформував д. Михайло Музичка, а про справи юнацтва говорив булавний д. І. Дячун. Головною проблемою на цих сходинах було обговорити справу активізації всього членства, зокрема батьків, діти яких є в юнацтві СУМ. Сходини почалися святковим відзначенням Героїв Крут. Реферат на цю тему відчитала п. Дарка Скиба — головна виховниця молодшого юнацтва. При обміні думок рішено відбувати такі сходини частіше, щоб в цей спосіб втримувати зв'язок з членами Осередку.

В суботу, 5-го лютого ц. р. в просторій залі Українського Дому відбулися традиційні Вишивані Вечорниці при звуках доброї оркестри «Луна» і при смачнім буфеті в заряді Жіночої Ланки. Багато гостей прийшли на ці Вечорниці в українських народних строях. За найкращі строї журі вирізило 12 осіб, які одержали вартісні нагороди, уфундовані такими українськими фірмами: оливна компанія СІПКО, кредитова кооп. «Будучність», книгарня «Арка» при вул. Квін, бюро подорожей пп. М. Когута і І. Курилева, Юкр. Арт. Керамік пані І. Шумської-Мороз і оркестра «Батурин». В часі забави виступала танцювальна група Осередку СУМ «Верховинці» під пров. пп. Євгена Труся і Івана Болахівського, відтанцювавши вміло кілька українських танців, за які публіка нагородила їх рясними оплесками. Юнацький рій «Вовки» провів розіграшку на 1 комплект чаєвого начиння на 48 осіб, який подарувала фірма п-ва Фірчуків. Ця розіграшка принесла суму 143 дол., з яких половину призначено цьому роєві на його потреби. Забавою вміло кермував д. Ігор Перегінець — культ-освітній референт Управи Осередку СУМ. Присутніх гостей було понад 500 осіб. Згадана забава була добре організована і вдала під кожним оглядом

Окрім цієї різноманітної і нелегкої праці Осередок СУМ тісно співпрацює з місцевими організаціями Українського Визвольного Фронту, беручи активну участь у всіх важливіших імпрезах нашого середовища. Осередок проявляє активність в інших організаціях чи установах на терені Торонта, як в місцевому Відділі КУК і в філії Суспільної Служби. В цих установах Осередок є заступлений відповідними представниками, які там виконують відповідальні обов'язки.

В цьому році Осередок вплатив до каси КУ СУМ 500 дол. в формі допомоги сумівцям в Аргентині на їхні таборування, з уваги на трудне фінансове положення.

Не забула Управа Осередку і про Патріярха Йосифа, якому з нагоди Його Уродин вислала привітальне письмо з даром любови в сумі 250 доларів.

Одною із трудних проблем — це справа передплати сумівцями журналів «Крилаті» і «Авангард». В цій справі вирішено зобов'язати все юнацтво обов'язково передплачувати юнацький журнал «Крилаті», як теж впливати на дійсних членів, щоб вони були передплачувачами

журналу «Авангард» і вчасно платити свої передплати.

При Осередку СУМ діють активно, знані нам і чужинецькій громаді мистецькі ансамблі як: «Прометей», «Діброва» і оркестра «Батурин» та різні спортові і танцювальні гуртки. В цьому році наш чоловічий хор відмічатиме 30-ліття свого існування і своєї великої та корисної праці.

Треба сподіватися, що українська громада, а в першу чергу наше середовище, належно відзначить цей ювілей «Прометея» і гідно подякує тим працівникам на культурному мистецькому полі за їхню пророблену працю. Про ці ансамблі і другі гуртки напишемо другим разом.

Накінець хочеться, бодай скромними словами, скласти щире подяку всім нашим прихильникам і добродіям за їхню моральну й матеріальну допомогу, без якої наш Осередок не міг би вив'язатись із своїх завдань. Подяка і признання належить теж всім знаним і незнаким працівникам в Осередку, в Булаві, в Батьківському Комітеті і в Жіночій Ланці. Всім Вам щире спасибі!

Я. С.

ПЕРША ЗУСТРІЧ КОЛИШНІХ УЧАСНИКІВ ВИШКІЛЬНИХ таборів СУМ Америки

На Оселі СУМ в Елленвілі, Н. Й., в днях 30-го і 31-го липня 1983 року, відбулась перша Зустріч колишніх учасників вишкільних таборів СУМ Америки. Ідея такої зустрічі виринула на одному із засідань КУ СУМ від референтки дружинників подруги Гені Кузьмович-Благої. Від 1961 року, коли відбувся перший вишкільний табір в Елленвілі, понад 1300 сумівців відбули вишкільні табори на Оселі СУМ. Головною ціллю відбуття Зустрічі було, в міру можливості, відновити знайомства та поговорити про дальшу активну працю для нашої Спілки в Америці.

За це нелегке діло Крайова Управа доручила окремій комісії взятись до зреалізування та переведення такої Зустрічі, до якої ввійшли подруги Геня Кузьмович-Блага, Марійка Гаргай, Юля Головка і Нуся Вох.

Найбільше часу та праці присвячено зібранню списків та адрес колишніх «Вишкільників». Багато подруг і друзів виїхали із своїх колишніх місцевостей, а багато подруг вийшло заміж і годі було всіх віднайти та повідомити. Одначе, при великій допомозі поодиноких осіб в Осередках все таки вдалось вислати понад 700 запрошень. Чепурно приготований афіш вислано до всіх осередків та українських громад, інформуючи про надходячу зустріч.

В суботу, 30-го липня, на Оселю почали приїжджати колишні вишкільники, коменданти, виховники-інструктори та громадянство. Пообідові години приїжджі провели біля новозбудованого басейну, охолоджуючись від спеки чи гуторячи групами по цілій Оселі.

Вечером, у Світлиці, відбувся бенкет з участю колишніх комендантів, виховників-інструкторів, таборовиків та прихильників нашої Спілки, всіх коло 200 осіб. Бенкет відкрила подр. Геня Кузьмович-Блага, вітаючи всіх присутніх на цій Зустрічі. Після молитви вона розповіла коротко про ціль цієї зустрічі та подала деякі статистичні дані про Вишкільні Табори на Оселі СУМ в Елленвілі: на першому таборі було

105 учасників і першим комендантом був теперішній голова Центральної Управи СУМ друг Євген Гановський; в часі 22 років комендантами таборів були друзі: Ананій Никончук, Євген Курило, Ярослав Петрик, д-р Петро Мірчук, Корнель Василик і Теодор Воляник.

Під час бенкету, який приготовлено під вмілим керівництвом голови Заряду Оселі друга Володимира Костика, подр. Кузьмович-Блага представила присутнім виховників-інструкторів, які прибули на Зустріч: мгр. Іван Кобаса, д-р Михайло Снігурович, Михайло Фурда, мгр. Осип Рожка і подр. Юля Купчинська.

Головним промовцем вечора був Корнель Василик, який на протязі 10 років був комендантом Вишкільних Таборів. Він звернувся до колишніх вишкільників, пригадуючи їм, що це, що вони здобули на таборах, сьогодні треба передавати молоді, яку ми виховуємо в нашій Спілці. Кожний має виконати свій обов'язок для своєї організації та свого народу.

В часі бенкету учасників вітали голова ЦУ СУМ д. Євген Гановський, який був організатором перших Вишкільних Таборів, та голова КУ СУМ д. Аскольд Лозинський, який також розважив присутніх повчальними гуморесками. Рівночасно Ярослав Галатин розважав присутніх гуморесками та імітаціями деяких колишніх комендантів та виховників Вишкільних Таборів.

На цю першу Зустріч наспіло ряд письмових привітів від багатьох колишніх таборовиків та виховників, які не змогли прибути на Зустріч. Найбільш зворушливим привітом був привіт довголітнього Головного Виховника проф. Зенона Сагана, який через недугу не міг прибути. З цього приводу всі учасники підписали привітального листа проф. Саганові із побажаннями скорого видужання.

Бенкет добігав до кінця. Закриваючи його, подр. Кузьмович-Блага подякувала всім присутнім за участь і запевнила, що в майбутньому такі Зустрічі продовжуватимуться. Опісля учасники Зустрічі забавлялись до пізньої ночі під звуки оркестри «Ватра» з Ионкерсу.

Можна ствердити, що Зустріч була успішна, бо дала змогу багатьом зустрітись на Оселі, де вони виховувались, і віримо, що додала наснаги до дальшої праці для Спілки Української Молоді. До побачення на черговій Зустрічі!

Пресова Реф. КУ СУМ-А

* * *

*Яка різниця — хто куди пішов?
Хто що сказав, і рима вже готова.
Поезія — це свято, як любов.
О, то не є розмовка побутова!*

*І то не є дзвінкий асортимент
метафор, слів, — на користь чи в догоду.
А що, не знаю. Я лиш інструмент,
в якому плачуть сні мого народу.*

Ліна Костенко

о. Є. Небесняк з Командою табору СУМ на Франкополі в програмі ватри

СПІВУЧА «ВЕРХОВИНА» В РОЗЕ.

(Зі щоденника Виховника)

Мої цьогорічні літні вакації розподілив я між таборуванням по сівмських оселях на Франкополі в Бельгії і на «Верховині» в Розе у Франції. Після доброго відпочинку в панства Зайлів в Нойкірхен в Німеччині, зараз по Франкопільському таборі, вирушив я у Францію і заїхав 30-го липня на залізничний двірець невеликого містечка Везуль, що лежить на відстані 12 з половиною кілометрів від оселі. На мене вже чекали О. Пачеха й М. Митрович. Погода надзвичайно тепла! По цілій Європі в цьому періоді панує надмірна спека!

Табір відкрито в неділю 31-го липня у просторій церковці села в Розе. Я прибув, як звичайний виховник до помічі КУ Франції, і як сотрудник Генерального вікарія М. Василика, капеляна СУМ. Дітей вже було з п'ятдесят, але в тижні має прибути багато інших. По гарно відслуженій відправі, всі подалися до табору на головну площу, де височіли дві високі щогли з чудовою емблемою СУМ по середині. Команду визначено в такому складі: комендант — І. Копчук, заступник — П. Кучинський, писар — Г. Наум'як, гол. вих. — М. Митрович, скарбник — М. Бублинський, курінні хлопців — С. Гарплук /мол./ та В. Дратвінський /стар./, а дівчат — Г. Пачеха /мол./ та Г. Свідерська /стар./. На медсестру призначено Г. Пачеху, яка по «студіях» має диплом. Представницею табору перед французьким урядом була О. Пачеха, яка впродовж

цього року пройшла курс директора. За все, що діється на таборі, вона мусить дати звіт перед урядом. Це може унікальна ситуація, в якій знаходиться будь-який сумівський табір у світі.

У вівторок, по вечірньому апелі, відбулось висвітлення діяпрозірок про історію України. Діти уважно приглядались до знімок та слухали пильно пояснення українською та французькою мовами. На таборі є діти, що не знають по-українському, а є й такі, що знають рідну мову дуже добре. З першими, внаслідок занедбання батьків, треба провадити «усвідомлюючу» роботу. Оці діяпроглядки є гарним введенням в багате минуле могутньої України. Тиждень проходить в гутірках, співі, танцях, самодіяльних гуртках, а по вечірньому апелі «гри без границь», в яких брало участь три дружини. Це такі різні гри на зразок тих, що можна бачити в час програми для дітей по телебаченні. Для наймолодших радості не було меж. Треба було довго працювати над виготовленням матеріалу для тих ігор, але вкінці вартувало трохи потрудитись, щоб бачити веселість та радість на лицах молодшого й старшого юнацтва.

Четвергова незабутня ніч, бо відбули теренову гру, чи властиво, дві теренові гри: одна для молодших, а друга для старших. Точно о півдинадцятій, а вже темно-темно, дітей зібрано в залі та розподілено на дві групи, щоб відограти «Два прапори». Кожний мусить видобути для власної збірної плазуванням, чуйністю, хитрістю... прапор суперника, що находився захований на певній відстані від шатер в підліску. Грою керували: О. та Г. Пачехи з Г. Наум'як, а найстарший член команди П. Кучинський був «в'язничником» — мусів стерегти у в'язниці «зловлених»! Довго грали діти... аж до півпершої і... ніхто не вийшов побідником, хоч знаходились по кілька кроків від прапорів «ворога». Всі були по грі втомлені, але дуже задоволені. Для старших гра була цікавіша і, напrawdę, по-військовому підготовлена та проведена. Два «в'язні» втекли з табору, а саме М. Митрович та В. Дратвінський. Першого називаємо «Аш-24», бо він лейтенант у летунстві французького війська. Старше юнацтво, під проводом коменданта мало йти навздогін за ними, щоб їх «зловити» й привести до табору. Утікаючі, очевидно, мусили час від часу визначити свою позицію гучними й заглушуючими петардами! Приємно було проходжуватись полями і лісами. Тепло, ніч чарівна. Небо нанизане міріадою сяйних зірок, пишалось у повному своєму блиску і наводило на думку пісню «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю, чому я не сокіл, чому не літаю»... Так палко хотілось полетіти до отого «Великого Воза», рукою сягнути по полярній зірці, хоч би й на хвилюк пропасти в «Молочному Шляху».

Два стрясаючі вибухи збентежили таборовиків та привернули увагу до цілі нашого нічного вимаршу. «Граншеф», що керував усією «операційною силою», — всього тридцять люда, — подав інструкції завернути зі стежки в густий ліс: за жодну ціну не можна було світити ліхтариками, щоб не прозрадити «ворогові» наших позицій. Багато разів можна було почути розриви петард. Важко доводилось ловити наших «утікачів», що, по військовій службі, /у Франції військова служба для всіх громадян обов'язкова/, знали як обходитись в темноті. В пригоді став нам «нолючий» куш. Утікаючі, щоб вислизнути із півкола, в яне ми розставились, кинулись стрімголов... в терневі кущі. Тишу ночі прошили йойкання та

вигуки наших військовиків: «Ловіть нас скоро! Ми тут! Ми ту-у-у-т, ав...» Так, що замість зловити «ворога», ми мусіли ще його рятувати!!! Щож, це також належить до таборового життя.

П'ятниці ми очікували з великою нетерпеливістю, бо мали прибути наші друзі з Бельгії, майже в цілості команда із уже відбутого на Франкополі літнього табору. Друг Б. Качмарський, відомий цілій сумівській Європі із-за свого хисту на знімковому та діяпроглядницькому відтинку, вибрався до нас ще зранку з Лювену, але по дорозі мав «пеха» з автом, тому приїхав разом із друзями з Бельгії, пізно ввечері. Ввечері ще прибула Марійка з Америки, що, користаючи з побуту в Європі, пробувала кілька тижнів на Франкополі, між іншим дуже практична виховниця, коли йде мова про практичні гутірки з дітьми. По вечірньому апелі д. Качмарський висвітлив діяпрозорки про минулорічну Спортову Олімпіяду СУМ в Гомадінген. Не один з таборовиків та дружинників, що входили в склад спортової дружини СУМ Франції, мав нагоду себе побачити на екрані. По монтажі сумівської Олімпіяди показано останній тиждень табору на Франкополі.

Субота минула в підготовці до товариського вечора при українській та модерній музиках. Коли юнацтво відійшло на нічліг, дружинники зібрались в залі... а тоді лунала та гомоніла рідна пісня до раннього ранку під акорди моєї вірної «подруги гітари». Це трохи сприяло покращанню атмосфери внаслідок гарячої дискусії з попереднього вечора. В чому справа? Подруга з Нью-Йорку, Марійка, піддала ідею представити на полотні, і то в яскравий спосіб, трагічну річницю голодомору в Україні. Умираючих з голоду представлено червоним полотном, що приклеєно до великого чорного із відповідним написом, що потім вивішено на видному місці в залі. Виник запит, як до такої ініціативи ставитиметься представник уряду, що в час табору прийде на контролю. Деякі були за тим, щоб лишити його так, а другі — щоб його поставити деінде! Розвинулась гаряча дискусія про зовнішній вияв власних національних почуттів, не зважаючи на обставини. Кінець-кінцем, здоровий, а не «дешевий» патріотизм переміг! Оцю дискусію уважав я, з одного боку мінусом, поскільки було дивно, що такий запит виник, а з другого — плюсом, тому що кожний по дискусії скріпився, до деякої міри, у власних патріотичних почуттях! Можливо, що хто не з Франції, той не може зрозуміти певної ситуації.

В неділю ми віддали честь та шану Богові в церковці в Розе, а в пообідній порі д-г Качмарський висвітлив впродовж двох годин діяпроглядний монтаж про організацію та відважну лицарську діяльність УПА проти переважаючих сил ворога. Ввечері смачна вечеря-«барбекю». Табір поволі-поволі ставав «пусткою». Сумно було прощатись із друзями з Бельгії, але немає ради, «се ля ві»!

Підсумовуючи перший тиждень таборування, можна було сміло ствердити, що юнацтво задоволене!

Другий тиждень розпочався мандрівним табором. В передобідній порі усі таборовики, від наймолодшого до найстаршого, готовили наплечники й спальні мішки, щоб належно вибратись в «далеку дорогу». Спочатку думалось розподілити всіх на дві групи. Старшим пропонувалось твердий вимарш ніччю лісом, а молодшим — щось легше. Кінець-кін-

цем рішено вирушити цілим табором до «Нуадан-ле-феру», недалекої околиці, на віддалі семи кілометрів: для малих трохи важко, а для старших «легкий» прохід. Ми мали щастя, що цього дня до табору приїхали в гості на два дні друзі з Лілю, які привезли зі собою відеознімальний апарат і готовились знімати один день таборовика. Сфільмували вони вимарш із «Верховини» о четвертій годині. Довго йшли ми лісом, полями та шосе, поки не дійшли до невеличкої палестри, де мали й нічлігувати. Приємно було глядіти на маленьких, що вже змучені, просили «пасаж» на плечах старших. Навіть і в таких дрібничках гартується та закріплюється таборова дружба. По цікавій та безпригодницькій ночі в палестрі, весь табір мав нагоду покропитись трохи свіжою водою в сусідньому басейні, після чого одержано скромненький «мандрівний», але смачний обід. На вечерю вернулись домів. По вечері, гарна та мила несподіванка для таборовиків. Наші друзі з Лілю вже мали готову відеофонну стрічку про день таборовика. Як справжній табір, в нас немає телебачення, тому мусіли запозичити собі від селянина, якого потім нагородили здоровою українською вечерею. Кожний мав нагоду посміятись з себе та других. Шкода, що лише знято матеріал на одну годину... Тарасові та Стефанові належить признання й подяка за їх труд.

В понеділок, ввечері, частина членів команди переїхалась до Безансону, не всі члени відбули мандрівний прохід, бо наспіло багато дружинників, які воліли йти з дітьми, даючи таким чином змогу половині команди відпочити, де відбувався міжнародний фестиваль танків. Довідались ми, що в рамках конкурсу мали виступати українці, тому ми рішили туди поїхати, щоб належно їх підтримати. Провели ми веселий вечір із членами ансамблю «Десна» з Торонта, до яких прилучились в турне по Європі і кабаретна чвірка «Байда», теж з Торонта. Дві години численні глядачі оплескували бездоганне виконання танків. Стиль, очевидно, північно-американський: гумор та багато акробатики. В кожному разі їх «шов» був на професійному рівні, тому не можна не подивляти їх зусилля та труд. Було б ще гарніше, якби поруч канадського прапора маяв синьо-жовтий. Недогляд організаторів чи зумисне промовчування справжньої ідентичної національності танцюристів?

В п'ятницю зорганізовано для старшого юнацтва інтелектуальну розвагу «блі-блі!»! Зараз пояснимо в чому справа. Це т. зв. «хто швидше потисне гудзик» — гра. Кожному гудзикові відповідала лампа і таких ламп було чотири. Були дві дружини і по два члени з кожної дружини сиділи при столах, на котрих поставлено дошку з двом гудзиками. Запити із різними бонусами були взяті із п'ятьох матерії, а саме СУМ, історія, географія та література, спорт та міжнародня кінематографія. «Експеримент» вдався досить добре, не зважаючи на це, що то була новість і це була дуже практична підготовка до іспитів на кінець табору, головню, коли мова про українські предмети. Табір як табір, не може пройти без ватри, тому і наш табір не пропустив цієї сумівської таборової традиції. В неділю, в пізній годині, щоб було трохи темно, розпалено смолоскипами під ноти «Сумівських Вогнів» ватру. У святочному слові введення до ватри підкреслено вартість та тривкість дружби та приязні, щоб ніколи не забувати про таборів дні,

тим більше про нових друзів та подруг. Весела, хоч коротка на пізну пору, програма швидко проминала. Спів та сміх таборовиків та гостей, допізна тліли із догоряючим деревом під відкритим безхмарним небом.

І другий тиждень проминув! Діти не зчулись, як швидко проминуло таборування. Тепер біда в тому, що не хочуть їхати додому! В третьому тижні треба «оперативно» працювати над приготуванням академії на закриття! При допомозі подр. О. Пачехи я приготував таборовий співаник, який роздано таборовикам. Він цікавий тим, що на одній сторінці є український текст, побіч є відповідна французька фонетика. Діти прийняли повищу ініціативу з великим ентузіазмом, у висліді чого рішено зладити для наступного табору більший співаник із коротким змістом кожної пісні, щоб діти могли зрозуміти, що співають. Останній тиждень розпочинаємо під звуки музики до танців. Маю нелегке діло підготувати чоловічий, дівочий і мішаний таборові хори! Крім того організовую тричленну оркестру, щоб виповнити точки під час концерту на закриття табору. Найбільший «герць» для мене — це проби з мішаним хором, хоч я мав багато до діла з музикою, та ніколи не доводилось мені диригувати мішаним хором. Берусь до діла з великим завзяттям, але не без труднощів. Ще кілька днів до виступу, так що мені лишається «межа надії»! В середу влаштовано останню серію «ігор без границь», що пройшла досить «мокро», але при веселому гаморі дітей. Вдався також маленький вогник наступного вечора. Це була радше генеральна проба проспівати при вогнику усі пісні, вивчені дотепер на таборі. Юнаки, напереміш з юначками, змагались хто сильніше й точніше зуміє відспівати рідну пісню. Це власне питома для Розе характеристика. Дуже часто, по вечірньому апелі, старше юнацтво сходиться спонтанно і тоді лунають довго рідні акорди. Це саме стається і під час забави... трохи пограє музика «диско», відтак переходиться на народні пісні. Так, що можна сміло перейменувати «Верховину» на «Співучий табір».

П'ятниця проходить у переслуховуванні таборовиків іспитовою комісією.

Сцена уже прибрана до остаточного виступу таборовиків. Довго ми працювали над нею, але кінець-кінцем усі задоволені і тут заслуга Оксани, Гані та Стефана Пачехів, що не пошкодували ні часу, ні труду, щоб гарно прикрасити сцену, а це для юнацтва неоцінений скарб прикладу: команда не дармує, а також вкладає багато фізичного зусилля, щоб таборовики почувалися якнайкраще на таборі.

Наспів останній день таборування і жаль огортає серце, бо в трьох тижнях я запізнав багато нових лиць і тепер доводиться прощатись. На полі, перед сумівською емблемою та між прапорними маштами, відправляю польову Службу Божу. Празник Спаса, тому по відправі благословляю овочі, що їх діти споживають зараз по відправі.

Ось академія! Багато батьків прибуло з різними гістьми і вони виповнюють вщерть ще незакінчену залю. Плинно проходять точки за точками: танці, спів, музика, святочне слово... одним словом краще над усі сподівання. Я задоволений, що й мішаний хор відспівав гарно свої дві пісні і я мушу признатись, що на майбутнє буду диригувати й таким хором, бо структура та динаміка гармонії милують людське вухо.

ПОМЕР КОЛИШНІЙ ГОЛОВА ЦУ СУМ

У четвер, 28 липня ц. р., по короткій недужі відійшов у Вічність колишній Голова Центральної Управи СУМ Друг д-р Микола Філь. На вістку про його смерть, під час офіційного відкриття виховно-відпочинкового табору ім. Є. Коновальця в Гомадінґені, де Покійник був довгі роки радо баченим і високо ціненим виховником, відправлено Панахиду.

Похорони сл. пам. Друга д-ра М. Філя відбулися 2 серпня ц. р. на українській частині мюнхенського кладовища Вальдфрідгоф. В день похорону прапори на сумісному таборі в Гомадінґені повівали на знак жалоби на половині стовпів. На похорон поїхала суміська делегація з табору на чолі з головою КУ СУМ Р. Шупером і комендантом табору Петром Молюком.

В останню дорогу відпровалили Покійника, прибіта горем родина, численна українська громада, священники: о. декан Турновид, о. Є. Гарабач, о. Й. Днуджар — від УНЦ, о. архипресв. П. Дубицький — від УАПЦ. Покійника прощали від імені Владики Платона Корниляка о. декан В. Турновид, а від православної парафії — о. архипресв. П. Дубицький.

Сл. п. д-р Микола Філь

На тризні, після похорону, промовляли: від імені родини Покійника і від кол. воєнів і УД УНА Р. Дебрицький, від побратимів-упістів — З. Зброжен, від імені друзів з ОУН, ЦНАБН, друкарні «Ціцера» й в-тва «ШП» — А. Гайдамаха, від КУ СУМ — Р. Шупер, від громади — голова ЦПУЕН м-р А. Мельник.

ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО РЕД. А. ГАЙДАМАХИ, ВИГОЛОШЕНЕ НА ТРИЗНІ.

Опечалена Родино, жалобна громадо!

У цій болотчій хвилині ми прощаємо відомого і дорогого нам усім д-ра Миколу Філя — борець-націоналіста, виховника, диригента, незабутнього батька. Ми Його відправили в останню дорогу, звідки уже немає вороття у цей недосконалий світ, хіба що тільки в новій славі та новій красі на Останньому суді.

Програмою проводила подруга директор Оксана, яка пояснювала, на вдоволення чужинецьких гостей, точки українською та французькою мовами.

Юнацтво відїхало, а табір лишився пустою!

Їду до Риму з гарними споминами, хоч перевтомлений, але поправді задоволений і рішений віддатись вповні праці виховання нашої молоді, щоб допомогти їй виростати на гідних синів і дочок українського великого й могутнього своєю культурою народу.

о. Євген Набесняк

У своїй молодості сл. пам. Микола Філь управлявся в таких Божих та людських чеснотах, які навчали творити добрі вчинки — зокрема, для своїх ближніх, для них Покійник не вагався і життя своє покласти. Будучи старшим, він навчав молодь і провадив її на шлях, який був милий Богові та корисний Україні. Своїй Батьківщині він віддав усі свої фізичні сили та душевні скарби.

Сл. пам. Микола Філь виховався у національно-свідомій родині. Здобуваючи загальне знання у школі, він полюбив понад усе українську пісню — народню і релігійну. Водночас Він розвивав свій юнацький світогляд під впливом дії та ідей Організації Українських Націоналістів, в якій він скоро вибився на керівний і відповідальний пост. На порозі свого дорослого життя, коли Батьківщина була в небезпеці, він кинувся, як і більшість Його ровесників, рятувати її в буремних роках Другої світової війни. В тому ж часі Він з успіхом учить у Учительській Семінарії в Криничі. Після Світової війни, як поручник «Пугач», здобуває славу чесного і мужнього вояка-командира на стероризованій ворожим окупантом Лемківщині.

Як один із перших вістунів про героїчну боротьбу УПА на Закерзонні, вирвавшись живим із зловісних ворожих кліщів, Покійник пробився в 1947 році до Німеччини. Тут він зажав свою родину і вивів у світ двоє дітей. Він завершив своє знання в Українському Вільному Університеті науковим ступенем доктора з історії України. Одночасно працював в Українському Відділі ЦК АБН. Був співосновником відновленої СУМ в Німеччині, в якій у 1955-1958 рр. займав найвищий пост у цій заслуженій виховній організації — Голови ЦУ СУМ. Покійник започаткував цінну серію «Записок виховника», які не втратили своєї виховної вартости понині. Всі ми добре пам'ятаємо Померлого, як талановитого виховника й енергійного диригента багатьох хорів у Німеччині, в тому й сумівських — таборових і осередкових. Він відзначається великою скромністю і точністю, довгі роки виконував функцію церковного дяка в Мюнхені.

Відійшла від нас людина, котра завжди чесно і заповзято працювала. Відійшла передчасно, мабуть винісши на тілі з незавершеної збройної боротьби за самостійне державне життя України, як незарубцьовані рани, то напевне глибокі душевні рани, які для нас невидні, але, які, може, болючіші, ніж-видні, — бо незагойні.

Відійшла людина, вистоявши непохитно на своїй тимчасовій стійці. Вона не померла для нас, а залишила пам'ять про добрі діла і заповіт — здобути ще неосягнену ціль.

Маю почесний обов'язок віддати останній уклін Покійникові й висловити глибоке співчуття, горем прибитий Родині — від друзів-однодумців з рядів ОУН, від ЦК АБН, від Надзірної Ради друкарні «Діцери», якої Покійник був довгочасним членом до останніх своїх днів, та від в-ва «Шлях Перемоги».

Нехай спочиває в царстві небесному!

Центральна Управа СУМ і В-во СУМ складають Дружині й Родині сл. п. д-ра Миколи Філя найглибші співчуття.

Нехай чужа земля буде Йому легкою!

Щастя Дажаємо

В суботу, 9-го жовтня 1982 року, в українській церкві Св. Йосафата на Франкофорті-Філадельфія, Па., звінчалася молода пара **МАРІЯ РЕБЕНСЬКА**, член Булави юнацтва **СУМ** і **ОРЕСТ ТКАЧ**.

Тайну подружжя довершили: Капелян Осередку **СУМ** ім. УПА о. д-р Роман Мірчук та о. Іван Сенів.

З цієї радісної нагоди батьки молодії, Ольга і Іван Ребенські, зложили по 50.00 дол. на журнали «Авангард» і «Крилаті». Щира подяка Батькам Молодії за гарну пожертву, а Молодій Парі бажаємо багато родинного щастя на життєвому шляху.

18.6.1983 року в церкві Успіння Божої Матері в Монтреалі звінчалися **Зенон ДОМАНЧУК** з **Євгенією ЯКИМЕЦЬ**. Вінчав о. митр. І. Гаврилюк в асисті о. митр. Гаймановича. Чудово співав хор під керівництвом п-і Марійки Чолій. Весільною гостинною керував п. Юрій Ракобовчук.

Зенон Доманчук — це активний член О-ку **СУМ** в Монтреалі, Євгенія — членкиня Пласту. Під час прийняття Молоду Пару вітали: о. митр. І. Гаврилюк, П. Гуменний від **СУМ**, п-і Віра Блищак — від сумівського хору «Боян», інж. Я. Чолій — від дирекції Народної Каси, письмове привітання напіло від Пластової Станиці.

З переведеної збірки на українську пресу і розбудову осель, сумівської «Верховина» і пластової «Батурин», призначено, по 50 дол. на «Авангард» і «Крилаті».

Молодій Парі бажаємо щастя на новій дорозі їхнього життя.

В ПАМ'ЯТЬ ДРУГА.

В першу річницю смерті бл. п. Теофіля Цішкевича, в неділю 12 червня ц. р. в церкві св. ап. Петра і Павла в Клівленді, була відслужена заупокійна Служба Божя, на якій, крім родини, зібралось чимало близьких друзів та приятелів, щоб спільною молитвою просити Всевишнього за спокій його душі у вічному спочинку.

На поминальному обіді в пані Анни Цішкевич пан Г. Головка, в короткому спомині, пригадав присутнім про жертвенну та віддану працю бл. п. Теофіля на форумі українських громадських організацій, а в першу чергу в СУМ, де він на протязі кількох років був членом Крайової Управи та рівно ж головою Осередку СУМ у Клівленді, виховником юнацтва СУМ, присвячуючи весь свій вільний час, бо сам постійно заявляв: «Нам потрібно національно-свідомої молоді».

На пропозицію пані Стефанії Вільшанецької, п. Г. Головка закликав присутніх перевести збірку на видання СУМ, як вічно нев'янучий вінок від друзів, на могилу дорогого друга сл. п. Теофіля Цішкевича.

Збірку перевів п. Петро Райца.

Жертвували: Анна Цішкевич — 25 дол.; по 10 дол.: М. Гейниш, В. Мудрак, Г. Головка, Г. Клішук, О. Трилюк, Б. Семків, С. Вільшанецька, П. Райца, І. Яремко, А. Стецяк; по 5 дол.: А. Мардаль, В. Цішкевич.

Разом зібрано 135 дол, з чого приділено на журнал «Крилаті» — 75 дол. і на «Авангард» — 60 дол.

Всім Жертводавцям Щире Спасибі!

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНґАРДУ»

Канада

Саскатун: М. Бойчук — 10 дол.

Монтреаль: П-і С. Шнурівська — 20 дол. на нев'янучий вінок бл. п. М. Жук /також на «Крилаті» — 38 дол./

Монтреаль: Головка Галина — 2.50 дол. /також на «Крилаті» — 2.50 дол.

В. Білінський — 1 дол., Г. Ощипко — 5 дол., С. Шнурівська — 8 50 дол.

Торонто: Ю. Мец — 2.50 дол., Управа О-ку СУМ — 100 дол., /також на «Крилаті» — 100 дол., Р. Бонк — 3.50 дол., І. Брехун — 2.50 дол., Мгр В. Кардаш — 15 дол. /також на «Крилаті» — 15 дол./

Великобританія

Гуддерсфілд: В. Іванів — весільний староста — 15 ф.ст., з весілля Еви Емілії Лазорик з Петром Голмсом, /також на «Крилаті» — 10 ф.ст

Едінбург: Відді СУБ — 50 ф. ст. /також на «Крилаті» — 50 ф. ст.

Брадфорд: Д. Василик — 5.40 ф. ст.

Бельгія

Аскії: М. Попадюк — 100 бфр /також на «Крилаті» — 100 — бфр.

Вам: М. Дуда, з тризни по бл. п. Г. Філеві — 500 бфр. /також на «Крилаті» — 500 — бфр

Всім Жертводавцям і Збирачам наше щире Спасибі, а Молодим бажаємо Многих і Щасливих Літ!

З М І С Т

Провід ОУН: Під світовий суд Росію.....	161
В. Давиденко: Великий голод 1932-33.....	166
А. Бедрій: Вплив Д. Донцова на формування ОУН /2/.....	171
Р. Рахманний: СВУ-СУМ — Сила нац. опору Москві.....	178
....: Скарга Стефанії Петраш-Січко.....	185
ЦУ СУМ: Заява до СКВУ в справі писань ОДВУ-ІСНО.....	189
КУ СУМ Амер.: Обвинувачення ОДВУ, ІСНО, УНО.....	190
/СПС/: В Торонті відбудеться XII Конгрес СУМ.....	192

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Д. Донцов: 30 Червня 1941 і сучасні шашелі.....	193
Р. Рахманний: Християнська основа Укр. Націоналізму.....	196

ПОЕЗІЯ-ПРОЗА

Ліна Костенко: Вибір з поезій /Збірник «Неповторність»/.....	199
С. Караванський: Репетиція /жарт на 1 дію/.....	203
С. Караванський: Хто слабує, а хто торгує /жарт/.....	205
Аскольд: За Ґратами — 2-га Частина.....	207

ВИХОВНИКИ

Д. Донцов: Єдине, що є на потребу.....	213
--	-----

СУСПІЛЬНИКИ

Вероніка Чучман: Перспективи майбутнього СУМ.....	218
---	-----

СУМ В ДІЇ

Т. Дрозд: Зустріч дружинників СУМ-Америку-Захід.....	222
П. РЕФ. КУ: Виховний Семінар СУМ в Елленвіл.....	223
Т. Дрозд: Курс медичної допомоги.....	224
Я. С.: З діяльності О-ку СУМ в Торонто.....	226
П. РЕФ. КУ: 1-ша Зустріч кол. учасників Вишк. таборів СУМ Америки.....	230
о. Є. Небесняк: Співуча «Верховина» в Розе.....	232

НАШІ ВТРАТИ

Помер сл. п. д-р Микола Філь — кол. Голова ЦУ СУМ.....	237
Прощальне слово ред. А. Гайдамахи.....	237

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

Євгенія ЯКИМЕЦЬ і Зенон ДОМАНЧУК, Монреаль, Канада.....	239
Марія РЕБЕНСЬКА і Орест ТКАЧ, Франкфорд-Філядельфія, Па.,.....	239
В Пам'ять Друга сл. п. Т. Цішкевича.....	240

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНґАРДУ».....	240
---------------------------------------	-----

На обкладинці: П. Капшученко — «Гнані» — теракота	I
О. Кульчицька — з циклю «Лихоліття українського народу», лінорит.IV	

Олена Л. Кульчицька: Картина з циклю »ЛИХОЛІТТЯ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ«, лінорит.